

A MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR 2013. ÉVI MUNKAJELENTÉSE

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	1
I.VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	2
II.GAZDÁLKODÁS	3
II.1. Műszaki– és ingatlan fejlesztés, beruházás	4
II.2. Költségvetés, pénzügy.....	6
III.SZAKMAI TEVÉKENYSÉG	8
III. . Az illetékességi terület felügyelete.....	8
III.2. Állománygyarapodás	11
III.3. Állományvédelem és reprográfia.....	16
III.3.1. Általános tevékenység, állományellenőrzés.....	16
III.3.2. Restaurálás	18
III.3.3. Könyvkötészeti munkák:.....	18
III.3.5. Dobozolás, savmentes palliumba helyezés.....	20
III.4. A levéltári anyag nyilvántartása	20
III.5. Rendszerezés, rendezés	24
III.5.1. Alapszintű rendezés.....	25
III.5.2. Középszintű rendezés	26
III.5.3. Darabszintű rendezés.....	27
III.5.4. Ellenőrző, kiegészítő rendezés.....	28
III.5.5. Raktári rendezés (mintaállványozás, jelzetelés, átrendezés)	29
III.6. Selejtezés	29
III.7. Segédletkészítés.....	31
III.8. Kutató és ügyfélszolgálat.....	36
III.9. Tudományos munka, konferenciák, kiadványkészítés, kiadói tevékenység.....	41
III.10. Közművelődés, oktatás, PR-tevékenység	44
III.11. Könyvtári munka.....	47
III.12. Anyakönyvi másodpéldányok kezelése	53
III.13. Nemzetközi és hazai kapcsolatok.....	53
III.14. Vezetés, ügyvitel, képzés, továbbképzés.....	57
III.15. Pályázatok.....	58

I. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A 2013. év legfontosabb feladata a Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) szervezeti struktúrájának és működésének alapjainak kialakítása volt.

Az intézmény új alapító okirata és szervezeti és működési szabályzata alapján teljes körűen elkészültek a tagintézmények ügyrendjei és erre épülően a munkatársak munkaköri leírásai. Az intézmény szabályozottsága a szervezeti és működési szabályzat által előírt szabályzatok elkészítésével teljes körűvé és átláthatóvá vált. Kialakultak az MNL vezetése és a tagintézmények közötti kommunikáció formái és keretei, az intézményvezetés a döntések meghozatalakor támaszkodott a tagintézmény vezetők véleményére.

A 2013-as év során a gazdálkodás és üzemeltetés átfogó kereteit valósítottuk meg. A megyei levéltárakkal történt egyeztetés nyomán, a fenntartó jóváhagyásával elfogadásra kerültek a tagintézmények dologi költségvetési kerete. A 2013-as év a gazdálkodás területén kiszámítható működést biztosított az intézménynek, megkezdődött az integráció egyik alapvető céljaként meghatározott feladat, a kedvezőtlenebb körülmények között működő levéltárak felfelé nivellálása. A nagyon eltérő körülmények között működő megyei levéltárak közül a legrosszabb helyzetben lévők lehetőséget kaptak a korábbi fenntartó által nem biztosított személyi és dologi fejlesztésekre. A személyi fejlesztések nyomán a korábban néhány levéltárban kiszervezett, nem szakmai munkakörben foglalkoztatott munkakörök esetében személyi fejlesztések történtek. Minden levéltárban lehetővé vált informatikus alkalmazására, mivel enélkül ma már a szakmai munka elképzelhetetlen. Az ingatlan és infrastruktúra területén megtörténtek a legalapvetőbb felújítások és beruházások, minden tagintézmény esetében érzékelhető javulás történt az iratanyag megőrzési körülményeinek biztosításban. Kiemelt feladat volt és sikeresen lezárult az MNL Fejér Megyei Levéltárának 500 millió Ft-os beruházása. 2013 munkatervén felüli, 2013 októberében kapott feladat volt a Cseh Tamás Archivum számára megfelelő elhelyezés kialakítása. Az MNL Úri utcai épületének felújításával, 85 millió Ft-os támogatásból ezt a feladatot is sikeresen teljesítettük.

A 2013. év legnagyobb kihívása az e-Levéltár európai uniós projekt lezárása volt, amelyet az intézmény 2013. szeptember 30-án sikeresen lezárt. A programban vállaltaknak megfelelően az MNL Országos Levéltárában megkezdődött az új nyilvántartó rendszer használata, a kutatók számára lehetővé vált az iratanyagokhoz való elektronikus hozzáférés, alkalmassá váltunk elektronikus iratok fogadásra. Megteremtettük a központi elektronikus infrastruktúrát, a telekommunikációs kapcsolatot, megkezdődött az informatikai rendszer egységes szempontok szerinti fejlesztése. A 2012-ben elnyert ÁROP projekt keretében elvégeztük a megyei levéltárak törzskönyvi nyilvántartásainak és adatbázisainak felmérését. Ennek eredményeként 2014. június 30-ra minden megyei levéltár használhatja és használnia is kell az új egységes elektronikus nyilvántartási rendszert.

Elkészült a levéltárak informatikai infrastruktúrájának felmérése, a központi telephelyeket bekapcsoltuk az MNL OL belső hálózatába (VPN), kialakítottuk a 2014. január 1-jével bevezetett egységes iktatórendszer informatikai infrastruktúráját. Az Adatbázisok Online 1.4 változata révén megtörtént a megyei adatbázisok integrálásának első lépése. Az Informatikai és e-levéltári osztály mindezek mellett biztosította az MNL informatikai infrastruktúrájának folyamatos üzemelését.

A kiemelten kezelt szakmai feladatot, a rendezetlen vagy csak alapszinten rendezett levéltári fondok középszintre rendezését a tagintézmények terv szerint elvégezték. A közigazgatási átalakulást nyomon követő szervnyilvántartásban tervezett feladatokat is megvalósítottuk 2013-ban.

A kutató- és ügyfélszolgálati tevékenység egységesítése megkezdődött, a kiadott kutatótermi szabályzat lehetővé teszi, hogy a levéltárakat használó kutatók az MNL minden tagintézményében hasonló szintű kiszolgálást kapjanak. Az új elektronikus kutatói nyilvántartás 2014-es bevezetésével ez a feladatellátás még egységesebbé válik.

A legnagyobb eredmény a kutatószolgálati kiszolgálás tekintetében a felekezeti anyakönyvek első 1000 mikrofilmtekercsének digitalizálása és betöltése, valamint a digitalizált címereslevelek betöltése az Objektumtárba és ezzel elérhetővé tétele az MNL OL belső hálózatán a kutatók számára. A fejlesztés révén ezek a digitalizált állományok a megyei levéltárak kutatótermeiben is elérhetők lesznek. A ma már a legnagyobb kutatói csoportot kitevő családtörténet kutatók számára ez minőségi ugrást jelent a levéltári anyagokhoz való hozzáférésben.

Az integráció legnagyobb eredménye – a gazdálkodási és üzemeltetési terület – mellett a tudományos és közművelődési tevékenységben mutatkozott meg. Tudományos téren elkészült és 2014 első negyedévében kiadásra kerül a Szovjet megszálló csapatok Magyarországon munkacímű forráskiadvány, előkészítésre került és 2014-ben megvalósíthatóvá válik a Holocaust emlékévk tudományos feldolgozását megvalósító anyaggyűjtés.

Közművelődési területen több tagintézmény és más közgyűjtemény együttműködésében bemutattuk a Bethlen Gábor és kora című kiállítást. A kiállítást három tagintézményben vándorkiállítás formájában is megnyitottuk. A forrásokat adó intézményekben (MNL Országos Levéltára, MNL Hajdú-Bihar Megyei Levéltára, MNL Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára) konferencia is kapcsolódott a kiállításokhoz. A Gárdonyi emlékévkhez kapcsolódóan „A regény és a valóság.– Gárdonyi Géza és történelmi regényei” című vándorkiállítást mutattuk be társintézményekkel együttműködve..

2013-ban több európai uniós pályázatot is lezártunk a megyei levéltárakban. A pályázatok nyomán Veszprémben és Pécsen is megújult terek állnak a kutatók és az iskolai oktatás keretében levéltárba látogatók rendelkezésére

A nemzetközi kapcsolatok területén a hagyományosan meglévő kétoldalú kapcsolatok mellett kiemelt jelentőséggel bírnak az európai unió által támogatott együttműködések. 2013-ban tovább folytattuk a munkát az APEX (Archives Portal Europe Network of Excellence) projektben, amelyben az Európai Levéltári Portál továbbfejlesztését, adatokkal történő feltöltését illetve az EUROPEANA felé történő adatközzétítést célzó projekt több munkacsoportjának munkáját támogattuk. Új projektként indult el a 2. EARK projekt, amelyben megvalósult az Európai Bizottság 7. keretprogramja keretében az Infocommunication Technologies Policy Support Program 2013. évi 7. pályázati felhívására elkészült projektjavaslat, amelyben a 16 tagú konzorcium részeként az MNL a WP2 munkacsoportot vezeti. A pályázat sikeres volt, az Európai Bizottsággal való egyeztetési tárgyalások 2014. januárjában lezárultak.

A hazai kapcsolatokban kiemelendő a Kúriával és az MTA Bölcsészettudományi Központjával fennálló tudományos együttműködés, amelynek keretében két sikeres konferenciát szerveztünk.

II.GAZDÁLKODÁS

A Magyar Nemzeti Levéltár Gazdasági Igazgatósága az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény, az államháztartásról szóló törvény végrehajtására vonatkozó 368/2011. (XII. 31.) és az államháztartás szervezetei beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendeletek alapján látja el tevékenységét.

Feladatai közé tartozik többek között a gazdálkodási folyamatok megszervezése, működtetése, az MNL számára biztosított költségvetési támogatás és saját bevételek hatékony és szabályos felhasználásának felügyelete, előirányzat-gazdálkodás, bér- és munkaerő-gazdálkodás, vagyongazdálkodás, ingatlanfenntartás, pénzügyi beszámoltatással kapcsolatos feladatok ellátása.

A Gazdasági Igazgatóság hivatalban lévő vezetői a 2013. évben

dr. Lőrincz Ágnes	2009. április 1-től 2013. augusztus 31-ig	gazdasági igazgató
Marxné Máté Zsuzsanna	2013. szeptember 1-től 2013. október 31-ig	gazdasági igazgató-helyettes
Nemesné Zsigmondi Erzsébet	2013. november 1-től	gazdasági igazgató

A Magyar Nemzeti Levéltár Gazdasági Igazgatósága a megyei tagintézményekre vonatkozóan is 2013. január 1-jével vezette be az EcoStat integrált ügyviteli rendszert. Ez a rendszer hivatott ellátni az MNL teljes gazdálkodási, pénzügyi beszámoltatási, nyilvántartási folyamatait. A programrendszer használatának betanítása részlegesen

megtörtént, ugyanakkor a munkatársaink szakmai színvonalának, számvitel- és ügyvitel-technikai ismeretségének fejlesztése folyamatos, további munkát igényel.

2013-ban a pénzügyi beszámoltatás rendszerén belül rendre elkészítettük a 2012. évi, és a 2013. I. félévi költségvetési beszámolókat, a negyedéves mérlegjelentéseket, a létszám- és összetételére, a vagyongazdálkodásra vonatkozó statisztikai adatszolgáltatásokat, adóhatósági bevallásokat, tartozásállományra vonatkozó jelentéseket.

II.1. Műszaki– és ingatlan fejlesztés, beruházás

A Műszaki Főosztály hatékony közreműködésével és felügyelete alatt a következő ingatlan beruházási és felújítási feladatokat végeztük el:

Magyar Nemzeti Levéltár – Ingatlanfejlesztés					
Sorszám	Projekt megnevezése	Megvalósulás helye	Bekerülési költség (kötelezettség-vállalás / HUF)		
			áfa nélkül	áfa	áfa-val
1	Békés Megyei Levéltár fűtési-szellőztetési rendszer felújítása, nyílászárók cseréje	Békés	13 423 766	3 624 417	17 048 183
2	MNL OL- bejárat és környékének burkolat helyreállítási munkái	Budapest Bécsi kapu tér	184 044	49 692	233 736
3	MNL OL-Bécsi kapu tér bejárati ajtó javítása, karbantartása	Budapest Bécsi kapu tér	530 830	143 324	674 154
4	MNL OL-Bécsi kapu téri épület mögötti ledólt támfal helyreállítása	Budapest Bécsi kapu tér	2 787 291	752 569	3 539 860
5	MNL OL-Bécsi kapu téri épület korhadt ablakkeretek felújítása (I. ütem)	Budapest Bécsi kapu tér	2 640 924	713 049	3 353 973
6	MNL OL-Bécsi kapu téri épület korhadt ablakkeretek felújítása (II. ütem)	Budapest Bécsi kapu tér	3 149 606	850 394	4 000 000
7	MNL OL- Hess A. tér szerverhelyiség klímaberendezésének cseréje	Bp. Hess A téri épület	592 448	159 961	752 409
8	MNL OL - légtechnikai berendezések javítása	Bp. Óbudai épület	451 902	122 014	573 916
9	MNL OL hőközpont javítása	Bp. Bécsi kapu téri épület	418 550	113 009	531 559
10	MNL OL - tűzjelző, behatolás jelző, beléptető rendszerek karbantartása	Bp. Óbudai épület	226 500	61 155	287 655
11	MNL OL - klímarendszerek karbantartása	Bp. Óbudai épület	108 250	29 227	137 477
12	MNL OL - fázisjavító és szünetmentes javítása	Bp. Óbudai épület	64 127	17 314	81 441
13	Fejér Megyei Levéltár épületének építési	Székesfehérvár	330 708 661	89 291 339	420 000 000

	beruházása				
14	Fejér Megyei Levéltár - légtechnikai berendezés	Székesfehérvár	28 938 466	7 813 386	36 751 852
15	Pest Megyei Levéltár - légtechnikai rendszerek javítása	Pest Megyei Levéltár - Bp.	896 756	242 124	1 138 880
16	Pest Megyei Levéltár - épületfelügyeleti rendszer korszerűsítése	Pest Megyei Levéltár - Bp.	180 636	48 772	229 408
17	Szombathelyi Levéltár bejárati ipari kapu javítása	Szombathely	234 300	63 261	297 561
18	Baranya Megyei Levéltár - Kazánjavítás	Pécs	228 661	61 739	290 400
19	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltár-fogyasztásmérők beépítése közüzemi költségek megosztásához	Nyíregyháza	1 088 100	293 787	1 381 887
20	Szabolcs-Szatmár -Bereg Megyei Levéltár-azbesztmentesítés és tetőjavítás - tervezés	Nyíregyháza	484 252	130 748	615 000
21	Győr-Moson-Sopron Megye Soproni Levéltára - villamoshálózat javítása	Sopron	97 976	26 454	124 430
22	Komárom-Esztergom Megyei Levéltár 1. épület tetőhéjazat cseréje	Esztergom	7 729 947	2 087 086	9 817 033
23	Komárom-Esztergom Megyei Levéltár 2. épület tetőhéjazat cseréje	Esztergom	7 735 905	2 088 694	9 824 599
24	Komárom-Esztergom Megyei Levéltár raktárban meghibásodott légkezelő rendszer javítása, karbantartása	Esztergom	292 430	78 956	371 386
25	Heves Megyei Levéltár - 3 épületrész teljes elektromos hálózatának cseréjének tervezése	Eger	1 880 000	507 600	2 387 600
26	Veszprém Megyei Levéltár raktár falnedvesség megszüntetése - tervezés	Veszprém	469 000	126 630	595 630
27	Veszprém Megyei Levéltár raktár falnedvesség megszüntetése - kivitelezés	Veszprém	9 448 819	2 551 181	12 000 000
28	Nógrád Megyei Levéltár leendő levéltári épület (volt HM épülete) felújításának tervezése	Salgótarján	4 600 000	1 242 000	5 842 000
29	Somogy Megyei Levéltár-Kaposvári Önkormányzat által átadásra kerülő épület felújításának, átalakításának tervezése	Kaposvár	21 259 843	5 740 157	27 000 000
30	Nyíregyházi Levéltár azbesztmentesítés, tetőfelújítás	Nyíregyháza	15 748 031	4 251 969	20 000 000
Összesen:			456 600 023	123 282 006	579 882 029

A beruházási és felújítási feladatok rangsorolásánál a műszaki prioritásokat vettük figyelembe. A szervezeti integrációval olyan tagintézményi épület felújítási feladatokat is el tudtunk végezni, amelyek ugyan műszakilag korábban is indokoltak voltak, de az elmúlt évtizedek során pénzügyi fedezet nem állt rendelkezésre.

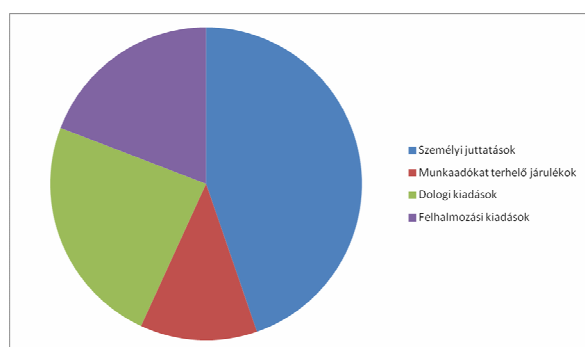
II.2. Költségvetés, pénzügy

Kiemelt előirányzatok és azok teljesítéseinek alakulása (Az adatszolgáltatás nem lezárt könyvelés adataiból készült!)

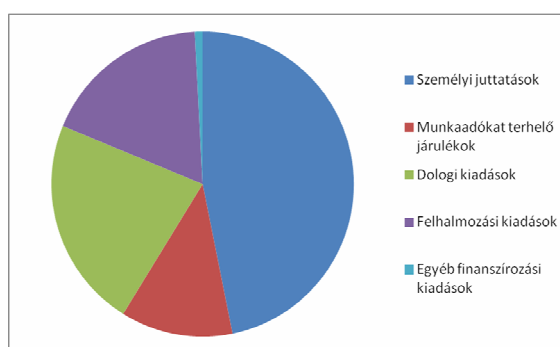
Kiadási előirányzatok alakulása

adatok E Ft-ban

Jogcím	Eredeti előirányzat	Előző évi maradvány igénybevétele	Pályázathoz, saját bevételhez kapcsolódó módosítás	Egyéb módosítás	Zárolás	Módosított előirányzat	Teljesítés	Teljesítés %-a
Személyi juttatások	2 061 100	5 646	44 639	- 282 972	- 8 700	1 819 713	1 653 520	90,87
Munkaadókat terhelő járulékok	561 100	916	11 346	76 455	- 2 300	494 607	422 989	85,52
Dologi kiadások	485 200	185 721	167 338	260 744	124 000	975 003	791 096	81,14
Egyéb működési célú kiadások				53		53	53	100,00
Felhalmozási kiadások	14 800	500 000	81 200	185 000		781 000	633 659	81,13
Egyéb finanszírozási kiadások							29 503	..
Összesen:	3 122 200	692 283	304 523	86 370	- 135 000	4 070 376	3 530 820	86,74

Kiadási előirányzatok összetétele 2013.

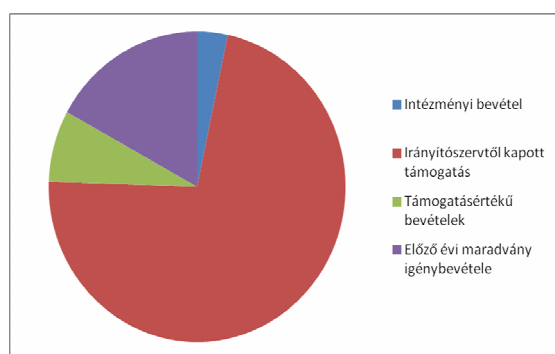

Kiadási teljesítés összetétele 2013

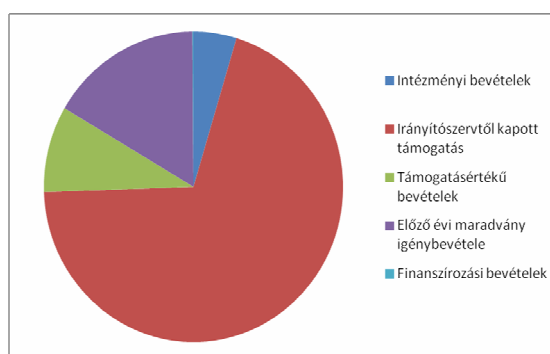
Bevételi előirányzatok alakulása

adatok E Ft-ban

Jogcím	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés	Teljesítés %-a
Intézményi bevétel	135 000	135 000	195 681	144,95
Irányítószertől kapott támogatás	2 987 200	2 938 570	2 938 570	100,00
Támogatásértékű bevételek		304 523	377 713	124,03
Előző évi maradvány igénybevétele		692 283	692 283	100,00
Finanszírozási bevételek			4 632	..
Összesen:	3 122 200	4 070 376	4 208 879	103,40

Bevételi előirányzatok összetétele 2013

Bevételi teljesítés összetétele 2013

Kiadási előirányzatainkat 86,74%-ban, míg bevételi előirányzatainkat 103,40%-ban teljesítettük. Az éves eredeti előirányzatainkat főképpen az előző évi maradvány 692.283 E Ft-os összege módosította. Bérkompenzáció, prémiumévek programra 86.370 E Ft támogatást realizáltunk, pályázati bevétellel kapcsolatosan 304.523 E Ft-tal emeltük kiadási előirányzatainkat.

2013-ban költségvetésünket két alkalommal is sújtotta támogatás-zárolás, 55 millió és 80 millió, összesen 135 millió forint összegben. A támogatás-zárolás összege nem érintette a megyei tagintézmények részére megállapított működési kereteket, a zárolás összegét a központi költségvetés terhére gazdálkodtuk ki.

Az intézményi bevételek 44,95%-os, 60.681 E Ft összegű túlteljesítése a székesfehérvári építési beruházáshoz kapcsolódó előzetesen felszámított általános forgalmi adó 88.061 E Ft-os ún. fordított áfa elszámolási rendjéből adódik. E könyveléstechnikai tétel nélkül a bevétel alakulása a következő:

Intézményi bevétel: 85.431 E Ft

Továbbszámlázott szolgáltatás bevétele*: 3.643 E Ft

Áfa bevétel*: 18.546 E Ft

Fordított áfa bevétel*: 88.061 E Ft

Összesen: 195.681 E Ft

* kiadásokhoz kapcsolódó bevételek

A 2013. december 31-ei működési előirányzat- és pénzmaradvány 100%-ban pályázati, illetve alaptevékenységgel összefüggő kötelezettségvállalásainkhoz kapcsolódik. A felhalmozási kiadások előirányzat-maradványa 2013-ban vállalt, pénzügyileg 2014-ben realizálódó intézményi beruházásaink, felújításaink pénzügyi fedezetéül szolgál.

III.SZAKMAI TEVÉKENYSÉG

III.Az illetékességi terület felügyelete

Az MNL-en belül egyrészt a Szakmai Koordinációs Központ (SZKK) keretében működő Módszertani, továbbképzési és iratkezelés-felügyeleti koordinációs osztály (MOTIKO), másrészt valamennyi megyei tagintézmény a jogszabályok előírásait és a közigazgatás átszervezését figyelembe véve hajtották végre 2013. évi illetékességi területi felügyeleti munkájukat. Fő célkitűzés volt a munka során a maradandó értékű iratanyag felmérése, megmaradásának biztosítása, a levéltári átadás szakszerű előkészítése, ennek érdekében pedig az iratképzők iratkezelésének és irattárainak ellenőrzése.

A közigazgatás átszervezése is ráirányította a figyelmet a szervnyilvántartás karbantartásának jelentőségére. A külső iratképzőkkel kapcsolatos adatok folyamatos gondozását, a szervek alakulásának és átalakulásának nyomon követését, a gyakorta még manuálisan vezetett szervdossziék adatainak számítógépes rögzítését az illetékes szervezeti egységek szakmai szempontból kiemelkedő jelentőségűnek, illetve a folyamatos levéltári munka elemét képező feladatnak tartották a munkaterv megvalósítása során.

A MOTIKO 2013-ra összesen 74 iratkezelési ellenőrzést tervezett. A 2011-2012. évi elektronikus adatvagyon felmérés tapasztalatai alapján korszerűsítette az iratkezelési ellenőrzési jegyzőkönyvet, így az elektronikus iratokra vonatkozó adatokat is fel lehet venni. A tervezett iratkezelési ellenőrzések közül megvalósult 45 db 47 alkalom során. Terven felül végeztük a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete ellenőrzését a Magyar Nemzeti Bankba történő beolvadása miatt. Az ellenőrzendő szervek közül megszűnt a Fog- és Szájbetegségek Országos Intézete, a KIM Vagyonkezelő Központ, a Központi Nyugdíjnyilvántartó és Informatikai Igazgatóság és a Nemzeti Államigazgatási Központ (4 db). 5 szerv az iratkezelés későbbre halasztását kérte (Alkotmánybíróság, Duna Palota NKft., Egyenlő Bánásmód Hatóság, Emberi Erőforrások Minisztériuma és Magyar Olimpiai Bizottság). 20 szervvel 2013-ban nem tudta fogadni munkatársainkat, ezek ellenőrzésére 2014 elején fog sor kerülni.

Az MNL az ellenőrizendő szervek típusát és számát a munkatervi ajánlásoknak megfelelően állapította meg. Az ellenőrzések tapasztalatai alapján a szervnyilvántartás revíziója, az elektronikus nyilvántartás folyamatos aktualizálása került napirendre. A szervdossziékat a kollégák igyekeztek naprakészen tartani papír alapon és elektronikus formában is. Ebben új feladatot jelentett az új levéltári nyilvántartó rendszer, a scopeArchiv bevezetése.

A köziratkepző szerveknél még kint levő 1945 előtt keletkezett maradandó értékű iratok felmérése érdekében az 1945 előtti kormányzati főosztály folytatta az 1867–1944 között működött szervek jegyzékének összeállítását, az egységes szempontrendszer alapján felvett szervnyilvántartólapokon található adatoknak Excel-táblában való rögzítésével.

Az iratkezelési szabályzatokat, irattári terveket és a selejtezési jegyzőkönyveket mindenhol beérkezésük sorrendjében vizsgálták felül. A selejtezések ellenőrzése szükség esetén a helyszínen történt meg. A MOTIKO 2013-ban folytatta a minisztériumi irattári tervek maradandó érték szempontjából történő felülvizsgálatát. 2012 végén már kezdeményezte a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Kormányirodánál a KIM minta iratkezelési szabályzat „kötelezően ajánlott” irattári terve általános részének felülvizsgálatát. 2013-ban sikerült e tekintetben a KIM Kormányirodával, illetve a KIM Kormányzati Iratkezelési Főosztállyal egyeztetni, bár nem

kaptunk visszajelzést arról, hogy ebből mit fogadtak el. Enélkül igazából csak a minisztériumi irattári tervek különös részét lehet véleményezni. Ezt meg is történt a benyújtott iratkezelési szabályzatok, irattári tervek véleményezése során a Belügyminisztérium, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Nemzetgazdasági Minisztérium és a Vidékfejlesztési Minisztérium esetében.

A szervezetek igény szerint szaktanácsadással segítettek a levéltárak, a megyei tagintézmények honlapjain az iratképző szervek munkatársai megtalálták a legfontosabb jogszabályokat, a selejtezési jegyzőkönyv és az átadás-átvételi jegyzék mintáit. A szervellenőrzések során korábban tapasztalt problémák megoldása céljából néhány megyében továbbképzést is tartottak/terveztek a levéltárak az iratképzők munkatársai számára, az iratátadások, iratkezelés szakszerűsége és meggyorsítása érdekében.

A szervellenőrzéseket minden esetben a takarékoság és hatékonyság figyelembe vételével szervezték meg, így egy-egy ellenőrzés során több iratképző látogatására is sor került. A tervben nem szereplő, de év közben iratkezelési problémát jelző szerveknél soron kívüli ellenőrzésre is sor került.

A levéltár megnevezése	Ellenőrzött szervek száma (terv / megvalósulás db)	Ellenőrzött szervek fondfőcsoportok	Szerv-dossziék vezetése (hagyományos / elektronikus)	Iratkezelési szabályzat / irattári terv jóváhagyása (alkalom)	Selejtezés jóváhagyása (darab)	Ellenőrzésben résztvevők száma (fő)	Saját gépkocsi igénybe vétele (alkalom)
MNL MOTIKO	74/46	XVIII, XIX, XX, XXVI.	hagyományos és elektronikus	30	357	7	0
MNL BKML	33 / 34	XXIV., XXVI., XXXVII.	hagyományos	11	181	1	28
MNL BaML	26 / 21	VIII., X., XXIV., XXV., XXIX.	hagyományos	8	234	7	8
MNL BéML	50 / 50	VIII., IX., XXV., XXIX., XXXVII.	hagyományos	11	88	4	30
MNL BAZML	38 / 28.	XXIV, XXV, XXX, XXXVI, XXXVII.	hagyományos és elektronikus	10	187	2	22
MNL CSML	51 / 50	VIII., XII., XVII., XXIV., XXV., XXX., XXXVII.	hagyományos (elektronikus: Makón)	14	109	7	9
MNL FML	98 / 107	VIII., XXIII., XXIV., XXV., XXXVI., XXVII.	hagyományos	47	173	5	23
MNL GYMSML Győr	5 / 5	XXIII:	hagyományos	11	145	1	-

A levéltár megnevezése	Ellenőrzött szervek száma (terv / megvalósulás db)	Ellenőrzött szervek fondfőcsoportok	Szerv-dossziék vezetése (hagyományos / elektronikus)	Iratkezelési szabályzat / irattári terv jóváhagyása (alkalom)	Selejtezés jóváhagyása (darab)	Ellenőrzésben résztvevők száma (fő)	Saját gépkocsi igénybevétele (alkalom)
MNL GYMSML Sopron	15 / 7	XXIII.	hagyományos	5	45	2	-
MNL HBML	67 / 71	-	hagyományos	27	231	10	20
MNL HML	41 / 44	IX, XXIV, XXV, XXVI, XXIX, XXXVII	hagyományos	35	80	6	5
MNL JNSZML	32 / 30	VIII., XXIV., XXV., XXXVII.	hagyományos	4	71	2	9
MNL KEML	65 / 65	VIII; XXIV; XXV; XXXVII.	hagyományos és elektronikus	11	60	3	55
MNL NML	57 / 56	VIII., IX., XXIV., XXV., XXIX., XXXVI., XXXVII., + járási hivatalok	hagyományos és elektronikus	7	68	4	67
MNL PML	55 / 54	XXIII., XXXVII., XXIV., XXV., XXVI., XXIX.	hagyományos és elektronikus	13	314	5	20
MNL SML	92 / 77	VIII., XXIII., XXXVII.	-	16	89	6	1
MNL SZSZBML	99 / 99	VIII., X., XXIV., XXV., XXXVII.	hagyományos és elektronikus	27	82	6	-
MNL TML	43 / 46.	VIII., XXIV., XXX., XXXVI., XXXVII.	hagyományos	8	107	2	8
MNL VaML	28 / 35	VIII., XXV., XXVI., XIX.	hagyományos	4	116	7	5
MNL VeML	29 / 11	XXIII., XXV., XXVI.	hagyományos és elektronikus	13	164	5	6
MNL ZML	58 / 60	VIII., IX., XXIV., XXV., XXIX.,	hagyományos és elektronikus	14	132	10	9

A levéltár megnevezése	Ellenőrzött szervek száma (terv / megvalósulás db)	Ellenőrzött szervek fond-főcsoportok	Szerv-dossierok vezetése (hagyományos / elektronikus)	Iratkezelési szabályzat / irattári terv jóváhagyása (alkalom)	Selejtezés jóváhagyása (darab)	Ellenőrzésben résztvevők száma (fő)	Saját gépkocsi igénybevétele (alkalom)
		XXXVII.					
Megyei levéltárak összesen	982 / 969.	VIII., IX., X., XII., XVII., XXIII., XXIV., XXV., XXVI., XIX., XXX., XXXVI., XXXVII.	-	296	2676	95	802

A megyei levéltárak gyűjtőterületi munkája során feltárt jelentősebb problémák: elektronikus segédletek átadása (iratkezelő programok eltérősége, biztonsági mentések, elektronikus iratkezelésnél felhívják a figyelmet az iktató- és mutatókönyvek év végi kinyomtatására); tanácsi iratok levéltári átvételénél több megyében is probléma a raktári kapacitások hiánya; az iratképzőknél az átvétel előkészítése nem minden esetben megfelelő; az új szervek jogelődei irattárainak sorsa gyakran bizonytalan; vállalatok, szövetkezetek maradandó értékű iratainak átvétele bizonytalan; a Klebelsberg Központnál hiányzik az iratkezelési szabályzat, oktatási intézményeknél több esetben is hiányzik az iratkezelési szabályzat; a kórházi kórlapok selejtezhetőségében továbbra sincs egységes álláspont, előfordul, hogy a kórházi iratok esetében nem tartják illetékesnek a levéltárat; az iratátadás előkészítése esetében problémák merültek fel az átadási jegyzőkönyv formai követelményeinek be nem tartásából, az iratanyag savmentes dobozokba történő előkészítéséből eredően; általános tapasztalat, hogy a közfeladatot ellátó szervek irattáraiban jelentős részben nem megfelelő körülmények uralkodnak (fertőzött iratanyag).

III.2. Állománygyarapodás

A 2013. évi munkatervi irányelveknek megfelelően a MOTIKO és a megyei levéltárak kiemelt feladata volt a még levéltárba nem került 1990 (esetenként 1945) előtt keletkezett maradandó értékű iratanyag felmérése. Általánosságban megállapítható, hogy a jogszabályban meghatározott iratátadási határidők (15 év) betartatása számos esetben okozott gondot. 2012-ben megtörtént az érintett szervek kijelölése, 2013-ban elektronikus kérdőívvel igyekeztek felmérni ezeket az iratokat az illetékes szervezeti egységek, így az ellenőrzésekkel együtt már rendelkezésre állnak a szükséges információk, ami alapján elkészíthető az ütemterv, és megkezdődhet az iratanyagok átvételének előkészítése. 2013-ban a MOTIKO-n elkészült egy előzetes tervezet a köziratok maradandó érték vizsgálata általános szempontjainak kidolgozását illetően, amit az iratőrző főosztályokkal és a megyei levéltárakkal együttműködve kívánnak továbbfejleszteni.

Az 1945 előtti és 1945 utáni kormányzati főosztályai a MOTIKO-val együttműködve végezték az iratátvételek előkészítését. Ennek eredményeképpen az Országgyűlés Hivatala átadta a 2011-2012. évi törvények hiteles példányait. Az 1945 előtti iratok körében illetékességi és gyűjtőköri elhatárolások után kisebb iratátvételek történtek a Hadtörténelmi Levéltártól, a Politikatörténelmi és Szakszervezeti Levéltártól, valamint az Evangélikus Levéltártól, illetve az 1950-60-as évtizedet érintően pedig a Pest Megyei Levéltártól. A rendszerváltás előtt keletkezett iratok közül 2013-ban került levéltárba a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának vezetői értekezletei, valamint az Igazságügyi Minisztérium büntetés-végrehajtást felügyelő főosztálya anyaga. Kisebbségi terjedelmű, de érdeklődésre tarthat számot a Belügyminisztérium légtalmi, az Országos Rendőr-főkapitányság idegenrendészeti iratanyaga, valamint a Legfelsőbb Bíróság különböző kollégiumainak iratanyaga. A rendszerváltás után keletkezett köziratok közül kiemelésre méltó, hogy átvettük az országgyűlési biztosok 1997

előtti anyagát, a kultúra területén a Magyar Akkreditációs Bizottság és a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, a gazdaságfelügyelet terén pedig az Állami Számvevőszék, a Gazdasági Versenyhivatal, valamint az Állami Bankfelügyelet teljesített iratátadást. A vállalati iratátvételek a TAURUS révén a gumipar, a Tankönyvkiadó Vállalat és néhány filmstúdió révén a kultúra, valamint több vállalat révén az alumíniumipar szocialista kori történetét világítják meg. Átadta továbbá maradandó értékű magániratait egy 1998-2012 között működő magánnyugdíjpénztár. Vásárlással több kisebb családi és egyesületi irategyüttes került az Országos Levéltár állományába. Párizsban és az Egyesült Államokban pedig emigráns egyesületek és az emigráció jelentős irathagyatékú személyiségeinek anyagát volt módunk feltárni az év második felében.

A megyei levéltárak raktári kapacitásainak függvényében törekedtek arra, hogy az 1990 után keletkezett, jogszabályok alapján levéltárárett maradandó értékű iratanyagot lehetőség szerint folyamatosan átvegyék. A megyei levéltárak többsége az önkormányzati hivatalok tanácsi korszakban keletkezett iratainak átvételét hajtotta végre, tekintettel arra, hogy a tanácsi korszak 24 éve lezárult, az iratok őrzési ideje jelentősen meghaladja a jogszabályban előírt 15 évet, és lezárt fondokról van szó. A megyei tagintézmények jelentős része raktári kapacitáshiány miatt nem tudja átvenni a kívánt mértékben az egyébként már levéltárba utalandó iratokat. Problémát jelent, hogy a szervellenőrzési tapasztalatok szerint az önkormányzati irattárak is zsúfoltak, ezért a tanácsi korszak iratait néhány iratképző az irattárakból olyan helyekre helyezi át, ahol a maradandó értékű levéltárárett iratanyag veszélyeknek van kitéve, megmaradásuk erősen kétséges, így a tanácsi korszak iratanyagának mielőbbi levéltári átvételét veszélyeztetettségük is indokolja.

A megyei levéltárak figyelemmel követték az egykori állami és tanácsi vállalatok, szövetkezetek iratanyagának a sorsát, egyrészt a már felszámolt és valamely magánvállalkozó iratőrzőre bízott gazdasági szervekre vonatkozóan, másrészt a már privatizált, de szocialista kori iratait még magánál őrző gazdasági társaságok, valamint az állami, de esetleg privatizálásra, vagy szervezeti átalakításra kerülő társaságok esetében. Ezt a megkülönböztetett figyelmet a 2013-as év több negatív tapasztalata is indokolta (Hajdú-Bét ügy, Pergamen 2000 Kft), a felszámolók olykor nem veszik komolyan a maradandó értékű iratokra vonatkozó iratátadási kötelezettséget.

A jogszolgáltató szervek, földhivatalok, egyéb iratképzők folyamatosan jelentős mennyiségű iratanyag átadását kezdeményezik a megyei levéltáraknál, amelyre azonban a tagintézmények döntő többsége, az említett okok miatt nem vállalkozhatott. Több esetben is csak a veszélyeztetett iratok átvételét lehetett megoldani.

Az iratátvétel az alábbi fondfőcsoportokat érinti: V. Megyei városok és községek, VIII. Tanintézetek, intézmények, IX. Testületek, XIII. Családok, XIV. Személyek, XV. Gyűjtemények, XXIII. Tanácsok, XXIV. Az államigazgatás területi szervei, XXV. A jogszolgáltatás területi szervei, XXIX. Vállalatok, XXX. Szövetkezetek, XXXVI. Megyei önkormányzatok, XXXVII. Városi, községi önkormányzatok. A tervek szerint a legmeghatározóbb mennyiséget a tanácsi iratok, a jogszolgáltatás területi szervei és az önkormányzatok iratanyagának átvétele képezi. A tárgyévben a papíralapú iratok mellett az új típusú (audiovizuális, elektronikus stb.) dokumentumok átvételére is a korábbi időszakhoz képest mind nagyobb arányban került sor Jász-Nagykun-Szolnok megye).

Az illetékességből átvett iratok mennyisége: az Országos Levéltár által átvett iratmennyiség 2013-ban összesen 215,05 ifm volt (2012. évi tény: 875,23 ifm; 2011: 879,04 ifm; 2010: 711,88 ifm; 2009: 1069,75 ifm; 2008: 996,91 ifm). A megyei levéltáraknál a 2013-ban illetékességi területéről állományba vett iratanyag mennyisége 2447,3 ifm-t tett ki (terv: 3078,52).

Mind a megyei levéltárak, de különösen az OL illetékességi körében történő iratátvétel a tárgyév folyamán jelentősen elmaradt a tervben előirányzottaktól (OL terv: 1264,94 ifm; megyei levéltárak terv: 3078,52 ifm). Ennek nem az átgondolatlan tervezés az oka, hanem elsősorban az, hogy az iratátadó szervek – többnyire személyi kapacitás hiányára, illetőleg más okokra hivatkozva – nem tudták előkészíteni az iratokat. Számos esetben ugyanakkor az átadás-átvétel folyamatos, és átvétel átcúsúzik 2014 elejére. Az iratátvétel mennyiségi adatainak csökkenése ugyanakkor az átgondoltabb maradandó érték vizsgálatából is adódik. Fontos megjegyezni az iratátvételek kapcsán, hogy a tervezettel szemben sokszor jelentősen kevesebb iratanyagot vesz át a levéltár, ami azért fordulhat elő, mert a tervezéskor a terjedelmek még selejtezetlenül szerepelnek, illetve az előkészítés során derül ki, hogy bizonyos iratokat a levéltár nem kíván átvenni. A megyei levéltárak esetében fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a csökkenő adatok mögött a raktári kapacitások folyamatos csökkenése is áll.

A meg nem valósult iratbeszállítások közül az Országos Egészségbiztosítási Pénztár esetében a szerv részéről nem készültek el azok a jegyzékek, amik alapján az iratátvétel következő fázisa, az átveendő iratok pontosabb meghatározása megtörténhetett volna. A Pénzügyminisztériumi tisztségviselői táblák átvételének előkészítése folyamatban van. A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalnál, valamint a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumnál található belügyminisztériumi iratokat egyelőre nem kívánják átadni, mert ezeket az iratokat továbbra is használják az ügyintézésben, számos megkeresés érkezik ezekkel kapcsolatban, ezért ennek jövő évi tervbe való felvétele sem történik meg. A Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár vitatta és jogi útra lépett saját iratátadási kötelezettsége ügyében. Az átadó szervek előkészítő munkájának lelassulása miatt jelentős terjedelmű elmaradás jelentkezett többek közt az Országgyűlés Hivatala, a Külügyminisztérium, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, valamint a Kisiparosok Országos Szervezete (KIOSZ) iratátadása ügyében. Remélhetően a következő években az innen származó maradandó értékű iratok is az OL-ba kerülnek majd.

Sor került ugyanakkor terven felüli iratátvételekre.

A gyűjtőkori tevékenység keretében vásárlással, illetve ajándék vagy letét formájában gyarapszik az intézmény állománya. Ennek érdekében rendszeresen figyelték a legfontosabb kb. tíz antikvárium aukción kívüli kínálatát, és a javaslatok alapján vásárolta meg az intézmény a kereskedelmi forgalomban felbukkanó és gyűjtőkörbe tartozó maradandó értékű magániratokat. Az átvett és az antikváriumokban feltárt, illetve aukciókon szereplő, vagy online felületeken felbukkanó, a levéltári területet érintő iratok értékbecslését is elvégezték. Az igényeknek megfelelően végezték a magánszemélyek, magáncégek, egyesületek által ajándékozásra, vételre felkínált iratok átvételét, becslését, vásárlását. Szintén az igényeknek megfelelően szakvéleményt és becslést készítettek kiviteli engedélyhez a Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ számára. A gyűjtőkori munkát az MNL OL-ben a Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztálya végezte. Munkája azonban kiterjedt a megyei levéltárak gyűjtőkori munkájának segítésére is. Az iratvásárlásokat sikeres NKA pályázat révén lehetett megvalósítani. Az MNL felállása szükségessé tette az intézményi gyűjtőkori stratégia felülvizsgálatát. 2013-ban két utat is szervezett az intézmény az emigrációs iratanyag jegyzékelésére és hazaszállítására. Mindkettőt az NKA Ithaka programjában nyert pályázat finanszírozta.

Az iratgyarapodás tételes jegyzékét a magyarországi közlevéltárak iratgyarapodásáról készült kiadvány tartalmazza (a levéltár honlapján lesz elérhető, várhatóan 2014 májusában).

Az MNL 2013. évi állománygyarapodási adatai:

A levéltár megnevezése	Illetékességi területről állományba vett iratanyag / dokumentum mennyisége (ífm)	Gyűjtőkörből származó gyarapodás			Átvétel tagintézményeken / szervezeti egységeken belül	Állományba vett filmtári másolatok	Állományba vett digitális másolatok	Fogyás
		Irat-vásárlás (ífm)	Ajándékozás (ífm)	Letét (ífm)				
MNL OL 1945 előtti főo.	10,68	0,07						
MNL OL 1945 utáni főo.	116,76							
MNL OL Magánlev. főo.	87,61	1,63 + 3 lap	5,15	2,26		külső anyag: 6040 felvétel		
MNL OL összesen	215,05	1,7	5,15	2,26				
MNL BKML	77,52 + 28 pagina	-	0,37	1,54	0,18 + 28 pagina	-	-	-

A levéltár megnevezése	Illetékességi területről állományba vett iratanyag / dokumentum mennyisége (ifm)	Gyűjtőkörből származó gyarapodás			Átvétel tagintézményeken / szervezeti egységeken belül	Állományba vett filmtári másolatok	Állományba vett digitális másolatok	Fogyás
		Irat-vásárlás (ifm)	Ajándékozás (ifm)	Letét (ifm)				
MNL BaML	38,53	-	6,48	-	-	-	-	-
MNL BèML	145,02	-	-	-	-	-	MNL-ben készült: 358 felvétel.	0,12
MNL BAZML	223,19	-	-	-	-	-	-	-
MNL CSML	163,67 + 337 db hanghordozó	na.			-	-	-	0,52
MNL FML	172,73	-	0,08	-	0,16	-	-	-
MNL GYMSML Győr	20,93	-	3,1	-	-	-	-	4,1
MNL GYMSML Sopron	102,99	-	2,29	-	-	-	-	-
MNL HBML	83,67	-	7,15+11 db hangkazetta	-	-	-	-	-
MNL HML	59,39	-	0,06	-	0,03	-	-	-
MNL JNSZML	327,68	-	0,42+22 db fénykép	0,06 ifm + 2105 db apónyomtatvány	-	-	Szolnok TV műsorai – 1989-1996. év	-
MNL KEML	57,12 + 3 db CD	-	-	-	1 iktatókönyv	-	-	31,40
MNL NML	96,34 + 46 db hangkazetta	0,01 + 1 db térkép	0,02	-	0,91	-	13 766 oldal	132,66
MNL PML	16,17	-	-	-	-	-	-	0,04
MNL SML	579,49 + 21 db CD/DVD, 6 db oklevél + 1 db fotóalbum	1 db fotóalbum	0,46	-	--	-	-	-
MNL SZSZBML	68,14	0,29 + 2 db címeres levél, 14 folio irat	8,56	-	0,02	1 tekercs (Margócsyhagyatékából)	-	15,15
MNL TML	115,15 + 12 db térkép + 51 db plakát + 5 db fotó + 2 db CD	-	4,63 + 1 db térkép + 2 CD + 5 db	-	-	-	-	12,0

A levéltár megnevezése	Illetékességi területről állományba vett iratanyag / dokumentum mennyisége (ifm)	Gyűjtőkörből származó gyarapodás			Átvétel tagintézményeken / szervezeti egységeken belül	Állományba vett filmtári másolatok	Állományba vett digitális másolatok	Fogyás
		Irat-vásárlás (ifm)	Ajándékozás (ifm)	Letét (ifm)				
			fénykép					
MNL VaML	136,76	1 oklevél	0,66 ifm + 286 fénykép	-	-	-	104 629	-
MNL VeML	61,89	4,15	9,51	0,05	0,09	-	-	-
MNL ZML	117,49	-	10,52	-	35,61	-	-	22,45
Megyei levéltárak összesen	2604,99 + 28 pagina + 383 db hanghordozó + 15 db térkép + 26 db CD/DVD + 6 db oklevél + 51 db plakát + 5 db fotó + 1 db fotóalbum	4,45 + 1 db térkép + 1 db fotóalbum + 2 db címeres levél + 14 folio irat + 1 oklevél	54,31 + 11 db hangkazetta + 313 db fénykép + 1 db térkép + 2 CD	1,65 + 2105 db aprónyomatvány	37,0 + 28 pagina + 1 iktatókönyv	1 tekercs	MNL-ben készült: 358 felvétel Máshol készült (Külső anyag, csereegyezmények): 104 629 db + Szolnok TV műsorai – 1989-1996. év + 13 766 oldal	Tagintézményen / szervezeti egységen kívüli: 191,25 Tagintézmények / szervezeti egységeken belül: 27,19

Bértárolt iratanyag átvételére – a munkatervi irányelveknek megfelelően – 2013-ban már csak nagyon kis mennyiségben került sor, a korábban átvett bértárolt iratanyaggal kapcsolatban munkatervi szinten jelentkező feladatok (adatszolgáltatás, selejtezés) több megyében is jelentős erőforrásokat kötöttek le. A legjelentősebb mennyiségű bértárolt iratanyag az MNL Nógrád Megyei Levéltára bátonyterenyi fióklevéltárban található, ahol az őrzött bértárolt iratanyag mennyisége eléri a 11 500 iratfolyómétert. Köszönhetően az újabb átvételek irányelvekben rögzített csökkentésének és a folyamatos selejtezésnek, az iratanyag lassan apadni kezdett, de az iratanyagból történő (munkaviszonnal, bérrel kapcsolatos) adatszolgáltatási esetek száma éves szinten még jelentős. A megyei levéltárakban fellelhető bértárolt iratanyag összesített terjedelme elérte a 16 292,49 ifm-t, a tárgyévben átvett bértárolt iratanyag mennyisége 4,68 ifm volt, ami jelentős csökkenés a korábbi évekhez képest. A bértárolt iratanyag mennyisége selejtezés útján 33,54 ifm-rel csökkent. A bértárolt iratanyaggal kapcsolatos munkákban az MNL megyei levéltárainak munkatársai közül 28 fő vett részt és a ráfordított munkanapok száma 1007,25 nap volt.

Az MNL megyei levéltárakban található bértárolt iratanyaggal kapcsolatos adatok:

A levéltár megnevezése	Bértárolt iratanyag mennyisége (ifm)
	MNL BaML

A levéltár megnevezése	Bértárolt iratanyag mennyisége (ifm)
MNL B&ML	463,87 Tárgyévben átvett: –
MNL BAZML	1735,92 Tárgyévben átvett: –
MNL HBML	105,41 Tárgyévben átvett: –
MNL HML	1102 Tárgyévben átvett: –
MNL KEML	219,77 Tárgyévben átvett: – Selejtezett: 17,88
MNL NML	11.500 Tárgyévben átvett: 4,68
MNL SZSZBML	100 Tárgyévben átvett: –
MNL TML	203,52 Tárgyévben átvett: –
Megyei levéltárak összesen	Terjedelem: 16 292,49 ifm Tárgyévben átvett: 4,68 ifm Selejtezett: 33,54 ifm A bértárolt iratanyaggal kapcsolatos munkákban résztvevők száma (fő): 28 Ráfördítött munkanapok száma: 1007,25

Az MNL OL-ban őrzött levéltári anyag 2013. december 31-én 83 097,2 (2012: 82 872,82; 2011: 82 391,793; 2010: 81 511,313; 2009: 80 731,983; 2008: 79 797,054; 2007: 76 227,88; 2006: 74 151,93) iratfolyóméter volt. A Mikrofilmtárban az összes gyarapodás 264 473 db felvétel volt, ebből a MNL műhelyeiben saját állományról 200 290 db felvétel készült. Külső anyagról 60 690 db (Szlovák-magyar filmcsere keretében) illetve 3493 db (orosz dokumentáció) készült. A Filmtár 2013. december 31-i állománya 71 426 425 (2012: 71 161 952; 2011: 70 820 902; 2010: 70 114 008; 2009: 66 769 299; 2008: 65 738 063; 2007: 64 754 285) felvétel volt.

Az MNL összesített levéltári anyaga 2013. december 31-én 310 709,97 ifm.

III.3. Állományvédelem és reprográfia

III.3.1. Általános tevékenység, állományellenőrzés

Az új szervezeti felépítésből adódóan, kiemelt jelentőséggel bír az Szakmai Kordinációs Központ Állományvédelmi és reprográfiai osztály feladatainak meghatározása a MNL integrált intézményi struktúrájában. Ennek első lépéseként a SZKK Állományvédelmi és reprográfiai osztály munkatársai látogatások tettek a megyei tagintézményeknél, és felmérték az állományvédelem valamennyi területét, a megelőző állományvédelemtől a

restaurátori tevékenységig. A felmérések tapasztalatait 2014-ben dolgozzák fel, és alakítják ki a tagintézmények összehangolt állományvédelmi stratégiáját. Az osztály állományvédelmi műhelyei restaurátori, konzerválási és kötetzeti munkákat végeznek, elsősorban az MNL OL állományában, de itt összpontosul a megelőző állományvédelmi tevékenység is. Az osztály végezte a külső kiállításokkal kapcsolatos (kiállítási körülmények ellenőrzése több hazai és nemzetközi - Europa Jagellonica Varsó, Potsdam), valamint a belső kiállításokkal kapcsolatos állományvédelmi feladatokat is.

Az országos levéltári szakfelügyeleti vizsgálat keretében 2013-ban került sor a megyei levéltári raktárak minősítésére. Az eljárás során a szakfelügyelők meglátogatták a tagintézmények telephelyeit, a megyei levéltár munkatársaival megtekintették a levéltári raktárhelyiségeket, majd a klimatikus viszonyokat tükröző adatsorok alapján, a megyei intézmények vezetőivel elkészítették a raktárminősítést. A szakfelügyelők jelentést készítettek tapasztalataikról, melyben javaslatokat tettek a fennálló hiányosságok kiküszöbölésére is.

A megyei levéltárakban végrehajtott előző raktárminősítés óta a raktárhelyiségeket érintő nagyobb beruházás mindössze egy levéltárban valósult meg (Borsod megye, Alsózsolcai fiók, 2008.), és egy intézményben fejeződött be (Fejér megye). A megyei levéltárak – költségvetési helyzetük függvényében – helyenként kisebb beruházásokat eszközöltek (pl. sötétítő, páratartalmat szabályozó készülékek), azonban a klimatikus viszonyok számottevő javulását a raktári célokra használt épületek általános alkalmatlansága miatt nem tudták érdemben elérni. A szakfelügyeleti vizsgálatok eredményeként a megyei levéltárak raktárviszonyairól elmondható, hogy az MNL intézményrendszerében nincs „optimális” minősítési szinttel rendelkező raktár, és mindössze egy levéltár (Jász-Nagykun-Szolnok megye) rendelkezik „megfelelő” minősítéssel a klimatikus viszonyok és a raktárkapacitás tekintetében.

A megyei levéltárak raktározási körülményeit látva, ma már kijelenthető, hogy az elmúlt évtizedekben a raktárkapacitások növelése érdekében használatba vett, nem megfelelő adottságokkal rendelkező ingatlanok levéltári raktáráruként történő igénybe vétele egy széttagolt, rossz hatásfokkal és magas költségekkel működtethető, a maradandó értékű iratanyag számára nem megfelelő őrzési körülményeket biztosító levéltári rendszert hozott létre. A viszonylag új, levéltári célokra épített raktárak esetében is az tapasztalható, hogy az épületekben az elvárt klimatikus viszonyokat (az építkezés módja, a felhasznált anyagok miatt) csak a klímaberendezések folyamatos üzemeltetése biztosíthatja, amelyeknek működtetése és karbantartása nagy költségigényű. Figyelembe véve, hogy a raktárbázis állapotának javítása a jelenlegi feltételrendszert tekintve csak lassan, és kis lépésenként valósítható meg, az iratpusztulás csökkentése érdekében az intézményvezetésnek mindent meg kell tennie.

A megyei tagintézmények az állományvédelem alapvető feladataira mindenhol nagy hangsúlyt fektetnek, a klimatikus paraméterek változásának monitorozását folyamatosan végzik. A Magyar Országos Levéltár korábbi állományvédelmi ajánlásait szem előtt tartva a raktárakban folyamatosan vagy rendszeresen mérik a hőmérsékletet és a páratartalmat, az adatokat egyre több helyen számítógépen rögzítik. A legtöbb megyei tagintézmény rendelkezik elektromos mérőműszerekkel, többnyire hordozható (általában Testo típusú) hő- és páramérővel, néhány helyen (Békés, Hajdú, Zala) pedig rögzítéssel is. Pest megyében az elektronikus felügyeleti rendszerbe építetten történik a mérés, míg van, ahol (pl. Borsod) hagyományos eszközökkel is. A 2013. évi levéltár-látogatások során bebizonyosodott, hogy kiemelt figyelmet kell fordítani a műszerek kalibrálására, hiszen ennek hiányában, amint az több helyen kiderült (pl. Csongrád), az adott műszerrel mért és a valóságos értékek között jelentős az eltérés.

A raktárak állapota, felszereltsége nagyon változó. A legtöbb esetben a legegyszerűbb állományvédelmi megoldásokat, a raktárak szellőztetését, portalanítását alkalmazzák a levéltárak, így biztosítva az elhelyezett iratok elfogadható körülményeit. Klímaberendezéssel viszonylag kevés helyen rendelkeznek, de ahol van, ott is többnyire meghibásodás, illetve energiatakarékosági okok miatt nem, vagy csupán korlátozott mértékben üzemeltették. Több megyei tagintézménynek vannak fűtetlen (pl. Békés, Csongrád, Komárom), így a téli állandó munkavégzésre teljes mértékben alkalmatlan raktárjai.

A megyei tagintézmények állományvédelmi és reprográfiai feladatait döntően két tényező határozza meg. Egyrészt, hogy rendelkeznek-e restaurátorműhellyel, illetve könyvkötéssel, ezzel párhuzamosan ezeken a helyeken milyen munkakörben és hány főt foglalkoztatnak. Restaurátor műhellyel hét (Baranya, Békés, Borsod, Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád, Pest, Veszprém) megye rendelkezik, hat helyen pedig (a felsoroltak közül Békést

kivéve) szakképzett restaurátorok is dolgoznak. Önálló könyvkötő műhely öt (Békés, Borsod, Csongrád, Pest, Sopron) helyen van, szakképzett könyvkötő munkatársat pedig összesen hat megyében alkalmaznak. (Több helyen természetesen e két munkakört ugyanaz a személy tölti be.)

Másrészt, mivel a levéltárak önerőből, saját költségvetési forrásukból nem tudnak jelentősebb összegeket restaurálásra, digitalizálásra stb. fordítani, így jobbára csupán a 2013-ban elnyert pályázati pénzekből nyílt mód ezen munkálatok megvalósítására.

III.3.2. Restaurálás

- oklevél, kódexlap, címereslevel: 63 darab
- irat, nyomtatvány, könyvlap: 35 864 db + 1,34 ifm + 7 kötet
- tervrajz/térkép: 193 darab
- plakát, képeslap, családfa, rajz, fotó, üvegnegatív: 576 db
- könyvlap: 802 db
- pecsétmásolat: 131 db

A könyvkötészeti feladatok között a legtöbb helyen a megrongálódott segédkönyvek mellett könyvtári könyvek kötésének javítása szerepel, a napilapokat, folyóiratokat pedig új kötéssel látják el.

III.3.3. Könyvkötészeti munkák:

- lapjavítás: 4649 fólió
- könyvkötés javítása: 124 kötet
- új könyvkötés készítése: 292 kötet
- palliumvágás: 65 800 db
- papír-, karton-, kérő- és kísérlap vágása: 58 490 db
- névtábla készítés: 14 db
- téka készítés: 37 db
- védőtok/-tasak készítés: 200 db
- védődoboz készítés: 3 db
- tömbkészítés 385 db

Azok a megyék, ahol nincs restaurátor, illetve könyvkötő műhely, többnyire az OSZK-Soros Könyvrestaurátor Műhely Kft-vel végeztették a munkákat, a nógrádiakat kivéve, akik Budapest Főváros Levéltárának műhelyében restauráltattak.

III.3.4. Biztonsági másolatok készítése (mikrofilmezés, digitalizálás)

A levéltári anyagról továbbra is mikrofilmezési és digitális technikával készültek biztonsági másolatok. A hagyományos mikrofilmezés folyamatosan háttérbe szorul magas költségigénye miatt, ezért mennyiségi mutatói lényegesen visszaestek, viszont ugrásszerűen nőtt a tömeges digitális felvételezés mennyisége. Az OL iratórész főosztályok és a tagintézmények a tárgyévben nem terveztek mikrofilmezést, a műhelyek kizárólag külső megrendelések teljesítését végezték, illetve nemzetközi kötelezettségeket teljesítettek. Ennek megfelelően történt

az előkészítő tevékenység is. Mikrofilmezésre és digitalizálásra 2013-ban 390 124 p. iratanyagot készítettek elő. (2012: 390 622; 2011: 1 137 652 p., 2010: 2 141 155 p., 2009: 1 576 616 p., 2008: 1 017 631 p., 2007: 1 102 765 p.; 2006: 1 202 519 p.; 2005-ben: 1 684 955 p.)

Biztonsági másolatokhoz előkészített iratanyag mennyiségi mutatói az Országos Levéltárban, 2013

főosztály	Mikrofilmezésre		Digitalizálásra		összesen	
	r.e./[ifm]	pag. [kb.]	r.e./[ifm]	pag.	r.e	pagina [kb.]
1945 előtti kormányservek			[36,39] 1675 db címereslevél	[263 800]		[263 800]
1945 utáni kormányservek	120 r.e. [14,4]	[144 000]	161 r.e. [16,36]	[161 000]	281	[305 000]
Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek	kiválogatott anyagok*	[60 745]	248 oklevél, 1160 címereslevél, 450 tervrajz	[24 379]		[85 124]
Összesen						[390 124]

[Számított értékek, ha nem tudjuk pontosan az ifm adatokat]: 1 cs. = 0,14 ifm = kb. 1200 pag.; 1 d. = 0,12 ifm = kb. 1000 pag.; 1 köt. = 0,1 ifm = kb. 800 pag.; 1 ifm = 7 cs. = 8 d. = 8000 pag.] Ahol ismert a digitalizált felvételszám, ott ezt adtuk meg paginaként is.

*A Holocaust Memorial Museum megrendelése nem összefüggő egységeket érintett. Szálas anyag volt, nem minden állagból, nem minden raktári egységből és nem minden lapot kértek mikrofilmezni. Ezért nem szerepelnek r.e. adatok.

Tervezett biztonsági (állományvédelmi) és kutatói megrendelésre végzett reprográfiai munkák, biztonsági másolatok készítése (digitalizálás, fotózás, mikrofilmezés, felvételek/másolatok száma):

- Mikrofilmezés: Az SZKK reprográfiai műhelyében (központban) 222 390 felvétel készült, ami több mint a tervezett (187 000). A tagintézményekben nagyobb mérvű mikrofilmezési munka csak Tolna megyében történt, itt összesen 151 604 felvétel készült. Ezen kívül Baranya megyében készült még 152 felvétel. A megyei levéltárak által készített összes mikrofilm felvétel 151 756 db volt. MNL szinten összesen: 374 146.
- Egyedi digitalizálás (fotózás): Az OL központban 24 778 felvétel, a tagintézményekben 45 627 felvétel készült, összesen: 70 405.
- Tömeges digitalizálás (szkenelés): Az OL központi műhelyekben 132 446 felvétel készült, a megyékben 167 225.
- Mikrofilmek digitalizálása: Az OL központban 2 502 326 fájl készült (ebből 932 646 fájl esetében történt meg a ellenőrzés-javítás). A CSML Hódmezővásárhelyi Fióklevéltárában a Bács-Kiskun megyei tagintézmény számára 296 kötetet (anyakönyvi másodpéldányok) digitalizáltak. Hódmezővásárhelyen egyébként összesen 149 537 felvétel készült 2013 során. Veszprémben ezen kívül 490 mikrofilm digitalizálása történt meg.

Az OL központban a kutatói megrendeléseken, bemutatott iratokon kívül az aktuális projektek keretében történt a digitalizálás: címereslevelek, országgyűlési iratok, Károlyi-missilisek, MSZMP-iratok. A mikrofilmek közül az anyakönyvi mikrofilmek digitalizálása elsőbbséget élvez, hogy mielőbb ki lehessen vonni a kutatótermi forgalomból a mikrofilmeket. A megyei levéltárakban a digitalizált iratok skálája igen széles. Két megyében (Sopron, Somogy) sajtótermékek digitalizálását végezték. Somogyban 2008-ban elkezdték virtuálisan egyesíteni a megyei-városi könyvtár és a levéltár archív sajtóállományát. Terveik szerint e felvételeket DVD-n fogják közreadni. Sopronban a 2012. évi előkészítést követően az Intitut für Ost- und Südostforschung, Regensburg megbízásából, a bajor állam költségén digitalizálásra kerültek az alábbi német nyelvű periodikák: Oedenburger

Nachrichten 1869, 1873–1874; Oedenburger Zeitungen 1879, 1882, 1896, 1898–1914; Weckruf 1919, Oedenburger Proletarier 1919, Oedenburger Arbeiterrat 1919. A kb. 60 000 felvétel a nemzetközi periodika adatbázisba került/kerül integrálásra: (www.difmoe.eu). A legtöbb helyen különféle (közgyűlési, pártbizottsági ülések stb.) jegyzőkönyvek (Jász-Nagykun-Szolnok, Pest), összeírások (Nógrád) digitalizálását végezték. Több megyében (pl. Sopron, Szabolcs-Szatmár-Bereg) a 2014. évi tudományos kutatást meghatározó projektek keretében a holokauszttal és a világháborúkkal kapcsolatos már 2013-ban kiválogatott forrásokat is digitalizálták. A nagyobb mennyiségű szkennelés mindenhol adatbázis-készítéssel kapcsolódik össze (pl. Nógrád, Pest).

III.3.5. Dobozolás, savmentes palliumba helyezés.

A rendezések során szinte mindenütt cserélik a régi, elhasználódott tárolóeszközöket savmentes dobozokra, és palliumba helyezik az iratokat.

Az OL-ben: 5500 raktári egység (doboz), iratfolyóméterben: 603 ifm.

Tagintézményekben: 21 509 raktári egység (doboz) = 2600 ifm.

III.4. A levéltári anyag nyilvántartása

Az OL iratórzo osztályainak a levéltári nyilvántartásokkal kapcsolatos tárgyevi fő feladata az új elektronikus nyilvántartó rendszer (LNYR/Scope Archiv) bevezetésével kapcsolatos feladatok ellátása volt. Ennek során – szorosan együttműködve Kutatószolgálati főosztállyal, illetőleg az MNL Elektronikus iratok főosztályával – a kijelölt referensek folyamatosan részt vettek az egyes munkacsoportok munkájában (LNYR, SDB), illetve a rendszer tesztelésében. Ehhez kapcsolódóan sor került a migráció előkészítésére, ellenőrzésére, javítására, az útmutató részbeni elkészítésére, a munkatársak oktatására. Mindezen túlmenően bizonyos a tesztelési folyamat során felmerült feladatok keretében az egyes főosztályok munkatársai számos, a Scope-ba migrálható raktári jegyzéket készítettek el.

A törzskönyvi nyilvántartást az intézmény főosztályai elektronikusan vezették, a 2013. július 29-október 31-ig terjedő időszak kivételével, amikor a levéltári nyilvántartó program változása miatt nem volt egyik rendszer sem elérhető.

A fondtörzskönyv feltöltöttsége az alapadatok és a raktári helyek vonatkozásában teljes, az adatok frissítéséről a technikai lehetőségek függvényében a referensek folyamatosan gondoskodtak. Ezért a fondtörzskönyv alapján aktuális fond- és állagjegyzék nyomtatható a program lehetőségei szerint.

Az előírt naplók vezetése folyamatos volt, azonban a Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztálya által vezetett letéti nyilvántartás véglegesítésére 2013-ban nem került sor, a feladat befejezése a következő évre húzódik.

Az iratórzo főosztályok 2013. év folyamán is jelentős mennyiségű iratanyaghoz készítettek új raktári jegyzékeket, összesen 3277,12 ifm terjedelemben. Igaz, hogy ez kevesebb mint a tervezett (3854,07), de a beszámolóba nem számították bele a Scope számára migrálható régi raktári jegyzékeket, amit tervezéskor figyelembe vettek. A régi jegyzékek átalakításával együtt jóval több került be az új nyilvántartó rendszerbe, mint tervezték. Így az 1945 előtti kormányzervek főosztályán folytatódott a Helytartótanács Departamentum commerciale állagának, valamint a Gubernium Transylvanicum levéltárából korábban megkezdett állagok jegyzékének készítése. Új jegyzék készült az Abszolutizmuskori erdélyi közigazgatási levéltárak, illetve Militär- und Civilgouvernement, Statthaltereien in Siebenbürgen, Präsidialien irataihoz, a Magyar Kamara archívumának, továbbá a Helytartótanács fondjának egyes állagaihoz, a Pénzügyminisztérium Erdészeti, és Gazdasági osztályainak irataihoz, az Országos M. Kir. Növénytermesztési és Növénynevelési Kísérleti Intézet fondjához, továbbá terven felül a Helytartótanács Acta revisionis librorum állagához. Folytatódott a D és a H szekció egyes irategységeiről készített mikrofilmek jegyzékeinek ellenőrzése is.

Az 1945 utáni kormányzervek főosztályán a rendezésekhez kapcsolódóan új raktári jegyzék készült az Állami Egyházügyi Hivatal általános iratok állagához, az Egészségügyi Minisztérium TÜK iratok és Visszaminősített TÜK iratok egyes évköreihez, az Igazságügyi Minisztérium Ügyvédi Osztály, a Művelődésügyi Minisztérium, Miniszterhelyettesi értekezletek, a Művelődési Minisztérium, Glatz Ferenc miniszter, valamint a Pénzügyminisztérium fondjának állagához. A rendezés alá vont iratanyagok mellett raktári jegyzék készült a Magyar Távirati Iroda, a PRESSINFORM Külföldi Újságírókat Tájékoztató Iroda, a Belügyminisztérium egyes főosztályai, az MDP egyes osztályai, a Legfelsőbb Bíróság egyes állagai iratairól, továbbá a Legfőbb Ügyészség Visszaminősített TÜK iratok állagához, a Hazafias Népfront irataihoz, valamint a Külügyminisztérium Adminisztratív és TÜK iratok egyes évköreihez, az Új Magyar Központi Levéltár fondjának egyes állagához a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium, TÜK iratok állagához. Megkezdődött a Miniszterelnökség 1945 évi iratai jegyzékelése, továbbá a Magyar Áttelepítési Kormánybiztosság iratanyagából a csehszlovák-magyar lakosságcsere egyezmény alapján Magyarországra telepített személyekről készített jegyzékek adatainak rögzítése.

A Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztályán összesen 338 – nagyobb részt családi levéltárakhoz tartozó – irategységhez készült új raktári jegyzék. Emellett megtörtént a P szekcióban 297 darab, az R szekcióban pedig 88 darab elektronikus jegyzék ellenőrzése (összesen 729,24 ifm terjedelmű iratanyagról).

Elsősorban a Scope Archivval kapcsolatos többletfeladatok miatt engedélyezett munkaterv módosítások szerint nem készültek el az 1945 előtti kormányzervek főosztályán a Miniszterelnökség, Minisztertanácsi jegyzőkönyvek, valamint a K. k. Statthaltereier Abteilung Kaschau egyes állagainak, az 1945 utáni kormányzervek főosztályán az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium, a Pénzügyintézet Központ, a beszállítás elhúzódnása miatt az Országgyűlés állagainak, a Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztályán pedig a Szovjet-magyar vegyesvállalatok (1946-1954) iratainak raktári jegyzékei. Az 1945 utáni kormányzervek főosztályán a tervezettnél kisebb mennyiség (összesen 10,32 ifm) jegyzéke készült el a Kulturális Kapcsolatok Intézete, valamint az Országos Testnevelési és Sporthivatal esetében.

Fondleírás készült az 1945 utáni kormányzervek főosztályán a Kulturális Kapcsolatok Intézete, és az Országos Testnevelési és Sporthivatal összesen 274,79 ifm terjedelmű fondjaihoz, a Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztályán pedig a következő irategységekhez: Balatoni Hajózási Rt., Pécsi Bányakapitányság, Zalatnai Bányakapitányság, Tiszapolgár-Nyíregyházai Hév Rt, Ungvályi Hév Rt, Vágsellye-Negyedi Hév Rt, Városközi Autószállítási Rt, RAVEL Posta Rádiótechnikai és Elektroakusztikai Üzem, Veszprémi Szénbányák, Inotai Alumíniumkohó, BHG Híradástechnikai Vállalat, Remix Rádiótechnikai Váll., Híradótechnikai Vállalat, Barna Mihály hagyatéka, Bethlen (kisbúni) család, Bretzenheim (mannheimi) család, Bretzenheim (pataki) család, Dessewffy család csetneki és tarkói grófi ágának levéltára egyes állagai, Melczer Béla hagyatéka, Radvánszky család sajkókazai levéltára, Radvánszky család sajkókazai levéltára, Bonta Károly, Zichy-Meskó család, Dalmady család, Schilling család, Kézdy Vásárhelyi Béla hagyatéka, Szánthó Lajos zenészerző, illenczfalvi Sárkány család, palini Inkey család, Hazslinszky család, ami 461,44 ifm terjedelmű iratanyagot érint.

A Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztálya kiemelt feladatként foglalkozott a hungarika-ügyekkel. A főosztályon megtörtént 39 doboznyi hungarikajelentés (1952–2007) ellenőrzése, és adatbázis-építés utáni digitalizálása. A volt 8. főosztályon, valamint a Főigazgatói Titkárságon gyűjtött, de nem iktatott Klebelsberg Kunó Ösztöndíj-jelentések (2003–2013, összesen 300 darab) csoportosítása és iktatása után HJ-00001–HJ-00195 számokon összesen 163 új hungarika-jelentésként kerültek nyilvántartásba. Szintén nyilvántartásba vételre kerültek a volt 8. osztályon iktatott Klebelsberg-ügyiratok (331 darab) között talált jelentések (HJ-00135–HJ-00166. számok), amelyek digitalizálása ugyancsak megtörtént. A mikrofilmek állományba vételével kapcsolatosan a főosztályon megkezdődött a feladatok felmérése, illetve az adatgyűjtés.

Az MNL megyei tagintézményei számára kiemelt szakmai feladat volt az MNL egységes nyilvántartási rendszerének bevezetésére történő felkészülés. A ScopeArchiv rendszer bevezetése a megyei tagintézményekben a korábbi nyilvántartások tekintetében minőségi változásokat eredményez. Ennek érdekében kiemelt cél volt, hogy a levéltári anyag egységes nyilvántartása teljes és naprakész legyen. A rendszer működtetéséhez szükséges infrastrukturális (infokommunikációs) fejlesztések (hálózatfejlesztés) is a 2013. év második felében a kiemelt feladatok között szerepelt.

A megyei levéltárakban 2013 végéig a törzskönyvi nyilvántartást mindannyian, a gyarapodási, fogyatéki, letéti, kölcsönzési és átmeneti naplót, valamint a raktári jegyzékeket egyre többen egységes program alkalmazásával

vezették az e-Archivum programmal. A tárolt adatok rendszeres biztonsági mentéséről és archiválásáról a programhoz mellékelt útmutató szerint próbált gondoskodni valamennyi megyei tagintézmény. Az informatikai infrastruktúra különbözőségei miatt 2013-ban az e-Archivummal kapcsolatos feladatok mértéke a megyei levéltárakban eltérő mértékű volt. (Több tagintézményben pl. Sopron és Győr, a megfelelő képzettségű levéltári informatikus és a feladat elvégzéséhez szükséges számítógép hiányából eredő nehézségek gátolták a problémamentes rendszerhasználatot és a megkezdett feltöltés folytatását.) Az e-Archivumban vezetett naplók közül — amelyeket több helyen továbbra is vezettek manuálisan, szabályosan év végén hitelesítve, aláírással és pecséttel lezárva azt — a legtöbb esetben a gyarapodási napló volt naprakész. Az új elektronikus nyilvántartások előkészületeibe bekapcsolódtak a megyei levéltárak is, 2013 végére az e-Archivum adatainak ScopeArchive-ba való áttöltése döntő részben befejeződött.

Több megyei tagintézmény 2013-ban a korábbi levéltári nyilvántartásokat is folyamatosan vezette, manuális és elektronikus formában. (Bács-Kiskun megyében az iratok mennyiségi paramétereinek [rendezettségi szint, mennyiség] változását jobban tükröző, az adatszolgáltatások elkészítéshez nagyobb segítséget nyújtó fond nyilvántartó programot, a Registrumot, illetve a hagyományos statisztikai adatlapokat is vezették.) Csongrád megyében súlyos problémaként jelentkezett a tárgyév során az e-Archivumba történő rögzítés hiányossága, ebben a tagintézményben ugyanis a fondok besorolása – a szakfelügyeleti jelzések ellenére – eltért a bevett rendszerezésektől a fiókhálózati struktúra specifikus volta miatt, ami várhatóan problémákat okoz a Scope bevezetésénél.

A raktári jegyzékek csatolásával kapcsolatban változatos a tennivalók sora. A raktári jegyzékek megléte és elektronikus formájának feltöltöttsége rendkívül széles skálán mozog, így már most jól látható, hogy a ScopeArchive bevezetésével párhuzamosan a megyei levéltárak többségének majd kiemelt feladata lesz 2014-ben a hiányzó raktári jegyzékek elkészítése, a régiek aktualizálása, egységesítése, elektronikussá tétele. Több megyei levéltárban is szükségessé vált a raktári jegyzékek pótlása, az új fondszerkesztési alapelveknek megfelelően több fondfőcsoportban számos raktári jegyzék újraszerkesztése, a megfelelő kutatási segédletekkel nem rendelkező irategyüttesek megfelelő raktári jegyzékkel történő ellátása (Pest, Tolna megye).

A levéltári anyag nyilvántartására vonatkozó tagintézményi beszámolók összesítése alapján megállapítható, hogy a nyilvántartás jellege a megyei levéltárakban 2013-ban már döntően elektronikus, hagyományos nyilvántartással csupán 1 megyében találkoztunk, míg kizárólag elektronikus nyilvántartást 5 megyében, hagyományost és elektronikust párhuzamosan 13 megyében vezettek. Az elektronikus nyilvántartóprogram vezetése 15 megyében volt folyamatos, míg nem folyamatos vezetést csupán 4 megyében tapasztaltunk. A 2013-as év beszámolóí tanúsága szerint a megyei levéltárak nyilvántartásaiból a fondtörzskönyv alapján aktuális fond- és állagjegyzéket 14 megyében lehet nyomtatni, míg 4 megyében továbbra sem. A levéltári anyag nyilvántartását szolgáló naplók (gyarapodási, fogyatéki, letéti) folyamatos vezetése a megyei levéltárakban egyöntetű volt, a raktárrendezés során végleges helyükre került iratoknál több megyében topográfiai adatok is rendelkezésre állnak.

A levéltár megnevezése	Őrzött iratanyag mennyisége tárgyév elején / végén (ifm)	Raktári jegyzékek (iratanyag megnevezése / ifm vagy db)	Fondleírások javítása, újak készítése (iratanyag megnevezése / ifm vagy db)	Fond dossziék (pótlása) (iratanyag megnevezése / ifm vagy db)
MNL OL 1945 előtti kormányzervek főosztálya		712,2	-	
1945 utáni kormányzervek főosztálya		1424,65	274,79	
Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztálya		986,77	461,44	

A levéltár megnevezése	Őrzött iratanyag mennyisége tárgyév elején / végén (ifm)	Raktári jegyzékek (iratanyag megnevezése / ifm vagy db)	Fondleírások javítása, újak készítése (iratanyag megnevezése / ifm vagy db)	Fonddossziék (pótlása) (iratanyag megnevezése / ifm vagy db)
MNL OL összesen	82 872,82/ 83 097,2	3123,62 ifm	736,23	
MNL BKML	10 112 / 10 215,61	118,45 ifm	Áttekintő raktári jegyzékekben. 48,92 ifm	-
MNL BaML	17 500 / 17 545,01	-	folyamatos	folyamatos
MNL BèML	8536,65 / 8681,55.	112,73 ifm	19 db fond 48,81 ifm	11 db fondhoz
MNL BAZML	11 620,40 / 11 843,59	414, 68 ifm	-	-
MNL CSML	17 061,32 / 17 227,84	-	folyamatos	-
MNL FML	9575,64 / 9748,37	-	-	-
MNL GYMSML Győr	7893,65 / 7999,43	16,95 3 db	-	-
MNL GYMSML Sopron	6207,33 / 6312,61	-	-	1 db
MNL HBML	10 139,30 / 10 183,58	37 db	-	-
MNL HML	8561 / 8638	1230,65 ifm 304 db	-	299 fond 1407,47 ifm
MNL JNSZML	7869 / 8174	102,29 ifm	-	folyamatos
MNL KEML	10 096 / 10 152,87	17,16 ifm + 3 db CD	291 db	1
MNL NML	9703,33 / 9667,95	217,71 ifm	-	182 db fond
MNL PML	19 753,7 / 19 797,79	481,33 ifm	-	-
MNL SML	15 517,37 / 16 096,86	folyamatos, naprakész	-	folyamatos, naprakész

A levéltár megnevezése	Őrzött iratanyag mennyisége tárgyév elején / végén (ifm)	Raktári jegyzékek (iratanyag megnevezése / ifm vagy db)	Fondleírások javítása, újak készítése (iratanyag megnevezése / ifm vagy db)	Fonddossziék (pótlása) (iratanyag megnevezése / ifm vagy db)
MNL SZSZBML	7679,95 / 7741,80	170,74 ifm	8,97 ifm	2,33 ifm
MNL TML	12 112 / 12 227	635,43 ifm +1038 db plakát	457,46 ifm	-
MNL VaML	9518 / 9655	141,28 ifm	-	-
MNL VeML	14 863 / 14 928	129,73 ifm	10 db	-
MNL ZML	10 731,94 / 10 775,91	308,47 ifm + 1355 db (784 térkép, 571 filmtekercs)	-	-
Megyei levéltárak összesen	225 049,58 / 227 612,77	4080,65 ifm+ 3 db CD+1038 db plakát+ 784 db térkép + 571 db filmtekercs	általában mindenhol folyamatosan végzik	általában mindenhol folyamatosan végzik
MNL összesen 2013. dec. 31.én	310 709,97			

III.5. Rendszerezés, rendezés

Az MNL OL iratórző főosztályai közül *alapszintű rendezést* csak az 1945 utáni kormányzervek főosztályán végeztek, a legnagyobb tétel a Magyar Távirati Iroda anyagának rendezése volt (146,88 ifm). Az ugyanitt végzett középszintű rendezések közül ki kell emelni az Állami Egyházügyi Hivatal (18,48 ifm) valamint a Pénzügyminisztérium (306,98 ifm) iratainak rendezését. Az ugyanitt végzett darabszintű rendezés során befejeződött a Munkásörtség Társadalmi állomány személyi kartonjai abc szerinti rendezése (40,92 ifm). Az 1945 előtti kormányzervek főosztályán *6,86 ifm (57 r.e.)* irat darabszintű rendezését végezték el, többek között a Politikátörténeti Intézet és Szakszervezeti Levéltártól 2012-ben átvett Fegyintézeti értesítőjegyzékek anyagát. A Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztályán 24,38 ifm anyagot rendeztek darabszinten, közte a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, a Nyilaskeresztes Párt személyekre vonatkozó anyagai, a Nemzeti-Szocialista Magyar Párt – Hungarista Mozgalom, és a Volksbund der Deutschen in Ungarn iratait. Folytatódott a Altenburger Gusztáv és Réső Ensel Sándor címer és pecsétgyűjteményének 2010-ben megkezdett rendezése. Az intézményben őrzött levéltári anyag rendje folyamatos korrekcióra, finomításra és ellenőrzésre szorul. Az összesen 578,96 ifm anyagot illető ellenőrző rendezésekből az 1945 előtti kormányzervek főosztályán 151,8 ifm (1712 csomó/doboz), az 1945 utáni kormányzervek főosztályán 362,48 ifm, a Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztályán pedig 43, 82 ifm lett elvégezve. Raktári rendezés (mintaállványozás, jelzeteles, átrendezés) mindhárom iratórző osztályon történt 314,72 ifm terjedelemben, amiből kiemelendő a Pénzügyminisztérium, a Magyar Posta, a MATÁV és a Magyar Országos Levéltár 1945 utáni iratainak rendezése. A féléves beszámolókor a több szervezeti egység is jelezte, hogy a tervezett mennyiséget – más, sürgős munkák közbeiktatása miatt - nem fogják tudni elvégezni és munkaterv módosítást kértek, amelyek főleg a rendezések következő évre való halasztását jelentette. Ezért a rendezés, selejtezés raktári jegyzék készítés terv adatai évközben jelentősen módosultak. Az 1945 utáni főosztály esetében például a visszaminősítések elhúzódása volt a módosítás oka – ez a középszintű rendezések rovására ment –, de minden szervezeti egység számára nagy leterheltséget jelentett az új nyilvántartó rendszerre történő átállás.

MNL OL rendezései [terv/tényleges]	alap	közép	darab	ellenőrző, kiegészítő	raktári
	3,58/158,62	1276,9/217,74	72,46+1000db pecsét/72,12 +1000db pecsét	1757,44/578,96	450,08/314,72

Az MNL megyei tagintézményei 2013. évi szakmai beszámolóí alapján megállapítható, hogy szinte valamennyi megyei levéltár a középszintű rendezést tekinti kiemelt feladatának, mennyiségben ezek teszik ki a rendezési munkálatok legnagyobb részét, középszintű rendezést valamennyi megyei tagintézmény végzett a tárgyév során. A középszintű rendezés a XXIII. fondőcsoportot érintette a legnagyobb mértékben, és megállapítható, hogy a megyei levéltárak által végzett középszintű rendezés jellemzően a városi és községi tanácsok, önkormányzatok iratanyagait és az oktatási intézmények fondjait érintette. Ugyancsak jelentős mennyiségű az állami vállalatok és szövetkezetek iratainak középszintű rendezése. Alapszintű rendezést csak 9 tagintézmény, kiegészítő rendezést csak 3 megyei levéltár végzett 2013-ban, míg általános munkafolyamatnak számított a darabszintű rendezés, amelyet 19 tagintézmény hajtott végre a tárgyévben.

A megyei levéltárakban a rendezések szinte minden esetben raktári rendezési munkálatokkal járnak együtt, a fondok mintaállványozását, jelzettelését általában mindenhol elvégzik, az iratok raktári helyükre kerülnek. A raktári rend megtartását és megteremtését fontosnak tekintik. Komplet raktári költöztetésre – az új épület átadásával összefüggésben – az MNL Fejér Megyei Levéltára esetében kerül sor. A raktári kapacitások szűkössége miatt a legtöbb levéltár kényszerűségből is felvállal nagyobb volumenű átrendezéseket, amelyekkel megpróbálnak további szabad férőhelyet nyerni. A korábbi években új raktári egységekbe került iratok raktári rendezési munkái szintén feladatot jelentenek.

A megyei levéltárakban a rendezési munkálatok természetesen a legnagyobb mértékben a hagyományos iratokra terjedtek ki, de az egyéb információhordozókhoz (pl. hangkazetta, pausz, adománylevél, diploma, képeslap, plakát, hanglemez, fénykép, digitális képmásolat) kötődő rendezési munkálatok is több megyei levéltárban megfigyelhetők.

III.5.1. Alapszintű rendezés

A levéltár megnevezése	Alapszinten rendezésre kerülő iratok terjedelme (ífm)
MNL BKML	7,22
MNL BaML	18,81
MNL GYMSML Sopron	17,27
MNL HBML	110
MNL NML	64,88 (kb.)
MNL PML	24,35
MNL TML	6
MNL VeML	19,83
MNL ZML	143,60

A 2013. évi tervezés szerint a megyei levéltárakban 349, 83 ifm iratanyag (260 fond) alapszintű rendezését vettük célba. Az MNL megyei levéltáraiban 2013-ban az alapszinten rendezett iratanyag összes terjedelme 411,96 ifm volt, amely több mint 380 fondot érintett.

III.5.2. Középszintű rendezés

A levéltár megnevezése	Középszintű rendezésre kerülő		
	fondok száma (db)	terjedelme (ifm)	érintett fondfőcsoportok
MNL BKML	21	141,13	IV, V, VI, XXIII.
MNL BaML	8	110,29	IV, V, XI, XIV.
MNL BëML	34	109,44	V, VIII, IX, X, XIV, XXIII, XXV, XXIX, XXX.
MNL BAZML	32	56,44	VI, VIII, IX, XIII, XXIII, XXX.
MNL CSML	43	209,5	IV, VII, VIII, X, XIV, XV, XXI, XXIII.
MNL FML	3	224,03	XXIII.
MNL GYMSML Győr	3	17,65	XXVI, XXIX, XXXII.
MNL GYMSML Sopron	27	126,94	IV, V, VIII, X, XXIV, XXXVII.
MNL HBML	41	202,33	VII, VIII, X, XXIII, XXIV, XXV, XXIX, XXX, XXXV, XXXVII.
MNL HML	28	114,05	VI, VIII, XV, XXIII, XXIV, XXXV.
MNL JNSZML	5	83,47	XI, XXIII, XXV, XXIX, XXXVI.
MNL KEML	5	65,965	VIII, XXIV, XXIX.
MNL NML	122	348,65+ 429 db hangkazetta	VIII, XXIII, XXIV, XXV, XXIX, XXX, XXXVII.
MNL PML	26	70,59	IX, XVII, XXIII, XXVII, XXVIII.
MNL SML	134	1265,56	IV, V, VII, X, XIV, XV, XXIII, XXIV, XXV, XXXIII, XXXVI, XXXVII.
MNL SZSZBML	45	120,35	IV, V, VIII, XIII, XIV, XVII, XXIII, XXIV, XXIX, XXXVII.
MNL TML	31	23,24	VIII, XI, XIII, XIV, XXIX, XXX.
MNL VaML	19	112,65	IV, VIII, X, XIII, XIV, XV, XXIII, XXV, XXXIV.
MNL VeML	22	129,73	VII, IX, X, XI, XV, XXIII, XXIV, XXV, XXVI, XXIX.
MNL ZML	96	217,78	IV, V, VI, VIII, IX, X, XIV, XXIII, XXIV, XXV, XXXV.
Összesen	748	3749,785+ 429 db hangkazetta	IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XIII, XIV, XV, XVII, XXI, XXIII, XXIV, XXV, XXVI, XVII, XXVIII, XXIX, XXXI, XXXIII, XXXIV, XXXV, XXXVI, XXXVII.

A 2013. évi tervezés szerint a megyei levéltárakban 3235,04 ífm (947 fond) iratanyag középszintű rendezését terveztük. Az MNL megyei levéltárai együttes középszintű rendezése 745 fondot érintett, a középszintű rendezés által érintett levéltári anyag terjedelme 3732,135 ífm + 429 db hangkazetta volt.

III.5.3. Darabszintű rendezés

A levéltár megnevezése	Darabszintű rendezésre kerülő		
	fondok száma (db)	terjedelme (ífm)	érintett fondfőcsoportok
MNL BKML	15	19,08	IV., V., XXXIII.
MNL BaML	6	6,73 ífm+135 db (adománylevél, diploma)	XI., XIII., XV.
MNL BêML	15	3,29	VIII., X., XIV.
MNL BAZML	12	2,53	IV., V., XIII., XV., XXX.
MNL CSML	17	35,81 ífm+545 db képeslap, plakát, hanglemez, fénykép	IV., VI., VII., XII., XIV., XV., XXIX., XXX.
MNL FML	4	30,76	IV., XV., XXIV.
MNL GYMSML Győr	1	-	XXXIII.
MNL GYMSML Sopron	5	9,91	IV., VIII., XIV., XV., XXIII.
MNL HBML	6	0,64	IV., X., XIV.
MNL JNSZML	1	525 db pausz tervrajz	XXIX.
MNL KEML	6	48,08	IV., VIII., XII., XXIII., XXV.
MNL NML	6	11,30	IV., V., XIII., XXIV.
MNL PML	5	24,21	IV., XXXII.
MNL SML	3	7,10	XV., XXXIII.
MNL SZSZBML	5	6,65	IV., VIII., XIII., XXXIII.
MNL TML	2	12 db térkép, 51 db plakát	XV.
MNL VaML	29	20	IV., VIII., XXIII., XXIV., XXVI.
MNL VeML	3	2,49+1016 db digitális képmásolat	XI., XV., XXIII.
MNL ZML	41	48,89	IV., XII., XIII., XIV., XV., XXIII.
Összesen	182	277,47 ífm+135 db (adománylevél, diploma), 545 db (képeslap, plakát, hanglemez, fénykép), 525 db pausz tervrajz, 12 db térkép, 51 db plakát, 1016 db digitális képmásolat	IV., V., VI., VII., VIII., X., XI., XII., XIII., XIV., XV., XXIII., XXIV., XXV., XXVI., XXIX., XXX., XXXII., XXXIII.

A 2013. évi tervezés szerint a megyei levéltárakban 421 ifm iratanyag (207 fond) darabszintű rendezését vettük célba. Darabszintű rendezést 2013-ban a megyei levéltárak 182 fondban végeztek, amelyek mennyisége 277,47 ifm+135 db (adománylevél, diploma), 545 db (képeslap, plakát, hanglemez, fénykép), 525 db pausz, 12 db térkép, 51 db plakát, 1016 db digitális képmásolat volt.

III.5.4. Ellenőrző, kiegészítő rendezés

A levéltár megnevezése	Ellenőrző rendezés		Kiegészítő rendezés	
	fondok száma (db)	terjedelme (ifm)	fondok száma (db)	terjedelme (ifm)
MNL BKML	4	1,96	nincs adat	nincs adat
MNL BaML	10 (+ egyesületi anyagok)	102,099	nincs adat	nincs adat
MNL BëML	4	9,07	nincs adat	nincs adat
MNL BAZML	7	28,89	7	60,2
MNL CSML	3	9,02	nincs adat	nincs adat
MNL FML	3	224,03	nincs adat	nincs adat
MNL GYMSML Győr	4	54,68	-	-
MNL HBML	15	36,06	nincs adat	nincs adat
MNL HML	5	100,52	266	1 192,90
MNL NML	1	2,34	nincs adat	nincs adat
MNL PML	7	120,08	nincs adat	nincs adat
MNL SZSZBML	7	96,85	nincs adat	nincs adat
MNL TML	133	243,66	nincs adat	nincs adat
MNL VaML	44	223,32	nincs adat	nincs adat
MNL VeML	12	19,39	2	1,10
MNL ZML	7	53,85	nincs adat	nincs adat
Összesen	266+ (BaML) egyesületi anyagok	1325,819	275	1254,20

A 2013. évi tervezés szerint a megyei levéltárakban 3207,23 ifm iratanyag (302 fond) alapszintű rendezését vettük célba. Az MNL 16 megyei levéltára 2013-ban ellenőrző/kiegészítő rendezési munkát összesen 541 fondban mindösszesen 2525,339 ifm terjedelemben végzett.

III.5.5. Raktári rendezés (mintaállványozás, jelzetelés, átrendezés)

A levéltár megnevezése	Raktári rendezés
	Terjedelme (ífm)
MNL BKML	51,26+41,44 mintaállványozás
MNL BaML	144,11 ífm+Pécs Város Levéltárának iratainak raktári átrendezése.
MNL BëML	40,80
MNL BAZML	196,28 ífm; jelzetelés: 185,39 ífm
MNL CSML	87,26 ífm
MNL HML	980,93
MNL KEML	Mintaállványozás: 264,81 ífm. Dobozolás: 233,46 ífm. Jelzetelés: 439,77 ífm.
MNL NML	372,64
MNL PML	14,13
MNL SML	7,39
MNL SZSZBML	54,70
MNL TML	Mintaállványozás: 115,15 ífm
MNL VaML	14,84
MNL ZML	90
Összesen	2054,34 ífm+Pécs Város Levéltárának iratainak raktári átrendezése; 421,4 ífm mintaállványozás, 625,16 ífm jelzetelés; 233,46 ífm dobozolás.

A 2013. évi tervezés szerint a megyei levéltárakban 7686,97 ífm iratanyag raktári rendezését céloztuk meg. 2013-ban a megyei levéltárak raktári rendezési munkái 3334,36 (2054,34+421,4+625,16+233,46) ífm nagyságrendű iratot érintettek.

III.6. Selejtezés

Az OL három iratórző főosztálya közül az 1945 előtti kormányzervek főosztályán és az 1945 utáni kormányzervek főosztályán 2013-ban nem volt tényleges iratsejtezés. Az utóbbi főosztályon az alábbi irategységekhez készült sejtezési terv:

Törzsszám	Megnevezés	Iratfolyóméter
XX-5-c	Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma	210,39 ífm.
M-KS 288-32	MSZMP KB Külügyi Osztály	127 ífm
XIX-L-1	Pénzügyminisztérium	544,51 ífm.

Szintén az 1945 utáni kormányservek főosztályán a 2013. évi munkatervben szereplő Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégium (XX-5-d) selejtezése elírás volt, helyette a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiuma (XX-5-c) selejtezési tervének elkészítése történt meg, mivel ennek előmunkálatai már 2010-ben megkezdődtek, majd abbamaradtak. A Népjóléti Minisztérium fondjának (XIX-C-1) tervezett selejtezésére személyi változások, illetve az azzal járó referencia-összevonások miatt nem került sor. A Külügyminisztérium, az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium, valamint a Pénzügyi Központ selejtezési terveinek elkészítése más munkák miatt a 2013. évről a 2014. évre halasztottuk.

A Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztályán a Dunavölgyi Timföldipar Magyar-Szovjet Bauxit-Alumínium Rt. 1, 20 ifm terjedelmű új fondjából 0,20 ifm. iratanyagot válogattak le selejtezés céljából, korábban elfogadott selejtezési terv alapján. Ezenkívül elkészült a Victoria Vegyészeti Művek iratselejtezési terve. Ugyancsak elkészült a Győr-Sopron-Ebenfurti Vasút fondjának selejtezési terve és selejtezési jegyzéke, a minisztérium a tervet jóváhagyta. Az iratanyag belső selejtezési bizottság felállítására vár. Megtörtént a MASZOBAL, az Almásfüzitői Timföldgyár, a Dunavölgyi Timföld-Ipar Rt. és a Victoria Vegyészeti Művek Rt. fondjaiból begyűjtött selejtanyag utórendezése, összefésülése a korábban leválasztott iratokhoz, és elkészült a végleges jegyzék. Nem teljesült az Almásfüzitői Timföldgyár „Újítások” alsorozatában tervezett selejtezés.

A legtöbb megyei tagintézmény raktározási problémákkal küzd, éppen ezért nagyon fontos, illetve nagyon fontos lenne a selejtezésre mind nagyobb hangsúlyt fektetni. A selejtezés a megyei levéltárakban szinte kivétel nélkül mindenhol szervesen összekapcsolódik a rendezési munkálatokkal. Megállapítható, hogy a selejtezendő iratok közül kiemelt helyen szerepelnek a XXIII. fondfőcsoportba tartozó tanácsi iratok. A selejtezési munkákat folytató megyei tagintézmények jelentősebb része (8 megyei tagintézménynél folyik ilyen jellegű munka) ebben a fondfőcsoportban végez jelentősebb selejtezést, de jellemző még a XXIV. fondfőcsoport (5 megyei levéltárban), a XXV. fondfőcsoportban (4 megyei levéltárban), a XXIX. fondfőcsoportban (2 megyei levéltárban) és a XXX. fondfőcsoportban (3 megyei levéltárban) végzett selejtezés.

A tanácsi iratok selejtezését a Magyar Országos Levéltár által kiadott 374/2004. sz. ajánlás („Ajánlás a tanácsi iratok selejtezési mintajegyzékeiről”) alapján végzik a megyei tagintézmények. Ennek során eltávolítják a duplumokat (a sokszor akár tízes nagyságrendben előforduló stencileket), a tértivevényket, továbbá a borítékokat (amennyiben az nem tartalmaz olyan adatot, amely jogkövetkezéssel járhatna). Több megyében a gazdasági iratok selejtezését helyezik előtérbe. Ezek között jelentős mennyiségben található olyan iratok (elsősorban pénzügyi bizonylatok), amelyek esetében a számviteli törvény által rendelt őrzési kötelezettség megszűnt.

Nagy hangsúlyt kell fektetni a bértárolt iratanyag folyamatos selejtezésére, különösen Nógrád megyében, ahol a bértárolt iratanyag össz mennyisége 11 500 ifm.

A levéltár megnevezése	A rendezés során végrehajtott selejtezés			
	Selejtezés alá vont iratanyag típusa	Selejtezés alá vont iratanyag mennyisége (ifm)	Selejt mennyisége	Selejtezés jóváhagyása (megtörtént, folyamatban)
MNL BaML	bértárolt iratok közül	nincs adat	15,66	megtörtént: 22
MNL BKML	V., XXIII.	13,3	1,95	megtörtént: 3
MNL FML	3 (A felszámolás során átvett szervek)	22,44	nem írták	folyamatban: 3
MNL HBML	nincs adat	nincs adat	47,62	nincs adat
MNL JNSZML	XXIII.	9,85	2,78	folyamatban: 2
MNL KEML	XXIII., XXV.	147,48	28,74	folyamatban: 3; megtörtént: 1
MNL NML	IV., VIII., XXIII., XXIV., XXV., XXIX., XXX.	132,66	132,66	folyamatban: 25

A levéltár megnevezése	A rendezés során végrehajtott selejtezés			
	Selejtezés alá vont iratanyag típusa	Selejtezés alá vont iratanyag mennyisége (ifm)	Selejt mennyisége	Selejtezés jóváhagyása (megtörtént, folyamatban)
MNL PML	XXIII., XXIV., XXV., XXVII., XXX.	nincs adat	22,29	folyamatban: 56
MNL SML	XXIV., XXX.	243	234,80	folyamatban: 2
MNL SZSZBML	XXIII., XXIV.	25,56	15,15	megtörtént: 2
MNL VeML	XXIII.	62,33	6,51	folyamatban: 5
MNL ZML	XXIII., XXIV.	28,96	22,45	folyamatban: 2
Megyei levéltárak összesen	IV., V., VIII., XXIII., XXIV., XXV., XXVII., XXIX., XXX.	685,58	530,61	Megtörtént: 28; folyamatban: 98

A 2013. évi tervezés szerint a megyei levéltárakban 1119, 94 ifm iratanyag (260 fond) selejtezését céloztuk meg, amelyből 685, 58 ifm valósult meg.

III.7. Segédletkészítés

Az MNL szervezeti egységei és tagintézményei a középtávú szakmai célkitűzéseinek megfelelően 2013-ban is nagy hangsúlyt fektettek a segédletkészítésre, amely elsősorban a korábbi években megkezdett munkák folytatását és az adatbázisok tekintetében részben a most futó NKA-hoz benyújtott sikeres pályázatok teljesítését, részben már teljesített projektek további finomítását jelentette.

A segédletkészítés tekintetében változás, hogy az új nyilvántartó rendszerre történő átállással párhuzamosan a 10/2002. NKÖM-rendelet értelmében az Országos Levéltárban a nyilvántartással kapcsolatban elvégzett feladatok a levéltári nyilvántartások közé lettek besorolva, köztük a raktári jegyzékek is. (A megyei levéltárakban ez az átrendezés 2013-ban még nem történt meg.) Ezt indokolta az is, hogy az új, a ScopeArchivra alapozódó nyilvántartórendszer (LNYR), azt követeli meg, hogy az általunk őrzött iratanyagot a lehető legrészletesebben írjuk le. A nyilvántartórendszer és a repertóriumok, raktári jegyzékek célkitűzései így lényegében azonos szintre érkeztek, a repertóriumok további készítése valójában feleslegessé vált.

Adatbázisok (fondfőcsoport, fond, mennyiség ifm)

A MNL-ben történt fejlesztéseknek, valamint az NKA által nyújtott támogatásoknak köszönhetően a levéltárban készített adatbázisok száma öröndetesen megnőtt. A 2012-ben elkészült adatbázisok esetében nagy előrehaladást jelentettek az e-levéltár projekt keretein belül létrejött fejlesztések, mint pl. a megkezdett névtér alkalmazás. Ezen fejlesztések segítségével folytatódhattak a rövid pályázati határidők miatt gyorsan elkészített adatbázisok további fejlesztései, adattartalmuk bővítése. Az OL iratórző főosztályai éves munkájának gerincét alkotta az ezzel kapcsolatos tevékenység. Az elkészült adatbázisok elérhetőek az MNL OL honlapján (<http://193.224.149.8/adatbazisokol/>). Az adatbázisok felé fordult fokozott figyelmet mutatja, hogy összesen 218 528 esetben történt adatrögzítés vagy az elkészült adatok jelentős mértékű kiegészítése és pontosítása. Közös feladatként sikerült elvégezni az OL gyűjteményeiben regisztrált címereslevelek adatbázisának bővítését, amely során a gyűjteményes iratanyagban, valamint az 1867 előtti kormányzervek iratanyagában található armálisok igen részletes feldolgozása valósult meg. A közösen készített adatbázisban összesen több mint 2500 rekord lett rögzítve ebben az évben. A munka befejezése 2014-ben várható. Az 1945 előtti kormányzervek főosztálya esetében az adatbázis építő munka gerincét a dikajegyzékek adatbázisának földrajzi névazonosítása és a rekordoknak a névtérhez történő csatolása jelentette, ami összesen 132 502 helynévi rekord esetében történt meg. A névtér alkalmazás mellett előkészítették az informatikai és e-levéltári osztállyal együttműködésben az

összeírásokra általában használatos adatbázis séma bővítését. Ennek során az összeírás sémát felkészítették arra, hogy az MNL-ben folyó OTKA pályázat támogatásával az oszmán összeírások, amelyek jelentősen eltérnek a keresztényektől, szintén feldolgozhatók lesznek. A sémához térinformatikai alkalmazás is párosulni fog. Ezen felül a főosztály dolgozói további adatbázisokat építettek a Szepesi Kamarához beérkezett jelentésekhez és levelekhez a missilis sémában, valamint folytatták az abszolutista levéltár személyügyi nyilvántartási adatainak rögzítését. A polgári-kori iratanyagban befejeződött a minisztertanácsi jegyzőkönyvek bejegyzéseinek regesztázása, és a kivonatolt napirendi pontok szövegének ellenőrzése. Folytatódott a minisztériumi mutatókönyvek vezérszavas adatbázisának építése a Belügyminisztérium elnöki iratai esetében. Befejezték a 2008-ban megkezdett földbirtokpolitikai adatbázis építését a Földművelésügyi Minisztérium kárpótlási mutatócéduláinak rögzítésével. Ezen felül a Miniszterelnöki Levéltárban minisztertanácsi jegyzőkönyvek digitalizált képeihez megtörtént a napirendi pontok regesztázása, a már tartalmilag kivonatolt napirendi pontok szövegének ellenőrzése, javítása, egységesítése. 2014-ben a sok felületen készült adatbázist kell egységesíteni és ellenőrizni. A főosztályon összesen 188 736 rekord rögzítése, szerkesztése, bővítése vagy ellenőrzése történt meg. Az 1945 utáni kormányzervek főosztályán folytatódott a Belügyminisztérium Egyesületi főosztályához készített adatbázis rögzítése. Ebben az évben a főosztályon összesen 10,02 ifm mennyiségű irathoz (1945-1951) 2300 rekord mennyiségben készült adatbázis. Ezen felül a Belügyminisztérium iratanyagában található, 1945 előtti volt csendőrök és rendőrök priorálásáról (8754 rekord) és az 1880. évi népszámlálási ívekről készült adatbázis összesen 3200 rekord mennyiségben.

A Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztályán részben a Térképtár feldolgozása folyt, ahol elsősorban a kataszteri térképek és a hozzájuk kapcsolódó iratanyag feltárása, illetve adatbázisba történő rögzítése folytatódott összesen 5338 rekord mennyiségben (Kereskedelmi minisztériumi térképek, Kataszteri térképek, Königliche kameralische Mappirungs-Direction, Kataszteri iratok). A feldolgozással párhuzamosan megtörtént a digitalizálásra történő előkészítés is, ami szorosan kapcsolódik az ICARUS Cadastral Maps Network munkacsoportjával való együttműködéshez. A gazdasági szervek iratanyag esetében folytatódott a feldolgozás. Az Országos Földhitelezési Földbirtokpolitikai Főosztálya összesen 20,58 ifm mennyiségű irathoz az NKA támogatásával készítették adatbázist (1249 rekord). A mikrofilmtárban az anyakönyvi mikrofilmekről készített adatbázis építése folyt tovább. 2013-ban összesen több mint 1500 mikrofilmtekercs feldolgozása történt meg, ami 6451 rekordot tesz ki. Tekintettel arra, hogy az anyakönyvi mikrofilmek digitalizálása jelentős léptekkel halad, teljesült a cél, hogy a filmek felének adatai rendelkezésre álljanak az év végére. A leírások másik felét 2014-ben tervezik elvégezni.

A Kutatószolgálati, tájékoztatói és levéltár-tudományi szakkönyvtár főosztály az általa kezdeményezett és elkezdett „Katona-Sor” projektben elvégezte a processzált képek hozzárendelését a segédlethez, valamint megtörtént a címtáblák ellenőrzése is. Az első félévben végzett munkának köszönhetően az adatbázis a képhozzárendelés tekintetében 41%-os készültéggel.

Tematikus segédlet (fondfőcsoport, fond, mennyiség ifm)

Az Országos Levéltárban a lajstromok, darabszintű jegyzékek, mutatók és napirendi jegyzékek munkálatai az előző évekhez hasonlóan, de már az új elvárásokkal összefüggésben folytatódtak. Ebből a csoportból kiemelkedő a magyar-román együttműködés keretében belül a ma Romániában, egykor a Magyar Királyság és az Erdélyi Fejedelemség területén fekvő területekre vonatkozó iratanyagról készített jegyzék. A felek közötti megállapodás alapján a főosztályok munkatársai a létrejött vegyes munkabizottság irányelvei szerint jegyzékelték a megállapodásban érintett iratanyagot. 2013-ban a 2012-ben el nem készült leírások készültek el, vagyis a leginkább érintett F és O szekció esetében, valamint a családi és testületi iratanyagnál. A jegyzéket utólag még egyszer át kellett nézni, mivel a román fél a nem magyar nyelvű címek esetében kérte azok magyar fordítását, amit elvégeztek. A román és magyar fél között kötött megállapodásban foglaltaknak (ami az iratanyag leírását érintette) így az OL teljes mértékben eleget tett.

A MNL OL munkatársai 2013-ban darabszintű jegyzékeket összesen 77,96 ifm iratról készítették. Az 1945 előtti kormányzervek főosztálya a Helytartótanácsi levéltár Departamentum commerciale iratanyagában található térképekhez, valamint az Országgyűlés Hivatalától átvett személyi iratokhoz összesen 9,12 ifm (76 csomó) iratanyag mennyiségben. A Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztályán megtörtént az R szekcióban lévő katalógusok (darabjegyzékek) ellenőrzése, javítása, az Esterházy Pál iratai között található, hozzá írt levelek feldolgozásának folytatása (2940 leírás). Darabszintű jegyzék készült a zágrábi horvát Nemzeti levéltárban lévő, a kamarai levéltárból átkerült, magyar nyelvű iratokról az ICARuS projekt keretében. A

gazdasági szervek esetében jegyzékelés történt a Magyar Államvasutak Igazgatósága állagában (10,68 ifm, 8215 bejegyzés), valamint a Csepel Vas- és Fémművek, Bel- és külföldi levelezés nevű állag dossziészintű jegyzékelését végezték el (44,40 ifm; 1515 bejegyzés). Folytatódott a Magyar Nemzeti Bank jegyzékeinek számítógépes rögzítése (0,24 ifm), valamint az Egyesült Izzó iratanyagának jegyzékelése (12 doboz; 1,44 ifm; 82 bejegyzés).

A jegyzékek mellett mutatókat készítettek az 1945 előtti kormányzervek főosztályán található dézsmajegyzékekhez, amely az összeírás-projekt részét képezi, összesen 2,04 ifm terjedelemben. A Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztálya mutatók készítésével tette kutathatóbbá a Nyilaskeresztes párt iratait, amelyhez kibővített adattartalommal személynévmutató készült (30 567 rekord/leírási egység, 7,42 ifm), valamint hasonló segédlet készült a pecsétgyűjtemény két legkutatottabb gyűjteményéhez, az Országos Községi Törzskönyvbizottság és az Altenburger Gusztáv és Résző Ensel Sándor címer- és pecsétgyűjteményéhez irataihoz összesen 9079 pecsétlenyomat esetében, illetve a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank személyzeti irataihoz (11,74 ifm; 2317 bejegyzés).

A megyei levéltárak 2013-ban a levéltári segédletek fajtái közül alap-, közép- és darabszintű segédleteket készítettek. A segédletek fajtái között – a megyei levéltárak humán erőforrás helyzetéből, illetve ezzel összefüggésben az egyes segédletek eltérő időráfordítás-igényéből eredően – domináns szereppel bírnak a középszintű segédletek, illetve a darabszintű segédletek esetében a kutatói igények és a pályázati források által motivált adatbázis-építések.

Mivel a levéltári gyakorlatban, a megyei levéltárak mindennapi munkájában a levéltári nyilvántartások és a segédletek élesen nem különülnek el egymástól, a megyei tagintézmények a korábbi évtizedek során kialakított gyakorlatnak megfelelően, a legnagyobb hangsúlyt a levéltárban őrzött anyag feltárását, kutathatóságát és ezzel együtt annak nyilvántartását is lepraktikusabban, leghatékonyabban elősegítő raktári jegyzékek előállítására helyezték. Ebből eredően a megyei tagintézmények a raktári jegyzékek készítését továbbra is a levéltári segédletkészítés munkatervi feladatai között tartják számon, jölehet a NKÖM rendelet 40.§-a a raktári jegyzéket a levéltári nyilvántartások közé sorolja. Emellett számos megyei levéltárban zajlik a nagyobb felkészültséget, szakmai tapasztalatot és természetesen nagyobb időráfordítást igénylő darabszintű segédletek készítése is. A 2013. évi tagintézményi beszámolókból jól látszik, hogy egyre nagyobb teret hódítanak a megyei levéltárak munkatársai által készített adatbázisok. A segédletek ezen formájának térnyerését a kutatói, felhasználói igények mellett az NKA-hoz benyújtott sikeres pályázatok is előmozdították.

A megyei levéltárakban a tárgyévben mind a feldolgozott iratanyag mennyiségét, mind az érintett fondfőcsoportok számát tekintve a legnagyobb volumenű segédletkészítés a raktárjegyzékek terén valósult meg, míg a legkevesebb iratanyagot érintő segédletkészítés érthető módon a regesztázás esetében történt. Problémát jelent, hogy a megyei levéltárak által 2013-ban készített adatbázisok jelentős részének internetes hozzáférése nem megoldott, így a kutatók távoli hozzáférése sem biztosított. A megyei levéltárak körében a tárgyévben készített adatbázisok esetében interneten elérhető 4, nem elérhető 6, részben elérhető 3 tagintézmény állománya.

A levéltár megnevezése	Adatbázis (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Tematikus segédlet (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Raktárjegyzék (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Regesztá (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Lajstrom (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Repertórium (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)
MNL BKML	-	IV. 25,88 ifm,	-	-	VIII., XVII., XXIII., XXIX., XXX., XXXV. 94,67 ifm (+minősített iratok 91,27 ifm, +napirendi jegyzék (XXXV) 3,40 ifm)	-

A levéltár megnevezése	Adatbázis (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Tematikus segédlet (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Raktárjegyzék (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Regesza (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Lajstrom (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Repertórium (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)
MNL BaML	IV., XV. 58,42 ifm +135 db oklevél	XI., XV. 0,98 ifm	IV., VII., XI., XIII., XIV. 130,19 ifm	-	XV., XXV. 43. o.	-
MNL BéML	IV., V., XXIII., XXIV., XXV., XXIX., XXXV. 173,55 ifm. (Interneten nem elérhető.)	-	V., VIII., IX., X., XIV., XXIII., XXV., XXIX., XXX. 112,73 ifm	-	-	-
MNL BAZML	IV., XV. + 1 tekeres mikrofilm. 0,63 ifm, (Interneten nem elérhető.)	IV., V., VII., XXV., XXXV. 72,28 ifm	IV., V., VI., VII., VIII., IX., XII., XIII., XIV., XV., XXIII., XXIV., XXV., XXX., XXXIII. 414,68 ifm	-	IV., XIII., XXV., XXX. 0,69 ifm	IV., V., VI., IX., XIII., XXIV. 3,26 ifm
MNL CSML	-	-	IV., VII., VIII., X., XIV., XV., XXI., XXIII. 209,5 ifm (=középszintű rendezés)	XXIII. 0,08 ifm	IV., VI., VII., XII., XIV., XV., XXIX., XXX. 35,81 ifm + 545 db képeslap, plakát, hanglemez, fénykép (darabszintű rendezés)	Fondfőcs. nincs megadva 106,55 ifm
MNL FML	-	-	75 tétel	-	-	-
MNL GYMSML Győr	-	-	XXIII., XXVI., XXIX. 41,15 ifm	IV. 1,42 ifm	VII., XIV., XXV. 8,24 ifm	-
MNL GYMSML Sopron	IV., XV., XXIII. 5,71 ifm., (Interneten nem elérhető.)	-	IV., V., VII., VIII., XIV., XV., XXIII., XXIV., XXV., XXXVII. 265,81 ifm	-	IV. 0,55 ifm	-
MNL HBML	IV. 0,52 ifm, (Interneten elérhető.)	-	IV., V., VII., VIII., X., XIV., XXIII., XXV., XXX., XXXV., XXXVII. 262,31 ifm	-	-	-
MNL HML	-	-	IV., V., VI., VII., VIII., XV., XXIII., XXIV., XXXV. 1 230,65 ifm	-	-	-

A levéltár megnevezése	Adatbázis (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Tematikus segédlet (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Raktárjegyzék (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Regesza (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Lajstrom (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Repertórium (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)
MNL JNSZML	V. 5 ifm + 4 kötet + 306 db levél (Interneten nem elérhető.)	IV., V. 5,00 ifm + 87 db útlevélkérelem, 4 kötet, 306 db levél,	XI., XXIII., XXV., XXIX., XXXVI. 102,29 ifm	-	XXIX. 525 db pausz terv	-
MNL KEML	IV., XXIII., XXIV. 41,27 ifm (Interneten nem elérhető.)	-	IV., VIII., XII., XXIII., XXIV. 74,52 ifm	IV. -	-	-
MNI NML	IV. 2,40 ifm, + 12 987 db rekord. (Interneten elérhető.)	-	VIII., XXIII., XXIV., XXV., XXIX., XXX., XXXVII. 217,71 ifm	IV., V. 0,54 ifm	IV., V., XIII., XXIV. 9,58 ifm	-
MNL PML	IV., XV., XXIII., XXXV. 12,93 ifm. (Interneten részben elérhető.)	-	IV., IX., XVII., XXIII., XXVII., XXVIII., XXXII. 119,15 ifm.	-	-	-
MNL SML	IV., V., XV., XXIII. 89,87 ifm (Interneten részben elérhető.)	-	IV., V., VII., VIII., XII., XIV., XV., XXIII., XXIV., XXV., XXXIII., XXXVII. 1 223,27 ifm,	-	-	-
MNL SZSZBML	IV., VII. 35,212 ifm (Interneten részben elérhető.)	IV., XXIV. 10,34 ifm	IV., V., VIII., IX., XIV., XVII., XXIII., XXIV., XXIX., XXXVII. 170,74 ifm	-	IV., VIII., XIII., XXIII., XXXIII. 57,58 ifm	Fondfőcs. nincs megadva 263,48 ifm
MNL TML	IV. 1,44 ifm. (Interneten nem elérhető.)	IV. 3,57 ifm	VIII., XI., XIII., XIV., XXIII., XXIX., XXX. 2 981,93 ifm	IV. 0,02 ifm	-	-

A levéltár megnevezése	Adatbázis (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Tematikus segédlet (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Raktárjegyzék (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Regesza (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Lajstrom (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)	Repertórium (fondfőcs., fond, mennyiség ifm)
MNL VaML	IV. 0,21 ifm (Interneten elérhető.)	-	IV., V., VIII., X., XIII., XIV., XV., XXII., XXIII., XXIV., XXV., XXVI., XXX., XXXII., XXXIV. 141,28 ifm	-	-	VIII. 5,12 ifm
MNL VeML	-	-	152,05ifm + 1016 db digitális képmásolat	V., XI. 0,36 ifm	IV., XV., XXIII. 1,28 ifm + 1016 digitális felvétel	-
MNL ZML	IV., XXIII., XXXV. 7,3 ifm (Interneten elérhető.)	-	IV., V., VI., VIII., IX., X., XV., XXIII., XXIV., XXV., XXVIII., XXXV. 308,47 ifm + 1355 db (784 térkép, 571 filmtekercs)	XV. terjedelem na.	IV., V., XIII., XIV., XV., XVII., XXV., XXXV. 52,77 ifm	-
Megyei levéltárak összesen:	IV., V., VII., XV., XXIII., XXIV., XXV., XXIX., XXXV. 434,462 ifm + 135 db oklevél + 1 tekercs mikrofilm + 4 kötet + 306 db levél + 12 987 db rekord.	IV., V., VII., XI., XV., XXIV., XXV., XXXV. 118,05 ifm, + 87 db útlevél + 4 kötet + 306 db levél	IV., V., VI., VII., VIII., IX., X., XI., XII., XIV., XV., XVII., XXI., XXIII., XXIV., XXV., XXVI., XXVII., XXVIII., XXIX., XXX., XXXII., XXXIII., XXXIV., XXXV., XXXVI., XXXVII. 8158,43 ifm+1016 db digitális képmásolat + 1355 db (784 térkép, 571 filmtekercs)	IV., V., XI., XV., XXIII. 2,42 ifm	IV., V., VI., VII., VIII., XII., XIII., XIV., XV., XVII., XXIII., XXV., XXIX., XXX., XXXV. 261,17 ifm+43. o. +545 db képeslap, plakát, hangmez, fénykép (darabszintű rendezés)+525 darab pausz terv+1016 db digitális felvétel	IV., V., VI., VIII., IX., XIII., XXIV. 378,41 ifm

A 2013. évi tervezés szerint a megyei levéltárakban mindösszesen 9258 ifm irat és kötet, továbbá 1417 db térkép segédletét céloztuk meg elkészíteni (áttekintő raktári jegyzék: 406,24 ifm irat +kötet, repertórium 249,06 ifm irat + kötet, iratjegyzék 210, 24 ifm irat +kötet, lajstrom 175,06 ifm irat + kötet, névmutató 89,96 ifm irat + kötet, tárgymutató 50,06 ifm + kötet, regesza 0,25 ifm kötet, konkordanciajegyzék 8080,08 ifm irat + kötet).

III.8. Kutató és ügyfélszolgálat

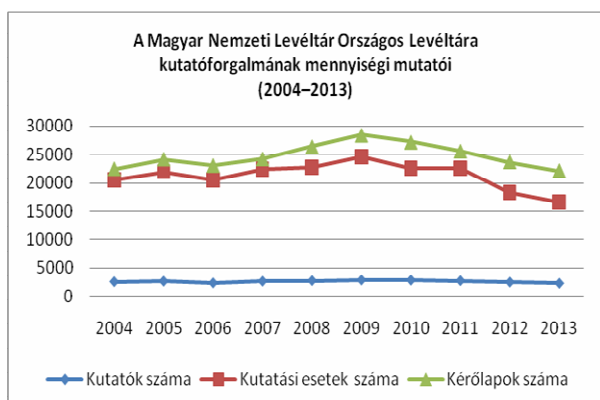
Kutatószolgálat

A statisztikai adatok szerint az MNL Országos Levéltárába *beiratkozott kutatók száma (2013: 2 320 fő)* 2012-hez képest 8,37%-al, a *kutatói esetek száma (2013: 16 565 eset)* 9,62%-al csökkent, melynek következtében a leadott

kérőlapok számában (2013: 22 096 darab) enyhe mérséklődés (↓6,65%) tapasztalható. Az MNL OL kutatóforgalmának fontos mérőszáma a kutatni kívánt téma célját (tudományos és nem tudományos kutatás) tartalmazó kutatási kérelmek arányszáma. A statisztikai adatok alapján elmondható, hogy a 2013. évre hozzávetőlegesen kiegyenlítődtött a tudományos kutatást végző, és a nem tudományos célból kutatók száma. A kutatói adatbázis (KUTINFO) minimális technikai szünetekkel 2013. október 31-ig folyamatosan működött, az adatrögzítés zökkenőmentes volt. 2013 novemberében megtörtént az Elektronikus Levéltár projekt keretében beszerzett új nyilvántartórendszerre (ScopeArchiv) történő átállítás.

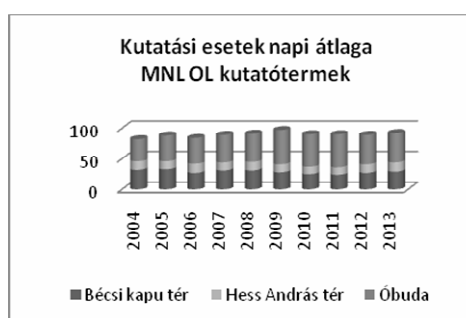
A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára kutatóforgalmának mennyiségi mutatói (2004–2013)

Év	Kutatók száma	Kutatók számának változása (lácviszonyszám)	Kutatási esetek száma	Kutatási esetek számának változása (lácviszonyszám)	Kérőlapok mennyisége (db)	Kérőlapok mennyiségének változása (lácviszonyszám)
2004	2 595		20 466		22 410	
2005	2 688	103,58%	21 909	107,05%	24 142	107,73%
2006	2 387	88,80%	20 489	93,52%	23 018	95,34%
2007	2 686	112,53%	22 308	108,88%	24 201	105,14%
2008	2 786	103,72%	22 624	101,42%	26 372	108,97%
2009	2 889	103,70%	24 545	108,49%	28 433	107,82%
2010	2 872	99,41%	22 453	91,48%	27 192	95,64%
2011	2 781	96,83%	22 437	99,93%	25 594	94,12%
2012	2 532	91,05%	18 329	81,69%	23 671	92,49%
2013	2 320	91,63%	16 565	90,38%	22 096	93,35%

A 2013. év statisztikáit áttekintve, a korábbi évek adataihoz viszonyítva megállapítható, hogy a kutatók száma, a kutatási esetek száma és a kérőlapok számában sem minőségi, sem mennyiségi változás nem történt ebben az évben. A hétfői zárva tartás bevezetésének köszönhetően a kutatók és a kutatási esetek száma az utóbbi két évben enyhén visszaesett, de összességében változatlan az érdeklődés a családtörténet (személyes történet), és a köztörténet tudományos igényű feldolgozásának alapjául szolgáló levéltári anyag iránt.

Az egy napra jutó átlagos kutatási esetek számát azonban az előbbi adatokkal ellentétes irányú kisebb mértékű növekedés (↑3%) mutatható ki. Számszerűsítve ez azt jelenti, hogy a 2013. évben az kutatótermeit kutatási céllal egy nap átlagosan 92 fel. A kutatási esetek számát a korábbi évek adataival megállapítható, hogy az MNL OL kutatótermeinek kutatóforgalma lényegében nem változott.

vizsgálva
változás,

MNL OL
kutató kereste
összevetve
egy napra eső

EGY NAPRA ESŐ KUTATÁSI ESETEK SZÁMA (napi átlag)										
Kutatóterem / Év	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bécsi kapu tér	32	33	27	31	31	28	25	24	27	29
Hess András tér	14	13	15	13	14	13	12	12	14	15
Óbuda	36	42	42	45	46	56	53	54	48	48
Összesen:	82	88	84	89	91	97	90	90	89	92

Az iratórző főosztályok levéltárosai mindhárom telephelyen rendszeresen részt vettek a kutatótermi feladatok ellátásában.

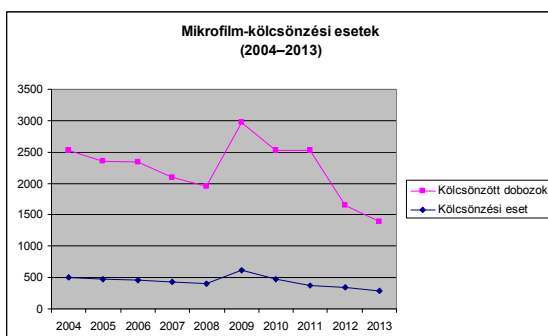
Az iratórző szervezeti egységek kutatószolgálati tevékenysége a kéréslapok mennyiségének megoszlása tükrében

Irátorző főosztály	Kéréslapok száma (db)	Kéréslapok megoszlása	Eredeti anyagra vonatkozó kéréslapok megoszlása
1945 előtti kormányzervek főosztálya	4 526	20,48%	31,18%
Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztálya	2 812 (Bécsi kapu tér) 1 344 (Óbuda) 7 581 (Óbuda, mikrofilm) Összesen: 11 737	53,12%	28,63%
1945 utáni kormányzervek főosztálya	5 314 (Hess András tér) 519 (Óbuda) Összesen: 5 833	26,40%	40,19%

A kutatók által megrendelt *hagyományos másolatok* (canon, xerox) száma 2013-ban 34 487 darab volt (2012: 44 114, 2011: 57 733; 2010: 74 948; 2009: 85 996), a fénymásolatok iránti igény tovább csökkent (↓21,82%). A kutatói filmszkennerrel az Óbudai Kutatóterem kutatói a 2013. évben összesen 17 954 digitális felvételt készítettek (2012: 19 598 felvétel, ↓8,4%). A másolatokból (fénymásolat, canon másolat, digitális másolat) származó *árbevétel* a 2013. évben 5 558 063 Ft (2012: 7 139 510 Ft, ↓22,15%) volt.

A kutatók körében továbbra is népszerű a sajátgépes felvételezés lehetősége, 2013-ban mindösszesen 869 darab *fotójegyet* (658 db félnapos, 137 db egy napos), illetve fotóbérletet (50 db 10 alkalmas, 14 db 20 alkalmas, 10 db céhjegy) adtunk ki. A fotójegyek eladásából származó *bevétel* 3 975 000 Ft (2012: 3 652 000 Ft; 2011: 2 622 000 Ft; 2010: 2 432 000 Ft; 2009: 2 027 000 Ft) volt.

A kutatóforgalomról kialakított képhez hozzátartozik a filmtárból teljesített, elsősorban az

anyakönyvi gyűjteményt érintő, *kutatói célú kölcsönzési esetek* száma, ez ebben az esztendőben tovább csökkent (mikrofilm-kölcsönzési alkalmak száma: ↓14,71%; kölcsönzött dobozok száma: ↓15,98% [2012. év adataihoz viszonyítva]). Ugyanakkor a kölcsönzési esetek magas száma (290 alkalom) továbbra is azt jelzi, hogy az intézmény igen jelentős szerepet tölt be a család- és helytörténeti forrásbázis közvetlen elérhetőségének a biztosításában.

Levéltárközi kölcsönzéssel, *tudományos célú kutatásra* 6 (2012:

13) alkalommal összesen 364 db (2012: 466) DL és DF oklevélfényképet kölcsönöztek 1 intézménynek.

Az év folyamán 4 belföldi (Forster Gyula Örökséggazdálkodási és Szolgáltató Központ, Petőfi Irodalmi Múzeum, Boldog Gizella Főegyházmezei Gyűjtemény, Magyar Nemzeti Múzeum) és 1 külföldi (Haus der Brandenburgisch-Preussischen Geschichte, Potsdam), vagyis 5 *kiállításra* (2012-ben: 15 alkalom; ↓66,66%) összesen 15 eredeti iratot *kölcsönöztek* (2012: 329 tétel; ↓95,44%). Eredeti irat kölcsönzését *digitális felvétel* készítésével és kiállítási célú közlési engedélyével váltották ki 17 kiállítás (Boldog Gizella Főegyházmezei Gyűjtemény, Budapesti Történeti Múzeum [2x], Evangélikus Országos Múzeum, Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatói Központ [3x], Jósza András Múzeum, Magyar Kúria, Magyar Nemzeti Múzeum, Matrica Múzeum, MNM Mátyás Király Múzeum, Munkácsy Mihály Múzeum, Nagyváradi Római Katolikus Püspökség, Óbudai Múzeum, Petőfi Irodalmi Múzeum, Regional Development Agency Kysuce) esetében.

Tájékoztató

Az MNL Országos Levéltárának *Információs Irodája* komplex feladatokat ellátó, nagy terhelésű ügyfélszolgálati központ. A kutatás megkezdésének és sikeres lefolytatásának támogatása nagy humánerőforrás-igényű feladat. Az Információs Irodához érkező kutatók tájékoztatása átlagosan 15–60 percig tart, míg az egyedi konzultációk időtartama gyakran meghaladja az egy órát is. Minden írásban érkezett megkeresésre érdemi választ adunk átlagosan 3–10 napon belül. Az MNL OL Információs Irodáját személyesen, hagyományos és elektronikus levélben, illetve telefonon felkereső kutatók a kutatási témájuknak és érdeklődésüknek megfelelő mélységben, magyar, angol és német nyelven, egyedi tájékoztatásban részesültek.

2013-ban az Iroda munkatársai 6613 esetben adtak tájékoztatást (2012: 6716 [↓1,53%]; 2011: 7223 eset, 2010: 6082 eset, 2009: 6706 eset; 2008: 5460 eset), ebből 2654 (2012: 2916; ↓8,98%) írásos tájékoztatást nyújtottak e-mailben és hagyományos levélben. A konzultációs lehetőséget (adott kutatási témában nyújtott tanácsadás) összesen 84 alkalommal vették igénybe kutatók. Az elsősorban tudományos célú megkeresések szakszerű megválaszolásában jelentős támogatást nyújtottak az iratórző főosztályok.

Az Országos Levéltár iratórző főosztályai önálló tevékenységként jelentős szóbeli és írásos tájékoztató munkát látnak el. Írásbeli, magánszemélyek, tudományos és kormányzati szervek részére tudományos érdekű tájékoztatást az 1945 előtti kormányzati szervek főosztálya 229, a Magánlevéltárak, gyűjtemények és gazdasági szervek főosztálya 200, az 1945 utáni kormányzati szervek főosztálya mindösszesen 214 esetben adott.

Az MNL Országos Levéltára iratanyagának nyilvántartására szolgáló E-Archivum adatbázist 2013-ban 13 103 személy látogatta 20 519 alkalommal, a látogatás átlagos időtartama 5 perc 17 másodperc volt. A Magyar Állam Szervei (1945–1990) adatbázist 1 591 személy látogatta 1 195 alkalommal (átlagos látogatási idő: 2 perc).

A megyei levéltárak kutatószolgálati számára a legnagyobb kihívást a családkutatások iránti folyamatos igény jelenti.

A kutatószolgálatra érkező megkeresések többsége személyesen történik, az írásban adott válaszok pedig döntő hányadban e-mailben kerülnek kiküldésre. A külföldi kutatók, érdeklődők számára a kollégák biztosítják az angol és a német nyelvű tájékoztatást egyaránt.

A kutatók által igénybe vett hagyományos reprográfiai szolgáltatások mellett egyre népszerűbb a fotójegyek vásárlása. A megyei tagintézményekben több mint 14 500 kutatói megrendelésre készített fénymásolat mellett 1048 fotójegy értékesítésére került sor (Komárom-Esztergom megyében ez a szolgáltatás még nem biztosított).

Kevés kivételtől eltekintve (pl. Jász-Nagykun-Szolnok, Heves, Zala) az intézményi hálózat megyén belüli tagoltsága miatt (leginkább a fióklevéltárakban) a legtöbb helyen egynél több kutatószolgálatot működtetnek a tagintézmények. A megyei levéltárak arra töreksenek, hogy a kutatószolgálatot a jogszabályok által előírt heti legalább négy napra elosztott 30 órában tartásuk nyitva. A fióklevéltárakban – általában a kisebb látogatottság miatt – a kötelezően előírt 30 órás nyitvatartási idő azonban nem mindenhol biztosított.

A kutató- és ügyfélszolgálaton közreműködő munkatársak számát tekintve megállapítható, hogy a kisebb személyi állománnyal rendelkező tagintézményekben szinte minden szakalkalmazott részt vesz a munkában, míg a nagyobb létszámú levéltárakban általában csak meghatározott személyek látják el ezen feladatokat.

A megyei tagintézmények ügyfélszolgálatait többnyire építési, munkaviszony-igazolási, illetve hagyaték- és gyámügyekben keresik meg az ügyfelek, de földhivatali, önkormányzati, hatósági, jogszolgáltatási szervektől érkező megkeresések is gyakran fordulnak elő. Magánszemélyek ügyeinek intézésére közel 10 000 esetben került sor, ennek közel egyharmada (3083 eset) Nógrád megyére esik a bértárolt iratanyag jelentős mennyisége miatt. Hivatalos szervektől mintegy 7000 megkeresés érkezett, amelyeknek majdnem fele (2938 eset) szintén Nógrád megyében történt.

A magas színvonalú szolgáltatások biztosításának azonban több tagintézményben is infrastrukturális akadályai vannak. Az ügyfélszolgálati helyiségek, kutatótermek legtöbb esetben nem akadálymentesítettek, elavult bútoraik, infokommunikációs és egyéb technikai felszerelésük nem felel meg a jelenkor követelményeinek. Nem egy intézményben a mikrofilmolvasó berendezések előregedtek, tönkrementek, használatukhoz rendszeresen sorszámot kell osztani. További nehézséget jelent a megyei levéltárak számára, hogy a mikrofilmtekercekről nem tudnak másolatot kiadni, ami azzal jár, hogy a dokumentumokat ismételt sokszorosításnak kell alávetni.

Kiemelkedő eredménynek számít az MNL kutató- és ügyfélszolgálati munkájában, hogy a Magyar Családtörténet-kutató Egyesület „Év kutatóhelye” elismerő címet a belföldi kutatóhely kategóriában a családkutatók szavazata alapján 2013-ban az MNL Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltára nyerte el.

Az MNL megyei levéltárak 2013. évi kutatóforgalmát az alábbi táblázat összegzi:

A levéltár megnevezése	Regisztrált kutató	Külföldi kutató	Kutatási esetek	Kutatási kérelmek	Leadott kéréslapok
MNL BKML	318	1	1093	263	1442
MNL BaML	269	10	1253	664	664
MNL BÉML	292	8	743	292	298
MNL BAZML	503	70	1573	503	1266
MNL CSML	419	9	2891	425	2019
MNL FML	132	2	363	132	246
MNL GYMSML GYŐR	161	4	1044	161	504
MNL GYMSML SOPRON	204	14	797	204	539
MNL HBML	422	13	1182	425	938
MNL HML	206	3	915	212	538
MNL JNSZML	243	1	688	688	688
MNL KEML	325	57	298	158	315
MNL NML	118	6	492	118	130
MNL PML	384	26	2040	384	2776
MNL SML	157	4	883	883	536
MNL SZSZBML	351	12	1500	351	662
MNL TML	135	1	921	135	584
MNL VaML	221	21	1154	221	420
MNL VeML	343	8	1541	343	1073
MNL ZML	274	12	1120	856	856

A levéltár megnevezése	Regisztrált kutató	Külföldi kutató	Kutatási esetek	Kutatási kérelmek	Leadott kéréslapok
Összesen	5477	282	22 491	7418	16 494

Összesített adatok 2013-ra:

Szervezeti egységek	Kutatók száma	Kutatási esetek száma	Kéréslapok mennyisége (db)
MNL Országos Levéltár	2 320	16 565	22 096
MNL megyei levéltárak	5477	22 491	16494
Összesen	7797	39 056	38 590

III.9. Tudományos munka, konferenciák, kiadványkészítés, kiadói tevékenység

Az MNL iratátvételi, őrzési és szolgáltatási feladatai mellett rendkívül sokrétű tudományos tevékenységet is folytat. Az MNL mint közlevéltár tudományos tevékenységének alapját a levéltári törvény (1995. évi LXVI. törvény) képezi, tehát tudományos tevékenysége alapfeladatnak számít. A 258/2011. (XII. 7.) Kormányrendelet (25.§) módosította a 150/1992. (XI. 20.) Korm. rendeletet, eszerint a közgyűjteményi intézményekben – így az MNL-ben is – eddig alkalmazott ún. „kutatónap” 2012. január 1-jével a korábbi formában megszűnt. Az MNL számára a továbbiakban is fontos intézményi feladat a tudományos és a kiadványkészítési tevékenység, ezért a továbbiakban is biztosítja egyes, tudományos munkakörben foglalkoztatott munkatársaknak a kutatónap igénybevételét, előzetesen benyújtott egyéni tudományos tervek alapján, amelyről a főigazgató dönt a felügyeleti vezetők – a megyei igazgatók, főosztályvezetők, főigazgató-helyettesek, valamint – az Intézményi Tudományos Tanács véleményének kikérése után. Az egyéni tudományos témáknak összhangban kell lenni az intézmény középtávú tudományos tervével.

2013-ban az OL-ben és a SZKK-ban 52, a megyei tagintézményekben 169 tudományos munkát is végző levéltáros dolgozott, közülük a központban 20, a tagintézményekben 28 főnek van tudományos fokozata. A fiatalabb levéltáros generáció több tagja is megkezdte, illetve végzi PhD tanulmányait, 2013-ban 22 fő indította meg a fokozatszerzési eljárást. Az egész intézményrendszer szintjére vetítve az MNL-ben tevékenykedő tudományos munkatársak létszáma és teljesítménye alapján elmondható, hogy a történeti és egyes történeti segédtudományok terén az MNL rendelkezik az egész országot átfogó legjelentősebb, társadalmilag is jól beágyazott kutatói hálózattal. Munkatársai számára a rendszeres tudományos tevékenység folytatását az MNL egy belső kutatási pályázati rendszer keretében biztosítja. A tudományos munkakörben foglalkoztatott munkatársak maximum heti egy nap kutatónapra pályázhattak, megfelelő kutatási programmal és az addig elért, érdemi tudományos tevékenység dokumentálásával.

Az Országos Levéltárban 29, a megyei levéltárak munkatársai közül 2013-ban 105 fő vett igénybe kutatónapot, összesen 4831 nap erejéig. A levéltárosok kutatási eredményeikről konferenciákon, papír alapú és elektronikus kiadványokon keresztül adtak számot. E publikációk döntő része a levéltárak honlapján is nyomon követhető.

Konferenciák

2013-ban a MNL OL *bét tudományos konferenciát* rendezett, ebből három közös szervezésű volt más intézménnyel, ezeket nem a levéltár épületében tartották meg. 2013. április 16-án az MNL OL és az MTA BTK Történettudományi Intézet társszervezésében „Történettudomány és levéltárak” című konferenciát az MTA budavári épületének Jakobinus termében rendezték meg. A konferencián 110 fős hallgatóság előtt a levéltár képviselőjében

Mikó Zsuzsanna főigazgató, Rácz György főigazgató-helyettes és Kulcsár Krisztina főlevéltáros tartottak előadást.

2013. május 24-én az Informatikai és e-levéltári osztály „*Híd Kelet és Nyugat között. Integráció és módszerek: írott források és interjúzás kapcsolata levéltárainkban*” címmel szervezett konferenciát és kerekasztal beszélgetést. A Levéltár részéről Szatucsek Zoltán fősztályvezető és Tóth Eszter Zsófia levéltáros tartott előadást. Az előadáson és a délutáni kerekasztal beszélgetésen 40 fő jelent meg.

2013. június 27-én az MNL OL és a Kúria közös szervezésében, a Kúria épületében tartott „*Életutak és pályaképek*” című konferenciasorozat első tanácskozásán 65 fő előtt egyes kúriai elnökök életútját és korszakukat mutatták be az előadók. A konferencián levéltárat előadóként – Tuza Csilla és Katona Klára főlevéltárosok – képviselték. A tanácskozás a 2012-ben a Kúria és az MNL között kötött együttműködési szerződés egyik első eleme volt.

2013. június 28-án az MNL, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és az MTA Agrártörténeti és faluszociológiai Osztályközi Állandó Bizottságának közös szervezésében: „*Osztályellenesség: a kulák – kulákküldözés, kuláksors Magyarországon*” címmel tartottak konferenciát a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban, kb. 60 fő részvételével. Az MNL-ből Mikó Zsuzsanna főigazgató és Tóth Judit főlevéltáros adott elő.

2013. szeptember 17-én a *Nyitott levéltárak* MLE programsorozat keretében „*Bethlen Gábor és kora*” címmel tartottak konferenciát a Bécsi kapu téri nagykutatóban, mintegy 80 fő részvételével. Az ezt követő debreceni és Soproni tanácskozást elsősorban a helyi levéltárosok szervezték. (A konferencia, a hozzá kapcsolódó kiállítás és katalógus három taglevéltár együttműködésében készült, és az egy évvel korábban létrejött MNL első kooperációban tető alá hozott rendezvénye volt.)

2013. november 5-én „*A szakszerűsödés jegyében. Hivatalok és hivatalnokok a 18. századi Magyarországon.*” címmel rendeztek közigazgatás-történeti műhelykonferenciát a Bécsi kapu téri épület nagykutatójában, 70 fős hallgatóság előtt. Mikó Zsuzsanna főigazgató és Rácz György köszöntői mellett Kulcsár Krisztina, H. Németh István és Oross András tartott előadást. A nagyszerű tanácskozás mintegy folytatása volt a Történettudományi Intézetben előző évben tartott konferenciának, s egy több éves levéltári projekt első eleme volt.

2013. december 13-án a *Digitalizálási konferencián* az MNL Országos Levéltára és – első ízben – a megyei tagintézmények mutatták be 2013 évi digitalizálási tevékenységüket a Petőfi Irodalmi Múzeum dísztermében 50 fő részvételével.

Kiadványkészítés

Honlap – a napi szintű szerkesztési lehetőséget adó, új honlap készítésére anyagiak hiányában 2013-ban nem volt lehetőség. A koncepcionális átalakítás előkészítése elkezdődött, s mivel a megszűnt Webconsult nem folytat karbantartást, számos technikai probléma közepette kellett a munkát végezni.

Elektronikus kiadványok

ArchívNet –Az 1–6. szám megjelent, emellett jól halad a Lapszemle rovat újraindítása, illetve elkezdődött a Kronológia feltöltése. Mivel a folyóirat motorja a Honlaphoz kötődik, a problémák hasonlóak, mint a honlaphoz, ugyanis a folyóirat számlálója már most sincs rendben, az archívum nem működik, s nincs lehetőség a javításra. Jelentős siker, hogy az ANet ez évtől a Magyar Tudományos Akadémia II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya 2013. február 28-ai ülésén elfogadott határozata értelmében felkerült a Történettudományi Bizottság listájára. E döntés egyúttal azt is jelzi, hogy a papíralapú kiadványok mellett az MTA ma már az elektronikus folyóiratokat is elfogadja egyenrangú tudományos igényű kiadványnak.

Hét dokumentuma – Az év első felében esetleges volt az igen népszerű, alapvetően ismeretterjesztést szolgáló cikkek megjelenése, később már folyamatosan jelentek meg az új cikkek. Mivel *A hét dokumentuma* is erősen kötődik a Levéltár honlapjához, a technikai nehézségek miatt egyre nehezebben működő honlap ezt a publikációs fórumot is veszélyezteti.

Papíralapú periodikák

Levéltári Szemle, 63. (2013) 1–4. számok (társkiadó)

Levéltári Közlemények. 83. (2012) 2. szám, 468 p. a 2013. évi szám megjelenése áthúzódik 2014. elejére.

Turul, 86. (2013) 1–4. számok (társkiadó), 40, 40, 40, 40 p.

Megjelent egyedi kiadványok

- Bethlen Gábor és kora. *Kiállítási katalógus*. Szerk. ÓLMOSI ZOLTÁN (80 p.)
- *Amikor 'jellazult tételben fogalmazódott meg a világ' Magyarország a hatvanas években* című kötet. Szerk. ÓLMOSI ZOLTÁN–SZABÓ CSABA.
- GARADNAI ZOLTÁN: *Franciaország keleti nyitási politikája és a magyar–francia kapcsolatok története (1963–1968)* (Gondolat kiadó)
- *Oktatási segédanyag*

A megyei tagintézmények közül többen, a korábbi évek gyakorlatához híven, de természetesen a pályázati pénzek függvényében, 2013-ben is jelentkeztek évkönyvekkel, periodikáikkal. Ennek keretében összesen hét kötet jelent meg (Baranya, Fejér, Hajdú – 2 kötet, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Nógrád), Vas megyében pedig egy folyóiratot adnak ki Vasi Honismereti és Helytörténeti Közlemények címmel, amelyből évente négy szám (számonként 96 oldal) jelenik meg.

Az MNL GYMSML Győri Levéltára, továbbá Bács, Csongrád, Pest, Veszprém és Zala megyék levéltárai az egyes munkatársak kutatási területének megfelelően további 13 kötetet is közreadtak. A Gondolat Kiadónál jelent meg ezen kívül Paksy Zoltánnak (Zala megye) a *Nyilas mozgalom Magyarországon 1932–1939* című kötete.

A megyei tagintézmények tudományos munkatársai közül 69-en összesen 206 tanulmányt jelentettek meg tanulmánykötetekben, országos szakfolyóiratokban, illetve helytörténeti kiadványokban. Ezen felül 21 recenzió és 18 forrásközlemény, valamint 4 könyv-, illetve 5 linkismertetés, továbbá egy konferenciabeszámoló fűződik a megyei tagintézmények tudományos munkatársainak neveihez.

Segédletek közül fondjegyzéket csak Baranya megyében adtak ki hagyományos és elektronikus formában egyaránt. Egyéb segédletet, 1-1 regesztakötetet készített az MNL GYMSML Győri és Soproni levéltára is.

A tagintézmények online megjelenési formái közül vezető szerep természetesen az adatbázisoknak jut. Új adatbázisokat tettek közzé hat tagintézményben: Heves (Heves megye történeti archontológiája), Jász-Nagykun-Szolnok (Jász-Nagykun-Szolnok megye tisztségviselőinek archontológiája [1876-1990]), Nógrád (feudális kori összeírások, József-féle közigazgatás [Germanica] iratainak regesztái, és a korábban már meglévő, de újabb évek adataival kibővített vármegyei nemesi közgyűlési jegyzőkönyvek adatbázisa), Pest (MSZMP Pest Megyei Bizottsága VB jegyzőkönyvei [1956–1978]), Vas (az ostffyasszonyfai hadifogolytábor halotti anyakönyvi adatbázisa), Zala (testületi jegyzőkönyvek adatbázisa). A Jász-Nagykun-Szolnok megyei tagintézmény online forrásközlés keretében jelentette meg a megye településeinek kulákklistáit 1950-ből.

A megyei tagintézményekben összesen 38 levéltári nap, illetve konferencia megtartására került sor. A megyék közül e téren kiemelendő Hajdú-Bihar, ahol 5 tudományos ülést szerveztek. Az egyik az országosan meghirdetett Bethlen Gábor emlékévi programsorozatába illeszkedett, másik nagyon fontos esemény pedig a 40. levéltári nap volt a tagintézmény életében. Szabolcsban hasonlóképpen kerek évfordulót ültek, itt ugyanis egy nagyszabású, kétnapos rendezvény keretében tartották meg a 20. nemzetközi levéltári napot. A konferenciák tematikájukat tekintve igen széles skálán mozogtak, egyes levéltáros szakmai témák mellett gyakran országos vagy helyi vonatkozású évforduló, vagy egy-egy átfogóbb kérdéskör (mezővárosi fejlődés – Pest) került a középpontba. A Bethlen emlékévihez kapcsolódott rendezvényével a Soproni tagintézmény is, ahol a fejedelem és a város kapcsolata került górcső alá. Bács-Kiskun megyében viszont egy helyi vonatkozású évfordulónak, Kada Elek,

Kecskemét egykori polgármestere halálának 100. évfordulójának állítottak emléket. A konferenciák megszervezésére sok esetben más közgyűjteményekkel, helyi önkormányzatokkal összefogásban kerül sor. A 2013. évben a levéltáros kollégák közül 88 fő tartott valamely tudományos konferencián előadást, összesen 223 alkalommal. A rendezvényeket pedig több mint 4000 fő tisztelte meg jelenlétével.

Az MNL megyei levéltárainak munkatársai több hazai és nemzetközi tudományos programban is képviselték az intézményt. 2013-ban a megyei levéltárak 43 munkatársa összesen 39 hazai és 37 munkatársa 27 nemzetközi tudományos programban vett részt.

A megyei levéltárak tudományos munkatársai közül 12 fő vett részt felsőoktatási és 4 fő felnőttképzési oktatási programokban, hozzájárulva ezzel az MNL oktatás kapcsolatainak kiszélesítéséhez.

III.10. Közművelődés, oktatás, PR-tevékenység

Az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően az MNL intézményei 2013-ben is fokozott figyelmet fordítottak az általuk őrzött kulturális javak széleskörű társadalmi hasznosulásának előmozdítására, valamint aktív szerepet kívántak vállalni a helyi tudományos és kulturális életben is. Ennek érdekében szakmai munkájukban komoly hangsúlyt helyeztek a közművelődésre és az oktatásra, illetve programjaik, eredményeik népszerűsítésére.

Kiállítások

A kiállítások, közművelődési és oktatási programok, illetve a levéltári rendezvények lehetőségeit korlátozza, hogy az MNL intézményei infrastrukturális tekintetben többnyire nem rendelkeznek sem megfelelő helyiségekkel (akadálymentesített kiállítótérrel, előadóteremmel), sem korszerű eszközökkel (interaktív táblák, projektorok, stb.) e programok megvalósításához. Ennek ellenére, a megyei levéltárak évről évre egyre nagyobb számú érdeklődőt vonzanak rendezvényeikkel.

Amint az éves tudományos, úgy a közművelődési tevékenységet is nagyban meghatározza az egy-egy esemény vagy személy előtt tisztelgő központilag, országosan meghirdetett emlékév. A 2013-as évre két ilyen emlékév is jutott: Bethlen Gábor fejedelemmé választásának 400., illetve Gárdonyi Géza születésének 150. évfordulója alkalmából. Ezek apropóján, az intézményi egységet is jól szimbolizáló közös programok valósultak meg. Az Országos Levéltár és két megyei tagintézmény (Hajdú-Bihar, GYMSML Soproni Levéltára) közös tevékenységének eredményeként egy látványos kiállítás nyílt meg *Bethlen Gábor és kora* címmel. A kiállítást először az Országos Levéltárban nyitottuk meg a Bethlen konferenciához kapcsolódóan. 2013. szeptember 17-én mintegy 80 fő jelenlétében. A vándorkiállítást két azonos sorozatban a 2013. október 3-ai debreceni, *Bethlen Gábor és a Partium*, valamint a 2013. október 10-ei soproni, *Bethlen Gábor és Sopron* című konferenciákon is megnyitották, melléhelyezve a tagintézmények saját eredeti forrásait is. A vándorkiállítások jelenleg Nyíregyházán, illetőleg Szombathelyen láthatók. Gárdonyi Gézára emlékezve pedig *Regény és a valóság – Gárdonyi Géza és történelmi regényei* címmel egy vándorkiállítás is elkészült, amelyet *Keller Péter – az író dédunokája* előadásával nyitottak meg 2013. június 22-én, a Múzeumok Éjszakája rendezvény keretében. A kiállítás három – *Isten rabjai*, *Egri csillagok* és *A Lámpás* – történelmi regényéhez/novellájához és az azokhoz fellelhető levéltári iratanyagokhoz kapcsolódik. A kiállítás azóta több helyszínen (Csömör, Eger, Tata) volt látható. 2013. június 27-én a MNL OL és a Kúria által szervezett konferencia részeként készült el az *Életutak és pályaképek* című kiállítás. A színes, nagyméretű táblák a magyar felsőbbírásodás történetének több csomópontját mutatják be. Az integráció adta lehetőségeket kihasználva célként fogalmazódott meg, hogy a valójában vándorkiállításoként is funkcionáló két tárlat minél több megyei tagintézménybe is eljusson.

Kiállítások szervezése terén a megyei levéltárak igen aktívak voltak 2013-ban, hiszen Vas megyét kivéve minden megyében megnyitottak legalább egy, de általában több tárlatot is. Az önálló tagintézményi kiállítások száma 50, míg más intézményekkel közös szervezésben megnyíló tárlatok száma 17 volt. Mindkét esetben 12 000 fölé emelkedett a látogatói létszám.

Több megyei tagintézmény állandó kiállítással is rendelkezik. Békés megyében egy levéltár-történeti kiállítás mellett a lépcsőházi galérián Békés megye jelentős történelmi alakjait idéző tárlat látható. Levéltár-történeti állandó kiállítása van Bács-Kiskun megyének is. A Jász-Nagykun-Szolnok megyei tagintézmény Békéshez hasonlóan szintén két állandó tárlattal büszkélkedhet (*A barlangrajztól a nyomtatott könyvig és a Levéltár kincsei*). 2013-ban nyitott új állandó kiállítást a Baranya Megyei Levéltár *Passzázás a város szívében (A Zsolnay-bazártól a Nick-udvarig)* címmel.

Az állandó mellett évről évre időszaki kiállítások megrendezésére is vállalkoznak a tagintézmények. Ezek a helytörténet (pl.: *Boldog békeidők...? Esztergom város és vármegye a 19–20. század fordulóján*), helyi hírességek (pl.: *Garay Jánosra emlékezve* – kamarakiállítás Tolnában) mellett olykor a levéltár egy-egy adott iratcsoportjának (*Címeres nemeslevelek a Magyar Nemzeti Levéltár Heves Megyei Levéltárában* [helyszín: Eger, Főegyházmezei Könyvtár], *Debreceni kiváltságlevelek*) bemutatása köré épülnek. A Hajdú-Bihar és a Heves Megyei Levéltár helytörténeti vonatkozású kiállításait igény szerint vándoroltatják is megyéjük területén.

Két megyei tagintézmény a Múzeumok Éjszakájához igazította időszaki kiállításának megnyitását. Bács-Kiskunban *Terv és valóság* címmel Kecskemét 19. század végi 20. század eleji építészeti, városképi átalakulását ismertették meg a közönséggel, a nógrádiak pedig mind a központjukban (*Tarján Retro – A völgyváros ifjúsága*), mind a Balassagyarmati fióklevéltárjukban (*A betyároktól a terroristákig*) új tárlattal várták a látogatókat.

A Múzeumok Éjszakája rendezvénysorozatban (2013. június 22.) az OL és 10 tagintézmény vett részt, és összesen közel 4500 érdeklődőt vonzottak be programjaikkal.

Közművelődési programok

Az MNL OL fontosabb programjai voltak:

2013. március 15. – „Csatáról csatára” címmel a KIM felhívására ingyenes családi napot szerveztünk, ami zord időjárási viszonyok ellenére komoly látogatottságot ért el, és nagy élményt jelentett a látogatóknak.

2013. május 27–29. – Az MNL és az MTA BTK Történettudományi Intézet meghívására a Vatikáni Államtitkárság Államok közötti Kapcsolatok Szekciója Történeti Levéltárának vezetője látogatást tett Magyarországon. Itt tartózkodása alatt az MNL közművelődési munkatársai kísérték, s szervezték meg a Johan Ickx professzornak *A Szentsekéi Küllügyi Történeti Levéltárának 200 éve: „Múlt és Jövő”* („200 Jahre Historisches Archiv des Heiligen Stuhls: Rückblick und Ausblick”) címmel a Bécsi kapu téren tartott, nagy érdeklődéssel várt előadását. (80 fő)

2013. szeptember 21–22. – Az MNL ez évben is részt vett a *Kulturális Örökség Napokon*, amelynek központi témája a „vizek házai” volt. A Bécsi kapu téri palota, a levéltári raktárak, a kiállítások (Gárdonyi, Bethlen) mellett a kutatóteremben a Duna és Tisza vízszabályozásával összefüggő tervek, térképek, iratok is megtekinthetők voltak. Két nap alatt 1400 vendéget fogadtak, ami a megszokottnál kevesebb, de az arra hétfélegre szervezett más programok (Nemzeti vágta, Millenáris programjai stb.) is vonzották a látogatókat.

2013. november 15. – *Levéltári Éjszaka*. A rendezvény, s az ezen belül tartott tudományos konferencia témája ezúttal a ló, a lovassport, a lótenyésztés volt, amelynek végén a Lovasszövetség főtítkárnak előadását élénk eszmecsere követte a lovassport mai helyzetéről.

A felsoroltak mellett számos kisebb rendezvényt tartottak, fogadtak látogatókat. Csak említésszerűen: 2013. május 31. – Fiala osztrák, cseh és magyar történészekből álló konferencia résztvevőinek látogatása a Bécsi kapu téri épületben *Thomas Winkelbauer* professzor, akadémikus, a Bécsi Egyetem Történeti Intézetének igazgatója vezetésével.; 2013. február 7. – A holland számvevőszék elnökének *Saskia Stuiveling* látogatása.; 2013. március 5. – Budavári Német Nemzetiségi Önkormányzat rendezvénye (terembérlés, épületbemutató.); 2013. június 25. – BravoGroup (korábban Műszertechnika) – üzleti reggelije 50 fő részvételével. Terembérlés (épület bemutatóval, forrásismertetővel összekötve). 2013. október 9. – Jakup Krasniqi, a koszovói parlament elnöke és kísérete látogatást tett a Magyar Nemzeti Levéltár Bécsi kapu téri épületében.

A megyei levéltárak programjai:

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a *Múltról mindenkinek* című közművelődési sorozatukban havi rendszerességgel szerveznek programokat, amelyekhez időszaki kamara-kiállításokat állítanak össze. A szabolcsiak igen jelentős közművelődési tevékenységet folytatnak, hiszen mindemellett *Arcké és könyvek...* címet viselő sorozatuk keretében levéltárosokat, történészeket és munkáikat ismerhetik meg az érdeklődők. A májusi városnap, az augusztusi honismereti nap, a szeptemberi levéltári nap, a novemberi levéltár-történeti délelőtti és a decemberi *Beszélgések a XX. századról* sorozat is hagyományos eleme programjaiknak. Jász-Nagykun-Szolnok megyében folytatódtak a többéves hagyományokkal rendelkező *Levéltári Esték* előadásai, ahol ugyancsak a helytörténet iránt érdeklődőket várták tematikus előadásokkal.

Az OL 2013-ban tartott 11 *könyvbemutató* fontos szerepet töltött be rendezvények között, amelyeken az MNL nem csak a saját kiadványait mutatja be, hanem rendszeresen lehetőséget biztosít más kiadók (kutatóhelyek, megyei levéltárak, közgyűjtemények, felsőoktatási intézmények) számára, hogy kiadványaik bemutatásának helyszínéül az MNL Bécsi kapu téri székházát válasszák. Egyik-másik könyvbemutató a hozzászólások színvonala miatt kisebb tudományos konferenciának is megfelelt. Csak példaként említhető a TÓTH ÁGNES és APRÓ ERZSÉBET szerkesztette *Archivführer zur Ungarndeutschen Geschichte in den Komitatsarchiven Ungarns 1670–1950* című termetes kötet 2013. november 7-ei rendezvénye, amelyen Konrad Gündisch professzor, a kiadvány német kiadója is megjelent. Ugyancsak ide sorolható a MOLNÁR ANDRÁS és SZABÓ PÉTER jegyezte *Zalai honvédek a Donnán. A magyar királyi 9. honvéd könnyű hadosztály története fényképekben, 1942–1943.* című album, amelyen 2013. december 19-én a nagyszámú hallgatóság előtt (80 fő) több vezető történész, politikus méltatta a kiadványt.

A tagintézmények közül szinte kivétel nélkül mindegyik rendezett legalább egy könyvbemutatót. Néhány megyei kiadvány bemutatásának az MNL Országos Levéltárának Lovagterme is otthont adott.

A csoportos levéltár látogatók fogadása az egyik legfontosabb oktatási-közművelődési feladata az intézménynek, amely esetenként jelentős bevételt is hozhat. Viszonylag nagyobb létszámban látogattak az OL Bécsi kapu téri épületébe nyugdíjas csoportok. A különböző szintű iskolai (köztük egyetemi – ELTE, Károli, Andrassy, Kodolányi, Pázmány) csoportok főképp levéltár-pedagógiai foglalkozáson vettek részt, amely során a levéltár munkatársai az épület vezetésén kívül raktár- és iratbemutatót is tartottak. Határon túli egyetemi csoportok is érkeztek az év folyamán: a Sorbonne-ról, a kolozsvári, bécsi, pozsonyi és a kassai egyetemről. A II. félévben bevezettük hetente két napon – hétfő és csütörtök – a bejelentés nélküli levéltár-látogatást. Az érdeklődők száma folyamatosan növekszik.

A megyei tagintézmények egyre nagyobb szerepet vállalnak a tanórán kívüli oktatásban. Több megye EU-s pályázat keretében kötelezte el magát ez irányú tevékenységének további bővítésére (Hajdú-Bihar: TIOP pályázat keretében a Hajdúböszörményi Fióklevéltárban kialakításra kerül egy 20 fő befogadására képes oktatóterem; Baranyában, Szabolcsban, Nógrádban és Veszprémben ugyancsak egy TIOP-pályázat keretében oktatótereket létesítenek. Jász-Nagykun-Szolnok megyében a *Nyitott levéltár – Velünk élő múlt* című TÁMOP-projekt iskolai csoportos foglalkozásait a fenntartás időszakában 2014-ben is megtartják; Szabolcsban a TIOP projekt részeként 4 tematikus órát tartanak azoknak az iskoláknak, akik bekapcsolódtak a programba). Tanórán kívüli oktatás keretében a megyei levéltárak munkatársai összesen 230 csoportnak 4455 fő részére tartottak órákat, olykor az intézmények falain kívül, külső helyszíneken is. Az órák némely esetben a meglévő kiállítások anyagához kapcsolódnak, azokra épülnek (Sopronban például a *Boszorkányok bagyatéka* című kiállításához). Csoportos levéltár-látogatások keretében 191 alkalommal fogadtak látogatókat a tagintézmények.

A levéltáros kollégák mindemellett honismereti vetélkedőt szerveznek (Csongrád), részt vesznek a helytörténeti, családtörténeti pályamunkák meghirdetésében és elbírálásban (Szabolcs-Szatmár-Bereg), segítik az OKTV-re készülő diákokat (Hajdú, Jász-Nagykun-Szolnok).

A Vas megyei kollégák az általános és középiskolásoknak tartott órákon kívül a Nyugat-magyarországi Egyetem Savaria Egyetemi Központjával kötött megállapodás értelmében igény szerint vállalnak részt a BA szintű történelem szakos képzés keretében meghirdetett levéltári szakirány elméleti és gyakorlati óráinak lebonyolításában. Felsőoktatásban oktatóként a tagintézmények munkatársai közül 12-en vesznek részt, összesen 691 órát tartottak, 4 fő a felnőttképzésbe is bekapcsolódott.

Az online közművelődés és oktatás különböző formái is egyre nagyobb teret kapnak. Ennek legelterjedtebb s talán leglátványosabb elemei a majd minden levéltár honlapján megtalálható virtuális kiállítások. Több megyében forrásokat tesznek közzé (Békés, Hónap dokumentuma rovat: Jász-Nagykun-Szolnok), Hajdú-Biharban minden tudományos munkatárstól elvárják két-két cikket a honlap *Levelesláda kincsei* vagy *Könyvismertető* című rovatába, Szabolcsban pedig internetes totót is készítenek.

Az MNL közművelődési programjainak lebonyolítására elsősorban pályázati források állnak rendelkezésre, így azok intenzitása, volumene nagymértékben függ a külső források, elsősorban az NKA rendelkezésre állásától.

A megyei levéltárak honlapjai nem csupán az intézményben folytatott szakmai, tudományos, közművelődési munkáról tudósítanak, hanem egyre több tagintézmény helyezi el a kutatók munkáját segítő segédleteit, adatbázisait, digitális tartalmait is ott. Az MNL létrejöttével azonban szükségessé vált a központi és a megyei levéltári honlapok továbbfejlesztése, átalakítása, a helyi jellegzetességeket magába integráló egységesítése. A megyei tagintézmények aktív és gyümölcsöző kapcsolatot ápolnak a helyi médiával: helyi tv-ben való beszélgetések, rendezvények népszerűsítése, kiadványok bemutatására sajtótájékoztató összehívása, helytörténeti rovatok a helyi lapokban. A sajtómegjelenések között vezető szerep az elektronikus megjelenéseknek jut. A megyei tagintézmények munkájáról 2013-ban 322 nyomtatott sajtómegjelenés, 85 rádiós, 236 televíziós (helyi és országos), valamint 417 elektronikus sajtómegjelenés tudósított.

A tagintézmények munkájuk, rendezvényeik, kiadványaik népszerűsítése érdekében egyre szélesebb skálán mozgó PR-tevékenységet folytatnak: városi vagy épp más közgyűjteményekkel közös programfüzetekben való megjelenés, saját népszerűsítő nyomtatvány készítése, elektronikus hírlevél, közösségi oldalakon való megjelenés.

III.11. Könyvtári munka

Az MNL OL Levéltár-tudományi Szakkönyvtára tervezett gyarapodásának a duplája teljesült, ezért megnőtt a szerzeményezés, nyilvántartás és feldolgozás ideje. A könyvtár használata kevesebb a tervezettnél, csaknem felére esett vissza a korábbi évekhez képest. Oka: nyitvatartási idő csökkenése, szerverhiba, növekvő digitálisan elérhető dokumentumok száma. Nem sikerült bevezetni a tartalomszolgáltatást program és eszköz hiányában. A könyvtár 2013-ban 1 693 kötetel gyarapodott 5 801 141 forint értékben. A könyvtári állomány zömében ajándékként 1427 (2012: 1234; 2011:1332; 2009:1466) kötetben gyarapodott, ami 4 072 894 (2012: 3 993e; 2011: 3 925e; 2010: 5 747e; 2009: 5 939e) forint értéket képvisel. Elektronikus adathordozó formájában 34 (2012: 42; 2011: 54; 2010: 149; 2009: 95) darab érkezett 164 583 (2012: 260e; 2011: 313e; 2010: 1402e; 2009: 1317e) Ft értékben. A 2013. évi fogyások figyelembevételével az állomány 132 206 (2012: 130 608; 2011:129 374; 2010: 127 652; 2009: 125 704) kötetre, és 837 (2012: 803; 2011: 761) darab adathordozóra nőtt. Kiadványcsere keretében 166 (2012: 248) kötetet kaptunk 803 812 (2012: 890e) forint értékben.

	Nyomtatott művek (kötet)	Elektronikus művek (db)	Online dokumentumok (db)
Állomány aktuális adatai a 2013 elején	130608	803	0
Gyarapodás (2013. év)	1659	34	0
Törlés (2013. év)	61	0	0
Összesített állomány 2013. december 31-én	132206	837	0

Az éves gyarapodást 2011 óta a Corvina Integrált Könyvtári Rendszer szerzeményezési modul segítségével viszik be az adatbázisba, a 2013. év adatainak rögzítése egész évben folyamatos volt. A kilistázott éves gyarapodást a 2013. év végén kinyomtatták, amelyből nyomtatott egyedi címleltárkönyv készült. A folyóiratszámok nyilvántartását – a 2013. évben is – kardex-en vezették.

Az állomány egészét a Corvina Integrált Könyvtári Rendszerrel dolgozzák fel. A 2013. évben összesen 992 (2012: 4040; 2011:16 107; 2010: 13 454; 2009: 9974) rekord készült el, amely 1 693 könyvtári egység (kötet vagy darab) feldolgozását jelentette. Így jelenleg 81 909 (2012: 80 917; 2011: 76 876; 2010: 60 519; 2009: 47 065) rekord naprakészen mutatja a 133 043 könyvtári egységből álló állományt, amely teljes egészében a honlapon megtalálható és hozzáférhető a könyvtárhasználók számára. A Könyvtár rendelkezik online katalógussal. 3 271 látogató volt a 2013. évben, ebből 1 191 egyedi látogatás. Az oldalt 23 917 alkalommal tekintették meg.

A 2013. évben összesen 225 (2012: 185) fő használta a könyvtárat. Az MNL OL Levéltár-tudományi Szakkönyvtárát a 2013. évben 1249 (2012: 1640; 2011: 2200; 2010: 2601; 2009: 2535) alkalommal használták, amely egy napra vetítve átlagosan 7 használati esetet jelent. Ezen alkalmakkor összesen 3788 (2012: 5065; 2011: 5545; 2010: 7238; 2009: 7451) művet kértek 4977 (2012: 6455; 2011: 6958; 2010: 10119; 2009: 10282) kötetben. Ez napi átlagban 21 művet jelent 28 kötetben. Könyvtárközi kölcsönzés keretében 1 (2012: 1; 2011: 3; 2010: 4) esetben 1 kötetet (2012: 1; 2011:3; 2010: 7) művet kértünk, tőlünk 23 (2012: 36; 2011:26; 2010: 59) esetben kértek 31 (2012: 45; 2011:31; 2010: 116) kötetben.

Különleges gyűjteménynek tekinthető a Separatum, amelynek száma 2013. év végén 313. Ehhez kapcsolódik Gecsényi Lajos főigazgató ajándéka, amely mintegy kétszáz dedikált különlenyomatot jelentett. Ennek bevételezése megkezdődött. Muzeális dokumentumok száma 13 ezer kötetre rúg. A revíziót 2013. év elején megkezdték, s év végére 2117 kötet leírása, kötetzeti jellemzőinek és állapotának felmérése és feljegyzése készült el.

Az MNL tagintézményei könyvtári állományokról részletes felmérést készítettek, amely tartalmazta nyilvántartásukat, feldolgozottságukat, használatukat, személyzetüket, és az adatközlők szakmai együttműködésre tett javaslatait. Elkészült az MNL OL és az MNL megyei tagintézményeinek Levéltár-tudományi szakkönyvtár gyűjtőköri és használati szabályzata. Az Arcanum Adatbázis Kft.-vel továbbra is együttműködtek, **65** kötet digitalizálására került így sor. A Könyvtár munkatársai gondozzák a honlap könyvtári oldalát és havonként hírlevelet készítenek.

A megyei levéltárak szakkönyvtárai a korábbi esztendőkhöz hasonlóan 2013-ban is ellátták a jogszabályok által előírt hagyományos tevékenységeiket (dokumentumok állományba vétele, olvasószolgálat működtetése, állományellenőrzés, statisztikai adatszolgáltatás stb.). A tárgyévi során az MNL előkészületeket tett a megyei levéltárak szakkönyvtárainak egységes könyvtári hálózatba szervezésére.

A megyei levéltárak szakkönyvtáraiban gyakorlatilag mindenütt szakképzett könyvtárosok látták el a feladatokat. A korábbi évek gyakorlatát figyelembe véve 2013-ban is állománygyarapításra, kiadványok vásárlására kizárólag az NKA Közgyűjteményi Kollégiumának pályázati támogatása biztosított forrást. E mellett a megyei levéltárak szakkönyvtárai a tervidőszakban is elsősorban csere útján szerezték be a társintézmények kiadványait, ajándékozás formájában jutottak hozzá a levéltár munkatársainak, kutatóinak közreműködésével elkészült dokumentumokhoz.

A 2013. évi folyóiratok megrendelése a főigazgatói utasításnak megfelelően (max. 100 000 Ft értékben), az előfizetésre javasolt periodikajegyzék jóváhagyása után megtörtént.

A beszámolóik alapján kijelenthető, hogy a könyvtári nyilvántartások tekintetében nem egységes a megyei levéltárak szakkönyvtárainak helyzete. Több tagintézmény is rendelkezik elektronikus nyilvántartási rendszerrel (e-Corvina, TextLib), online elérhető katalógussal, de a megyei levéltárak egy jelentős részében – különösen igaz ez a kisebb fióklevéltárakra – nincs sem elektronikus nyilvántartás sem online katalógus, hagyományos alapon leltárkönyvet, cédulakatalógust (szerző, cím szerint) és kutatói könyvtárhasználati naplót vezetnek. A következő időszakban célként kell megfogalmazni az MNL valamennyi szakkönyvtárának egységes nyilvántartási rendszerbe történő integrálását.

Az MNL megyei levéltárak szakkönyvtárainak 2013. évi gyarapodási, nyilvántartási alapadatai:

A levéltár megnevezése	Állomány adatai tárgyév elején/végén			Könyvtári anyag nyilvántartása (leltárkönyv [ezen belül egyedi v. címleltárkönyv, csoportos leltárkönyv], kardex, cédula, számítógépes)	Könyvtári anyag feldolgozása		
	Nyomtatott művek (kötet)	Elektronikus művek (db)	Online dokumentumok (db)		Cédulakatalógus	Elektronikus nyilvántartás (TexLib, Corvina, ALEPH, Szikla, Szirén, BiblioBASE, Access, Excel, Word)	Online katalógus
MNL BKML	26 916 / 27 157	131/133	nem írták/nem írták	Címleltárkönyv, kardexet	2013-ban a cédulakatalógust már nem gyarapítottuk.	TextLib adatbázisba került 2013-ban 304 könyv (458 könyv példány), 4457 időszaki szám, 316 tanulmány, 2276 cikk adata. A Kiskunfélegyházi Részleg Szakkönyvtárának bevitele a TextLib adatbázisba befejeződött. A muzeális értékű újságok számonkénti feldolgozása kezdődött meg.	Igen, Katalógusunk a http://193.225.95.186:443/ címen online elérhető.
MNL BaML	23025/23191	59/59	-/-	Leltárkönyv (egyedi v. címleltárkönyv)	2004-ig van, azóta nincs építve	-	-
MNL BéML	21 579 / 21 862	171/185	-/-	leltárkönyv (egyedi v. címleltárkönyv), számítógépes	nem írták	TexLib	igen (http://sol.bekes-archiv.hu/tlwww/)
MNL BAZML	26 660 / 27 315	82/85	-/-	egyedi v. címleltárkönyv, cédula, számítógépes, Sátoraljaújhely: egyedi v. címleltárkönyv, cédula, Alsószolca: egyedi v. címleltárkönyv, cédula	Miskolc: Cédulakatalógus: leíró- vagy kereszt-, sorozati, szak-, raktári, ETO katalógusok (kb. 5000 kötetre vonatkozóan), Sátoraljaújhely: Cédulakatalógus-keresztkatalógus, Alsószolca: Cédulakatalógus-keresztkatalógus	Miskolc: Corvina integrált könyvtári rendszerben, online katalógus- még nem hozzáférhető. Megjegyzés: A miskolci állomány (kb. 18000 db.) újrafeldolgozás alatt áll 2004-től, a feldolgozás módja: új könyvként (új leltári szám stb.) A Corvina rendszert a könyvtáros 2009-től használja.	-
MNL CSML	42 018 / 42 442	169/179	-/-	egyedi leltárkönyv	igen (szerzői és cím-)	igen (Word)	-
MNL FML	18 157 / 18256	5/5	-/-	csoportos leltárkönyv	cédula-katalógusban megtalálható a szerzői, cím- és tárgyszó-katalógus	-	-

MNL GYMSML Győr	7209 / 7399	110/114	-/-	-	-	-	-
MNL GYMSML Sopron	31 570 / 31 842	128/128	-/-	egyedi leltárkönyv, cédulakatalógus és Excel táblázatban történt	szerzői, cím	BiblioBase, Excel	-
MNL HBML	21 160 / 21 349	183/185	-/-	leltárkönyv (egyedi v. címleltárkönyv), számítógépes	szerzői, cím	Access	-
MNL HML	27 452 / 27 634	188/189	1/1	címleltárkönyv, cédula, sorozat- nyilvántartó, számítógépes	szerzői, cím-, sorozati, tárgyszó katalógus	TextLib	E-Corvina
MNL JNSZML	11 771 / 11 957	198/228	-/-	Leltárkönyv, címleltárkönyv, számítógépes nyilvántartás.	-	TexLib	-
MNL KEMML	11795 / 11 967	175/198	-/-	Leltárkönyv (ezen belül egyedi), számítógépes	-	TexLib	-
MNL NML	34 422 / 34 792	166/174	40/40	Leltárkönyv (ezen belül egyedi),	-	Corvina	igen
MNL PML	32 214 / 32 585	190/194	-/-	Leltárkönyv (ezen belül címleltárkönyv) Kardex, cédula, számítógépes)	Szerzői, kereszt, szak	TexLib	-
MNL SML	28 849 / 29 026	253/263	-/-	címleltárkönyv, cédula	szerzői, cím-, sorozati, tárgyszó-, szakkatalógus	-	na
MNL SZSZBML	20 227 / 20527	86/89	-/-	ALEPH integrált könyvtári rendszer	a cédula katalógusban 2010-ig, szerző, cím és sorozatcím alapján lehetett keresni.	ALEPH integrált rendszer	igen
MNL TML	25 445 / 25 613	174/181	-/-	leltárkönyv, ezen belül egyedi, kardex, cédula, számítógépes)	na	Corvina	igen

MNL VaML	23 009 / 23 498	184/188	-/-	Sz.helyen: Egyedi leltárkönyv a különböző típusú dokumentu- mokról típusonként. Csoportos leltárkönyv, kardex- nyilvántartás a fo- lyóiratokról – Kőszegen: Leltárnapló	Sz.helyen: Betűrendes leíró katalógus (szerzői és cím) – lezárva Raktári katalógus – folyamatosan épül visszamenőleg is Kőszegen Betűrendes (cím és szerzői alapján) keresztkatalógus	Sz.helyen: i – Szikla 21. A 2011. június 14. után állományba vett dokumentumok a Szikla 21 Integrált Rendszerrel kerülnek feltárára. Az újonnan beszerzett dokumentumok mellett folyamatosan történik a gyűjtemény retrospektív rögzítése. Kőszegen: n	Sz.helyen: igen Kőszegen: nem
MNL VeML	29 834 / 30.060	130/135	-/-	Leltárkönyv (ezen belül egyedi vagy címleltárkönyv), kardex	Leíró, szak	TexLib	igen
MNL ZML	19 365 / 19 633	154/165	-	leltárkönyv (ezen belül egyedi v. címleltárkönyv)	2006-ban lezárva	Szírén	igen
Megyei levéltárak összesen	482 677 / 488 105 Gyarapodás: 5428	2936 / 3068 A Gyarapodás: 132.	41/41				9 megyében van

A könyvtári anyag nyilvántartása tekintetében leltárkönyv 18 megyében, kardex 5 megyében, cédula katalógus 6 megyében, számítógépes nyilvántartás 8 megyében található. Már nem építenek cédulákat 3 megyében, leíró vagy keresztkatalógus 4 megyében, szakkatalógus 4 megyében, raktári katalógus 2 megyében, ETO katalógus 1 megyében, szerzői katalógus 9 megyében, címkatalógus 8 megyében, tárgyszó-katalógus 3 megyei levéltárban található. A számítógépes nyilvántartás tekintetében TEXTLIB 7 megyében, CORVINA 3 megyében, ALEPH, SZIKLA, SZIRÉN, BIBLIODATABASE, ACCESS, EXCELL, WORD 1-1 megyében található, nincs számítógépes nyilvántartás 1 megyében.

Az MNL megyei levéltárak szakkönyvtárainak 2013. évi használói alapadatai:

A levéltár megnevezése	A szakkönyvtár használók száma (fő)	A könyvtári állomány használata (alkalom/dokumentum)	Különleges gyűjtemények (szakdolgozatok, helyi folyóiratok, stb.)	Muzeális dokumentumok száma (kötet)
MNL BKML	4	20 alkalom/ 1 dokumentum	kézirattár, folyóirattár	-
MNL BaML	83	569 esetben 1090 dokumentum	helyi újságok	297
MNL BéML	226	5/7	Táncsics Mihály személyére és korára vonatkozó különgyűjtemény	219
MNL BAZML	221	246/521	-	1069
MNL CSML	288	1185 alkalom/2443 dokumentum	20 (kézirattár szakdolgozatokkal, helyi sajtógyűjtemény a főlevéltárakban)	219

MNL FML	65 (kutatószolgálati kézikönyvtár nélkül)	99 alkalom / 125 dokumentum (kutatószolgálati kézikönyvtár nélkül)	Kézirattár, Fénymásolattár, Tankönyvek, Nyomtatványok, CD- és DVD-tár	874
MNL GYMSML Győr	23	56 / 75	-	-
MNL GYMSML Sopron	176	951 alkalom/2400	Házi Jenő napi- és hetilapgyűjtemény, Jelenlegi kurrens folyóiratok (32 féle),	1000 db
MNL HBML	181	320 alkalom/485 dokumentum	helyi folyóiratok	-
MNL HML	78	398/893	helyi újság	-
MNL JNSZML	15	22 alkalom, 39 dokumentum	Szakedolgozatok, disszertációk, kéziratok, Helyi folyóiratok, Statisztikai kiadványok, Elektronikus dokumentumok, Mikrofilmek (nagyreszt megyei lapok), Képeslapok, fényképek gyűjteménye.	-
MNL KEML	61	127alkalommal /923 dokumentum	kézirat 1405 darab, plakáttár 2037 darab, CD/DVD gyűjtemény 198,	152
MNL NML	305	Értelmezhetetlen: 305	bevételezésre került 1 db szakedolgozat, valamint a megyei napilap példányai	-
MNL PML	250	750/2600	Nagykőrösi helyi folyóiratok	350
MNL SML	27	54/500	helyi folyóiratok	178 db 1851 előtti kötet
MNL SZSZBML	83	159 alkalom/470 dokumentum.	szakdolgozatok: XV. 66. Honismereti gyűjteményben, helyi folyóiratok: a könyvtár állományában, digitális könyvtári dokumentumok a CD/DVD-tárban.	123
MNL TML	125	95 alkalom/241 kötet	Helyi sajtó-termékek: Tolnai Népújság, Szekszárdi Vasárnap, Új Dunatáj, Települések helyi híradói	300
MNL VaML	101	720/1807	Aprónyomtatványok tára, Folyóirattár, Elektronikus dokumentumok (CD-ROM, DVD-ROM) tára	378
MNL VeML	-	-	-	1500 (kb.)
MNL ZML	302	1525 alkalom / 1365 dokumentum	helytörténeti gyűjtemény; Skublics-könyvtár (hagyatéki gyűjtemény)	1500
Megyei levéltárak összesen	2614	7301 alkalom/ 15 715 dokumentum		8159

A megyei levéltári szakkönyvtárak esetében kéziratár 5 megyében, folyóirattár 13 megyében, szakdolgozat, disszertáció gyűjtemény 4 megyében, CD, DVD-tár 4 megyében található. Fénymásolattár, tankönyvek, nyomtatványok, statisztikai kiadványok, elektronikus dokumentumok, mikrofilmek, plakátok, képeslapok, fényképek, aprónyomtatványok, helytörténeti gyűjtemény 1-1 levéltárban található. Egyedi gyűjtemények pl. Táncsics-gyűjtemény (Békés), Házi Jenő (Sopron), Skublics gyűjtemény (Zala) 3 megyei levéltári szakkönyvtárban található.

III.12. Anyakönyvi másodpéldányok kezelése

Az anyakönyvi másodpéldányok kezelése terén nyolc megyének (Békés, Csongrád, Pest, Somogy, GYMSML Soproni és Győri Levéltára, Szabolcs-Szatmár, Zala) van elmaradása.

Békés megyében a legjelentősebb a hátralék, ahol, bár 13 881 utólagos bejegyzést bevezettek az év folyamán, ennek ellenére az elmaradás továbbra is jelentős: 29 739. A hiány az indoklás szerint a minősített iratok jegyzékelési munkálatai miatt keletkezett, e munkálatok valóban jelentős feladatokat hátrítottak a tagintézményekre 2013-ban. Felszámolását 2 évre tervezik, így 2014-ben 20 000 bejegyzés pótlását tartják vállalhatóknak.

Az anyakönyvi utóbejegyzések (továbbiakban UB) rögzítése kapcsán Csongrád megyében is van elmaradás, amely bár csökkent, de felszámolni nem sikerült. 2013-ban 14 131 UB-t vezettek be, csökkentve az évtizedes elmaradást. (Az elmaradásról nem közölnek pontos adatot.) 2014-re 10 000 UB bejegyzését tervezik.

A 2013. évi beérkezett UB-k száma Pest megyében a legmagasabb: 13 228. Az év során 3180 hátralék keletkezett. A feladatot jelenleg egy kolléga látja el.

A Somogy Megyei Levéltárban a 2013-ban beérkezett UB-k (6285) mind bevezetésre kerültek. Több évre visszamenő elmaradásuk van azonban, amelyre nemrégiben derült fény (erről pontos adatot nem közölnek). A hiánypótláshoz már 2013-ban hozzáláttak: 553 bejegyzést pótolnak.

Az MNL GYMSML Soproni Levéltárban a 2012. évi hátralék 2597 volt, amelyet az év során pótolnak, ennek ellenére továbbra is feladat 1447 db UB pótlása. Győrben a polgármesteri hivataloktól beérkezett 2526 db anyakönyvi UB bejegyzések döntő részét el tudták végezni, a következő évre áthúzódó hátralék 485 db bejegyzés.

A szabolcsiak a tárgyévben beérkezett 12 517 UB-ből 11 449-et tudtak bevezetni (elmaradás: 1068). Jelezték, hogy sok önkormányzati hivatal nem küldi meg azokat határidőre, ezért szakmai egyeztetést kezdeményeztek a kormányhivatal szakreferensével.

A zalai tagintézményben 2013 során a minden évben csökkentett, de még jelenleg is fennálló hátralékukat redukálták. A 2013. évi UB-k bevezetése sem történt meg maradéktalanul (4604-ből 3951-et vezettek be), az összes hátralék azonban 7649.

A többi tagintézményben az évi adatbevitel – a megye nagyságától és a lakosság számától függően 4000 és 13 000 között mozog. A munkát a legtöbb helyen (13 tagintézmény) 1 fő végzi, két főnél többen pedig csupán Baranyában és Szabolcsban látják el a feladatot.

Az előző évi hátralékait két megyének sikerült felszámolnia: Baranya 2012. év hátraléka 6541 db jelzet volt; Veszprémben pedig a még 2011-ről maradt 2946 db UB bevezetését pótolták.

III.13. Nemzetközi és hazai kapcsolatok

2013-ban az folyamatban lévő APEX projekten túlmenően előkészítésre és az Európai Bizottság által jóváhagyásra került az E-ARK projekt is. Szatucsek Zoltán képviselte az intézményt az European Board of

National Archivists, European Archives Group és a DLM Forum Foundation munkájában. Tagja a szervezet Végrehajtó Bizottságának, 2013. júniusában a DLM Forum alelnökévé választották. Lux Zoltán képviseli az intézményt a Tessella User Group munkájában.

1. APEX Executive Steering Committee Meeting. 2013. április 2. Dublin, Szatucsek Zoltán
2. European Archives Group Meeting. 2013. április 3. Dublin. Szatucsek Zoltán
3. DLM Forum Executive Committee Meeting. London, 2013. április 17. Szatucsek Zoltán.
4. TESSELLA User Group Meeting, Tallin, 2013. június 11-12. Szatucsek Zoltán, Lux Zoltán
5. ApeX Conference, Dublin, 2013. június 26-28. Szatucsek Zoltán, Baricsa Tamás, Gera Zsófia, Lux Zoltán, Záros Zsolt)
6. APEX II/IV/VI összevont workpackage meeting, Berlin, 2013. november 4-7. Baricsa Tamás, Lux Zoltán
7. APEX Executive Steering Committee Meeting. 2013. szeptember 8. Vilnius, Szatucsek Zoltán
8. European Board of National Archivists. 2013. október 8-9. Szatucsek Zoltán
9. European Archives Group Meeting. 2013. október 9. Szatucsek Zoltán
10. DLM Forum Executive Committee Meeting. Brüsszel, 2013. szeptember 10-11. Szatucsek Zoltán.
11. DLM Member Meeting. 2013. október 10-11. Vilnius, Szatucsek Zoltán

Az MNL OL-ba látogató külföldi delegációk is fontos elemei a kapcsolatépítésnek. 2013. február 7-én a holland számvevőszék elnöke (*Saskia Stuiveling*) látogatta meg az MNL Országos Levéltárának Bécsi kapu téri épületét. 2013. május 27–29. között a Magyar Nemzeti Levéltár és az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet meghívására *dr. Johan Ickx* professzor, a Vatikáni Államtitkárság Államok közötti Kapcsolatok Szekciója történeti levéltárának vezetője látogatást tett Magyarországon, és német nyelvű előadást tartott az Országos Levéltár Bécsi kapu téri épületében. 2013. május 31-én fiatal osztrák, cseh és magyar történészekből álló konferencia résztvevőinek látogatták meg a Bécsi kapu téri épületet *Thomas Winkelbauer* professzor, akadémikus, a Bécsi Egyetem Történeti Intézetének igazgatója vezetésével, *Szabó Csaba* a bécsi Magyar Történeti Intézet igazgatója és *Fazekas István*, bécsi magyar levéltári delegátus kíséretében. 2013. március 26-án és október 16-án, az 1918/1919 előtt keletkezett román-magyar levéltári iratanyagról készülő fondjegyzékekről magyar-román tárgyalások zajlottak, *Ion Dragan* és *Mikó Zsuzsanna* főigazgatók vezetésével. *Reisz T. Csaba* és részben Rácz György részt vett az ICARUS-hoz kapcsolódó találkozókön (Dublin, Madrid, Bécs, Budapest), *Kulsár Krisztina* részt vett a regensburgi „E-Editionen” elnevezésű workshopon. 2013. október 9-én *Jakup Kranjci*, a koszovói parlament elnöke és kísérete látogatása *Mikó Zsuzsanna* főigazgatónál. A vendégek a levéltár épületét és török kori iratokból összeállított válogatást is megtekintettek. *Mikó Zsuzsanna* 2013. október 21-25. között tapasztalatszerzés céljából Dániába utazott, ahol a Dán Nemzeti Levéltár szervezetét, működését, a dán levéltár finanszírozását ismerhette meg. *Pavel Pietrzyk* lublini levéltáros a lengyel-magyar levéltári megállapodás keretében a levéltárunkban kutatott. *Garadnai Zoltán* előadást tartott (2013. november 20.) a Sorbonne I-en a Magyar Országos Levéltár történetéről

2013-ban voltak törekvések az MNL részéről a magyar-osztrák levéltári kapcsolatok fejlesztésére, de egyelőre nem volt visszajelzés. A levéltár-tudományi szakkönyvtár külföldi kiadványcsere kapcsolatainak száma 55 db.

2013-ben is tovább erősödött a közfeladatot ellátó országos intézményekkel fennálló együttműködés. A korábbi együttműködési megállapodásnak megfelelően folyamatossá vált a kapcsolat Kúriával, mint ahogy az ELTE-vel is állandósult a közös munka. Emellett együttműködési megállapodást kötött az MNL több más intézménnyel, így a Nemzeti Közszerzői Egyetemmel, a Károli Gáspár református Egyetemmel, az MTA BTK TTI-vel és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karával.

A megyei levéltárak döntő többsége szintén rendelkezik különböző szintű és különböző programok megvalósítására irányuló nemzetközi szakmai kapcsolatokkal, amelyeket az elmúlt évtizedek során külföldi levéltárakkal, társintézményekkel, szakmai szervezetekkel építettek ki. A kapcsolatok egyrészt konkrét programok megvalósítására (közmuvelődési tevékenységre, kiállítások megrendezésére, konferenciák lebonyolítására, tudományos előadások tartására, rövidtávú szakmai együttműködésekre, digitalizálásra, adatbázis-építésre,

hungarikakutatásra) irányul. A környező országok levéltáraival, levéltárosaival kialakított kapcsolatok egy jelentős része azonban nem hivatalos partnerségi kapcsolat, hanem személyes szimpátia, elköteleződés által életre hívott összeköttetés. Célunk, hogy a megyei levéltárak nemzetközi szakmai kapcsolatait feltérképezve, immár MNL szinten fejlesszük tovább a partnerségeket.

Az alábbi megyei tagintézmények rendelkeznek nemzetközi kapcsolatokkal:

MNL BKML: A szabadkai, zentai, pancsovai területi levéltárakkal, valamint az Újvidéken működő Vajdasági Levéltárral 2004-ben és 2005-ben került aláírásra egy nemzetközi együttműködési megállapodás. Ennek keretében rendszeresen és kölcsönösen részt vesznek a Szabadkai területi levéltárral együttműködve egymás konferenciáin, szakmai rendezvényein.

MNL BaML: A levéltár szakmai kapcsolatainak gerincét az Eszéki Állami Levéltárral, valamint a Szabadkai Történeti Levéltárral való együttműködés képezi. Az Eszéki Állami Levéltárral kölcsönös kutatócsere programot folytatnak 5 napos időtartamban és publikálnak is egymás kiadványaiban. A levéltári források feltárása során főként a Drávaszög történetére, valamint a baranyai horvátságra fókuszálnak. A külföldi partnerekkel az év során 3 közös rendezvényre került sor, amelyeken 220 fő vett részt.

MNL BéML: Romániai partnerük az Arad Megyei Levéltár, akikkel ebben az évben azonban – részben az ottani igazgatóváltás miatt – érdemi közös munkára nem került sor. 2013-ban a Békés megyét újratelepítő, Felső-Ausztriából származó földesúr, Harruckern János György monográfiájának köszönhetően kapcsolat alakult ki a Felső-ausztriai Helytörténészek Munkacsoportjával. Egyik munkatársuk egy előadást tartott a szervezet regionális és helytörténeti kutatásoknak szentelt konferenciáján, másodmagával két fejezetet írt a Harruckernről szóló, Ausztriában megjelent monográfiába s részt vettek a könyv schenkenfeldeni bemutatóján. A tagintézmény vezetője részt vesz a román és a magyar nemzeti levéltár tárgyalásain.

MNL BAZML: Az Eperjesi Egyetem Történettudományi Tanszékével működtek együtt a Sátoraljaújhelyi Fióklevevélár kezelésében lévő 1869. évi zempléni népszámlálási iratok, valamint az Adalékok Zemplén vármegye történetéhez című folyóirat digitalizálásában.

MNL CSML: Jól működő partnerség működik a vajdasági (Szabadka, Zenta, Nagybecskerek) levéltárakkal. Ápolják lengyelországi kapcsolataikat így a Varsóban székelő Harc és Mártíromság Emlékét Őrző Tanács munkatársaival, valamint Magyarország Lódzi Főkonzulátusával. Az elmúlt esztendőben kezdeményezték az együttműködést a rzeszówi Nemzeti Emlékezet Intézetével és a Jagelló Egyetem Történettudományi Intézetével. Szintén az elmúlt év hozadéka a Tarnów Város Önkormányzatával és Jaslo Város Művelődési Házával kiépült szakmai kapcsolat. Ezek keretében három közös rendezvény valósult meg, amelyeket 884 fő tisztelt meg jelenlétével, valamint egy közös pályázat be, illetve egy közös kiadvány kiadására is sor került.

MNL HBML: Nemzetközi kapcsolatokat elsősorban a Bihar megyei közművelődési és oktatási intézményekkel, illetve civil szervezetekkel tartanak fent. Ezekon kívül jó a kapcsolatuk a Pozsonyi Levéltár Vágsellyei Fióklevevélárával.

MNL KEML: A Nyitrai Állami Kerületi Levéltárral, illetve Komáromi/Komarno-i Fióklevevélárral a építettek ki kapcsolatot. Ennek legfontosabb talpkövévé vált az 1994 óta minden évben, 2013-ban immáron 20. alkalommal megrendezett Komáromi Levéltáros Szakmai Nap.

MNL NML: A losonci levéltárral hagyományosan jó viszonyt ápolnak. Ennek jegyében került sor 2013 decemberében Puntigán József *Csontváry és Nógrád* című kiadványának bemutatójára, amin 20 fő vett részt.

MNL SML: A tagintézmény igazgatója a „Mogersdorf” Nemzetközi Kultúrtörténet Szimpózium szervezőbizottságában 2002 óta képviseli Somogy megyét. Már 13 éve élő szakmai kapcsolatot tartanak fenn a rijekai levéltárral. Ennek keretében a somogyi levéltárosok rendezik és jegyzékelik az ottani magyar nyelvű iratok egy részét, a horvát levéltárosok pedig részt vesznek a kaposvári levéltári napon, amelyen – hagyományosan – előadást is tartanak. Így volt ez a 2013-ban megrendezett 36. levéltári napon is, ahol az egyik előadó az Rijekai Állami Levéltár igazgatója volt. Az NKA Közgyűteményi Kollégiumától támogatásokat nyertek a Rijekai Állami Levéltárban egy évtizede folyó hungarikakutatásra. A vállalt munkát 2013. május 27 – június 7., illetve

szeptember 2–13 között végezték hárman. 2013 októberében is dr. Bősze Sándor képviselte az MLE-t a Horvát Levéltárosok Egyesülete 4. kongresszusán.

MNL GYMSML Sopron: 2013 januárjában a 2012. évi előkészítést követően az Institut für Ost- und Südostforschung, Regensburg megbízásából, a bajor állam költségén digitalizálásra kerültek az alábbi német nyelvű periodikák: Oedenburger Nachrichten 1869, 1873–1874; Oedenburger Zeitungen 1879, 1882.1896, 1898–1914; Weckruf 1919, Oedenburger Proletarier 1919, Oedenburger Arbeiterrat 1919. A mintegy 60 000 felvétel a nemzetközi periodika adatbázisba került/kerül integrálásra: (www.difmoe.eu). 2013. június 5-én szervezett intézménylátogatás keretében az Osztrák Egyházi Levéltárosok tettek szakmai látogatást a soproni tagintézményben. 2013. május, június, szeptember során 1 főlevéltáros egy-egy hetet töltött a Burgenlandi Tartományi Levéltárban az 1921 előtti magyar vonatkozású iratanyag rendezésével. A hungarikakutatást 1994-től az MNL Vas Megyei Levéltárával közösen folytatják.

MNL SZSZBML: A régió iratainak egy részét a Kárpátaljai Állami Levéltár Ungvári és Beregszászi Levéltárában, valamint a Román Nemzeti Levéltár Kolozs és Szatmár Megyei Levéltárában őrzik. Ezekkel az intézményekkel közel két évtizede ápolnak jó viszonyt. A kárpátaljai együttműködés keretében részt vesznek egymás rendezvényein, közös konferencia rendeztek, ezen kívül az ungvári igazgató 2012. évi levéltári napon tartott előadásának szerkesztett változatát megjelentették a levéltári évkönyvükben. 2013-ban megtörtént az Ungváron lévő beregi települések anyakönyvi listájának átadása. A magyar–román fondbizottság nyíregyházi ülésén több román kollégával vettük fel a kapcsolatot. Egy szabolcsi kolléga több szlovákiai levéltárban (Pozsony, Kassa, Eperjes) is kutatott, a vágsellyei levéltár igazgatója pedig, mint két évtizede, előadóként szerepelt a tagintézmény levéltári napján.

MNL TML: Szakmai kapcsolatuk alakult ki az anyakönyvi digitalizáció folytán a Genealogical Society of Utah bécsi központjával.

MNL VaML: Két külföldi partnerintézményük van: a Burgenlandi Tartományi Levéltár és Könyvtár, valamint a Maribori Területi Levéltár. Vas megye megbízásából 1969 óta végzik a Mogensdorf Nemzetközi Kultúrtörténeti Szimpóziummal kapcsolatos és a megyét érintő szervezési feladatokat, és egy munkatársuk tagja a konferenciasorozat nemzetközi szervezőbizottságának, aki részt vett a szervezőbizottság 2013 áprilisában Koprivnicában megtartott ülésén is, illetve részvevője volt a 2013. július 2. és 5. között Koprivnicában „A testkultúra és a sport története a pannon térségben a 19. és a 20. században” címmel megrendezett 43. Mogensdorf Szimpóziumon. Miután 2014-ben Vas megye lesz a Mogensdorf Szimpózium házigazdája, a tagintézmény már az elmúlt év őszén megkezdte a rendezvénnyel kapcsolatos szervezési és előkészítési munkákat, melyek elemeként a szervezőbizottság őszi megbeszélése november 18-án és 19-én Kőszegen volt.

A Vas Megyei Levéltár 1982-től végzi a Burgenlandi Tartományi Múzeum, valamint a Burgenlandi Tartományi Levéltár és Könyvtár által évente megrendezett Szalónaki Beszélgetések konferenciasorozat magyarországi szervezési munkáit. A feladatokat végző munkatársuk 2013-ben 3 alkalommal vett részt a szervezőbizottság ülésén, és jelen volt „Az I. világháború hatása a hátszázagra” címmel szeptember 23. és 26. között megtartott 33. Szalónaki Beszélgetéseken.

2013-ban zalai és a vasi és levéltár közötti éves rotáció alapján ez utóbbi volt a magyarországi házigazdája a Maribori Területi Levéltár, a Zala Megyei Levéltár és a Vas Megyei Levéltár 1991 óta működő, unikálisnak számító, közös szakmai programjának, a szlovén–magyar ifjúsági Nemzetközi Levéltári Kutatótábornak.

2013. szeptember 19-én ünnepelte megalapításának 80. évfordulóját a Maribori Területi Levéltár. A jubileumi ünnepségem Ivan Fras, a levéltár igazgatója díszoklevelet adományozott a Zala Megyei Levéltárnak és a Vas Megyei Levéltárnak a nemzetközi levéltári kutatótábor szervezésében való sokéves és eredményes együttműködésért.

MNL VeML: Szlovákia, Szerbia, Románia, illetve Ukrajna felé építettek ki az elmúlt években, évtizedekben különböző intenzitással működő kapcsolatokat, hungarikakutatást a pozsonyi Szlovák Nemzeti Levéltárban folytatnak. Munkakapcsolatot alakítottak ki ezen kívül a Vágsellyei Levéltárával és a Zentai Történeti Levéltárral, továbbá erdélyi tudományos intézményekkel. Külföldi szakmai partnerekkel közös kiadványként jelent meg az Esterházy tanulmánykötet második kiadása.

MNL ZML: A Maribori Területi Levéltárral való együttműködésre vonatkozóan l: MNL VaML-nél leírtakat.

Az összes megyei tagintézmény a levéltáros szakmai szervezetek mellett hagyományosan jó kapcsolatokat ápol a megyéjük területén található közgyűjteményekkel, oktatási intézményekkel, civil szervezetekkel. A fenntartóváltás ellenére a legtöbb helyen megmaradt a városi, illetve a megyei önkormányzatokkal való jó kapcsolat, amely több esetben abban is megnyilvánul, hogy anyagi hozzájárulásokkal támogatják a levéltári rendezvényeket vagy akár kiadványok megjelentetését. Fontos azt látni, hogy a megyei levéltárak – tudományos programjaikkal, kiadványaikkal – a helyi tudományos közélet meghatározó, olykor egyedüli képviselői, e szerepkört az elkövetkezőkben is fenn kell tartani.

III.14. Vezetés, ügyvitel, képzés, továbbképzés

Az MNL valamennyi tagintézménye a 2013. évben kiemelt feladatként kezelte az integrációból adódó feladatok elvégzését. Az év első felében elkészültek a tagintézmények ügyrendjei.

Az ügyrendek életbe léptetése után elkészültek a tagintézmények igazgatóinak, főosztályvezetőinek/osztályvezetőinek és a munkatársaknak a munkaköri leírásai is.

A 2013-as év egyes tagintézmények életében nem csak szervezeti változásokat, hanem vezetői személycseréket is hozott. 2013 szeptemberében a Bács-Kiskun megyei tagintézmény, majd októberben a GYMSML Győri Levéltárának vezetésében történt változás. Mindkét helyen a korábban igazgatóhelyettesi posztot betöltő kollégák megbízott igazgatóként vették át a tagintézmények irányítását.

Két másik tagintézmény irányításában is történt változás. Jász-Nagykun-Szolnok megyében a megyei főigazgató-helyettes kinevezését követően a korábbi helyettes került megbízott igazgatóként a tagintézmény élére, míg az igazgatóhelyettesi státuszt szintén megbízottként tölti be egy főlevéltáros munkatárs. A veszprémi tagintézmény vezetésében pedig az ügyrend elfogadását követően, a korábban meglévő két igazgatóhelyettesi poszt közül az egyiket meg kellett szüntetni.

Több megyében kellett az év során igazgató-helyettesi pályázatot kiírni (Baranya, Borsod, Heves, Pest), alapvetően két okból: egyrészt a megbízási idő lejárt, másrészt a poszt betöltetlensége miatt.

Az év folyamán, főleg annak második felében, megszülettek a szakmai és gazdálkodási, ügyviteli feladatokat meghatározó, az SZMSZ mellékletét képező szabályzatok, amelyek az egységes működés vezérfonalául szolgálnak.

A Magyar Nemzeti Levéltárban 2013-ban 52 155 db ügy került iktatásra. Az előző évre vonatkozóan adatokkal nem rendelkezünk, így az ügyiratforgalom változásait vizsgálni nem tudtuk.

Az integrációt követően a megyei levéltárak iktatószámai a tagintézményre utaló betűjelzéssel egészültek ki, maga az iktatás azonban 2013-ban a központi elektronikus iktató program hiányában még a korábbi években megszokott módon zajlott. Ez azt jelenti, hogy a megyék többségében hagyományos módon iktattak (11 tagintézmény), 9 helyen pedig elektronikusan. Általában a Kontroller iktatóprogramot használta a megyék nagy része (Baranya, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Pest, Veszprém) míg Békésben a GovSyst, Csongrádban a Aronic-ot, Zalában pedig az IRKÁ-t. A 2013. év feladata volt az elektronikus ügykezelésre való felkészülés (Poszeidon), melyet a 2014. január 1-jével vezettük be minden tagintézményben.

A tagintézmények munkaterveiket, a féléves, éves beszámolóikat határidőre megküldték, adatszolgáltatási kötelezettségeiknek rendre eleget tettek. A féléves beszámolót követően három megyei tagintézmény kérte munkatervének módosítását. Komárom-Esztergomban a nyár elején kialakult árvízhelyzet indokolta módosítást, Nógrádban több kollégát tartós távollét miatt kellett nélkülözni, míg a Pest Megyei Levéltárban a jelentős (10 fő) létszámcsökkenés miatt került sor a módosítás elfogadására.

A tagintézményekben összesen 27 fő végzett PhD-tanulmányt vagy indította meg fokozatszerzési eljárását, 1 kollégánk doktori disszertációját sikerrel megvédte. Emellett felsőoktatási képzésben 2 fő történelem MA, 1 fő

történelem BA, 1 fő jogász képzésben vett részt, további 1 fő pedig a Magyar Képzőművészeti Egyetem iparművészeti restaurátor szakán tanult

Több tagintézményben is folytatódnak TÁMOP pályázatokhoz kapcsolódó nyelvi képzések (MNL OL, MNL NML, MNL SZSZBML, MNL VEML), pályázattírás és projektmenedzsment, különböző típusú informatikai képzések, vezetői továbbképzés, felsőoktatási szakirányú továbbképzések keretében.

Az előző évekhez hasonlóan 2013-ban is megszerveztük OKJ-s képzés keretében levéltári kezelő, segédlevéltáros tanfolyamot, melyen saját kollégáink is részt vettek.

Klebensberg Kuno tudományos ösztöndíjjal 1 kollégánk végzett kutatásokat Bécsben.

A munkarend által megkívánt gyakorisággal megtartottuk a különböző szintű vezetői értekezleteket (főigazgatói értekeztet heti rendszerességgel, megyei igazgatói értekeztet 9 db, főosztályvezetői 4 db), osztályértekezleteket. Sor került az összmunkatársi értekezletekre is (1 alkalom)

Biztosítottuk a Levéltári Kollégium működését, amelynek titkári feladatait 2013. június 30-áig, a Levéltári Kollégium megbízatásának lejártáig Puskás-Paulik Ágnes látta el. Katona Klára vezető szakfelügyelőként, Csizi István, Gaálné Jakó Mariann, Káli Csaba, Melega Miklós szakfelügyelőként működtek.

Elkészítettük és közreadtuk a levéltárak éves statisztikai adatszolgáltatását és a közlevéltárak éves gyarapodási jegyzékét, vezettük a levéltárak központi nyilvántartását.

III.15. Pályázatok

Az MNL Országos Levéltára és megyei tagintézmények rendezvényeik lebonyolításához, kiadványaik megjelentetéséhez, egyes szakmai feladatok teljesítése, illetve könyvtárállományuk fejlesztése érdekében minden évben, így 2013-ban is, számos pályázatot nyújtottak be, elsősorban az NKA Közgyűjteményi Kollégiumához, kisebb számban az NKA Könyvkiadási Kollégiumához, a NKA Folyóirat-kiadási Kollégiumához, az NKA Szépirodalom és Ismeretterjesztés Kollégiumához. Több megyei tagintézményt a helyi önkormányzat is támogatásban részesítette: Bács-Kiskun, Debrecen, Sopron, Veszprém. Ez utóbbi megye a Várpalota Város Önkormányzatától is kapott támogatást.

Jelenleg öt tagintézményünknek van futó EU-s pályázata (MNL OL, MNL JNSZML, MNL NML, MNL SZSZBML, MNL VEML), egy tagintézményünknek (MNL HBML) pedig az Új Széchenyi Terv keretében.

A korábbi évekhez hasonlóan az alábbi témákban nyújtottak be pályázatokat a megyei tagintézmények:

- önálló kötetek, évkönyvek, periodikák, forráskiadványok megjelentetése,
- levéltári napok, konferenciák szervezése,
- közművelődési tevékenység,
- restaurálás,
- digitalizálás,
- iratvásárlás,
- savmentes dobozok vásárlása,
- speciális tárolóeszközök, illetve elkészítésükhöz szükséges anyagok beszerzése,
- szakkönyvtár gyarapítása,
- raktári eszközök, mérőeszközök beszerzése,
- klímaberendezés karbantartása, tisztítás,
- infrastruktúra fejlesztés,
- energetikai korszerűsítés,
- szakmai továbbképzés,
- informatika, elektronikus közigazgatás fejlesztés tárgyában.

A levéltár megnevezése	Elyert pályázatok száma	Összege (Ft)	Megvalósuló pályázatok száma	Összege (Ft)	Befejezett pályázatok száma	Összege (Ft)
MNL BKML	4	1 397 000	2 NKA 2 Kecskemét M.J.V.Önk.	1 122 000 400 000	1	202 006
MNL BaML	3	1 602 000	1 TIOP	42 758 000	4	4 152 000
MNL BéML	5	2 593 000	1	450 000	7	3 752 000
MNL BAZML	1	600 000	1	600 000	–	–
MNL CSML	3	4 200 000	–	–	1 IPA 2 NKA	50041000 1 000 000
MNL FML	3	918 000	–	–	2	922 000
MNL GYMSML GYŐR	3	1 159 000	–	–	–	–
MNL GYMSML SOPRON	6	2 247 000	2 NKA 1 Sopron M.J.V.Önk	1 200 000 500 000	5	3 196 792
MNL HBML	7	2 577 000	3 NKA 1 Új. Sz. T. 1 Debrecen M.J.V.Önk.	1 120 000 38 690 672 80 000	3	1 190 000
MNL HML	2	365 000	1	231 000	5	2 847 000
MNL JNSZML	6	2 881 000	1 TÁMOP	fenntartási időszak	5	2 445 000
MNL KEML	7	3 675 446	1	600 000	5	1 965 775
MNL NML	6	1 833 000	1 NKA 1 TIOP 1 TÁMOP	147 000 49 728 166 10 355 948	6	3 860 000
MNL OL	15	36 915 900	1 ÁROP 1 TÁMOP	99 521 202 28 228 722	12	13 447 000
MNL PML	2	485 000	–	–	6	3 525 000
MNL SML	7	2 915 000	–	–	8	3 181 000
MNL SZSZBML	5	1 896 000	1 TÁMOP 1 TIOP	5 469 895 47 152 839	5	2 237 000
MNL TML	3	2 659 000	1	700 000	3	2 576 312
MNL VaML	6	3 742 000	–	–	9	4 608 852
MNL VeML	12 NKA 1 Veszprém M.J.V.Önk.	6 026 000 310 000	3 NKA 1 TIOP 1 TÁMOP	1 165 000 16 518 439 10 740 000	11 NKA 1 Váralota V. Önk.	5 031 000 250 000
MNL ZML	6	2 919 000	2	1 890 000	7	3 311 480
Összesen	98	83 915346	33	231 618 845	97	100794217

Budapest, 2014. január 31.

Dr. Mikó Zsuzsanna

Dr. Mikó Zsuzsanna s.k.
főigazgató

